

**การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนโรงเรียน
เคหะทุ่งสองห้องวิทยา 1 เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร**

**สารนิพนธ์
ของ
ธิดาภรณ์ เกษสุวรรณ**

**เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา
ตุลาคม 2541
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**

สารนิพนธ์
เรื่อง

การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน
โรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา 1 เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

ของ
นางธิดาภรณ์ เกษสุวรรณ

ได้รับอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก จิตวิทยาการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มณี)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรจิตวิทยาการศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรสุกุล)

หัวหน้าภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา

วันที่ 12 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2541

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธาน

(อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภะ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มณี)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ กรีทอง)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ประธานควบคุมสารนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ดร.อารี พันธุ์มณี และรองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กรีทอง กรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาชี้แนะ ขอบกพร่องและให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้วิจัยตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ ในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน ที่กรุณาให้ความรู้ อบรมสั่งสอน และให้ความเมตตาแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียน คณะอาจารย์ นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และนักเรียนที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา และโรงเรียนการเคหะท่าทราย ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการรวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณพี่ๆ และเพื่อนๆ วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษาทุกคนที่ให้อำลังใจ ช่วยเหลือในการวิจัยให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณ พี่ๆน้องๆและญาติทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือทั้งในด้านกำลังใจและกำลังกาย กับผู้วิจัยด้วยดีมาตลอด

กราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่ ผู้เป็นที่รักและเคารพของผู้วิจัย ที่เป็นกำลังใจ และส่งเสริมให้ผู้วิจัยมีความมานะพากเพียรในการศึกษาตลอดมา

ธิดาภรณ์ เกษสุวรรณ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
คำนำ.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	2
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาครั้งนี้.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี.....	6
ความหมายของการศึกษารายกรณี.....	6
จุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณี.....	7
ประโยชน์ของการศึกษารายกรณี.....	9
กระบวนการในการศึกษารายกรณี.....	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน.....	49
ความหมายของการปรับตัว.....	49
ทฤษฎีการปรับตัว.....	51
ประเภทของการปรับตัว.....	54
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน.....	57
3 การดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	59
แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง.....	59
วิธีการศึกษารายกรณี.....	59
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
การศึกษารายกรณีที่ 1.....	68
การศึกษารายกรณีที่ 2.....	75

บทที่	หน้า
การศึกษารายการที่ 3.....	81
การศึกษารายการที่ 4.....	87
การศึกษารายการที่ 5.....	94
5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	101
สาเหตุของปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน.....	105
การช่วยเหลือป้องกันและส่งเสริม.....	108
การติดตามผล.....	108
ข้อเสนอแนะ.....	111
บรรณานุกรม.....	112
ภาคผนวก.....	119
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	141
บทคัดย่อ.....	142

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สภาพของสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเห็นได้ชัด ทั้งทางด้านวัฒนธรรม สังคม การเมือง และเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ ทำให้บุคคลและสังคมปรับตัวตามไม่ทัน (แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช. 2535 : ความนำ) ทำให้ เกิดความคับข้องใจ ความขัดแย้ง ผิดหวัง สับสน วุ่นวายใจ และความรู้สึกต่างๆ ที่กีดกันอยู่ภายในจิตใจนี้จึงเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตที่เป็นสุข และมีประสิทธิภาพ ดังนั้นบุคคลจึงจำเป็นต้องรู้จักปรับตัวเพื่อบรรเทาความรู้สึกคับข้องใจของตนเอง เพื่อจะช่วยรักษาคุณภาพแห่งชีวิตให้ได้ จึงกล่าวได้ว่าความสามารถในการปรับตัวมีความสำคัญยิ่งสำหรับชีวิตมนุษย์ ทุกคน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2535 : 176)

ปัญหาเรื่องการปรับตัว อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมย่อมเกิดขึ้นได้ทุกขณะ และทุกวัย ไม่ว่าจะเป็นวัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ หรือวัยชรา แต่วัยรุ่นจะเป็นวัยที่ประสบปัญหา มากกว่าวัยอื่นๆ เพราะวัยรุ่นเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ มีการเปลี่ยนแปลงจากเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ จึงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ (อาคม สรสุชาติ. 2518: 64) ดังนั้น โอกาสที่เด็กวัยรุ่นจะพบกับความยุ่งยากในการปรับตัว จึงมีสูงมาก จึงเป็นผลให้เด็กให้เด็กเกิดความสับสน ไม่แน่ใจ ขาดความมั่นคงทางจิตใจ หากเด็กวัยรุ่นไม่สามารถปรับตัวได้ก็อาจนำไปสู่ปัญหาต่างๆ ซึ่งเกิดผลเสียกับตัวเด็กและสังคมส่วนรวม ยิ่งไปกว่านั้นปัญหาการปรับตัวที่เกิดขึ้นในวัยรุ่นหากไม่ได้รับการช่วยเหลือแก้ไข ปัญหาที่อาจจะทวีความรุนแรงขึ้นเมื่อเด็กวัยรุ่นเติบโตเป็นผู้ใหญ่

จากการที่ผู้วิจัยได้สำรวจปัญหาเบื้องต้นจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา 1 ที่มีอายุช่วงวัยรุ่นคือระหว่าง 12-15 ปี โดยการให้นักเรียนตอบแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหาที่นักเรียนประสบ พบว่านักเรียนมีปัญหาการปรับตัวร้อยละ 32 ปัญหาครอบครัวร้อยละ 25 ปัญหาส่วนตัวร้อยละ 23 ปัญหาสุขภาพร้อยละ 15 ผลการสำรวจปัญหาดังกล่าวจะเห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา 1 ส่วนมากมีปัญหาเรื่องการปรับตัว ผู้วิจัยจึงใช้แบบสอบถามการปรับตัวให้นักเรียนตอบอีกครั้งหนึ่ง พบว่านักเรียนมีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน ร้อยละ 40 ปัญหาการปรับตัวกับเพื่อนร้อยละ 32

ปัญหาการปรับตัวกับเพื่อนต่างเพศ ร้อยละ 28 ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนเป็นปัญหาที่นักเรียนประสบมากที่สุด จึงควรหาทางแก้ไข และช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนให้สามารถปรับตัวได้ และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การช่วยเหลือหรือการลดปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนทำได้หลายวิธี เช่นการใช้กิจกรรมกลุ่ม การใช้เทคนิคแม่แบบ และการศึกษารายกรณี เป็นต้น ในที่นี้ผู้วิจัยสนใจที่จะใช้การศึกษารายกรณี เพราะการศึกษารายกรณีเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลอย่างลึกซึ้ง และวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน โดยการหาข้อมูลของบุคคลต่างๆ แล้วแปลความหมายพฤติกรรมนั้นๆ ว่ามีความสัมพันธ์กับปัญหา และการปรับตัวของบุคคลนั้นอย่างไร (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์, 2527 :3) อันเป็นแนวทางที่จะหาทางลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้ตรงจุด คังงานวิจัยของประจิม เมืองแก้ว (2536 : 117) ทำการศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ พบว่านักเรียนที่ได้รับการศึกษารายกรณีมีพฤติกรรมการเรียนที่ถูกต้อง มีการปรับปรุงตนเองในเรื่องความรับผิดชอบ และมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธวัชรณ พิมพ้งาม (2538: 136) ทำการศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีปัญหาการปรับตัว พบว่านักเรียนมีความเข้าใจในปัญหา ยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น มีการปรับตัวดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการศึกษารายกรณีทำให้ผู้รับการศึกษาสามารถพัฒนาตนได้อย่างแท้จริง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาโดยใช้วิธีการศึกษารายกรณี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน โรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา 1 เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน จำนวน 5 คน อย่างละเอียด ให้ทราบถึงปัญหาต่างๆ เพื่อดำเนินการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

นักเรียนมีการปรับตัวด้านการเรียนดีขึ้นเมื่อได้รับการศึกษารายกรณี

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ จะเป็นแนวทางให้ครูแนะแนว อาจารย์ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ที่มีความชำนาญในการศึกษารายกรณีนำวิธีการศึกษาไปช่วยเหลือเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน ให้สามารถปรับตัวด้านการเรียนให้ดีขึ้นหรือเหมาะสมขึ้น หรือใช้ความรู้ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการหาทางป้องกัน มิให้นักเรียนอื่น ๆ มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา 1 ปีการศึกษา 2541 ที่มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนสูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 75 ขึ้นไป จำนวน 18 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา 1 ปีการศึกษา 2541 ที่มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากประชากรโดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้

1.1 เพศเดียวกัน คือ เพศชาย

1.2 เรียนอยู่ห้องเดียวกัน คือ มัธยมศึกษาปีที่ 2/2

1.3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับเดียวกัน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

1.4 มีขนาดของครอบครัวใกล้เคียงกัน คือ เป็นครอบครัวเดี่ยว

1.5 มีฐานะเศรษฐกิจระดับเดียวกัน คือ ฐานะยากจน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การศึกษารายกรณี

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การศึกษารายกรณี (Case Study) หมายถึง กระบวนการที่ผู้วิจัยศึกษาเรื่องราวรายละเอียดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีปัญหาในการปรับตัวทางด้านการเรียนอย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้วนำรายละเอียดมาวิเคราะห์หาคำตอบ เพื่อให้เข้าใจถึงสาเหตุของพฤติกรรมที่เป็น

ปัญหา ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการช่วยเหลือให้นักเรียน สามารถมีการปรับตัวด้านการเรียน ที่ต่อไปได้โดยใช้กระบวนการในการศึกษา 7 ขั้นตอนดังนี้

1.1 การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน ผู้วิจัยกำหนดว่าปัญหาคือการปรับตัวด้านการเรียนแล้วตั้งสมมติฐานว่า เกิดจาก

1.1.1 ตัวนักเรียน

1.1.2 สิ่งแวดล้อม

1.1.2.1 สิ่งแวดล้อมที่บ้าน ได้แก่ สัมพันธภาพของสมาชิกในบ้าน

1.1.2.2 สิ่งแวดล้อมที่โรงเรียน ได้แก่ ครู เพื่อน

1.2 รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้เทคนิค 9 เทคนิคได้แก่

1.2.1 การสังเกตและการบันทึกการสังเกต

1.2.2 การสัมภาษณ์

1.2.3 การเยี่ยมบ้าน

1.2.4 การเขียนอัตชีวประวัติ

1.2.5 บันทึกประจำวัน

1.2.6 สังคมมิติ

1.2.7 แบบสอบถาม

1.2.8 แบบทดสอบ

1.2.9 ระเบียนสะสม

1.3 การวินิจฉัยสาเหตุ ของปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนจากการวิเคราะห์ข้อมูลของ 9 เทคนิค เพื่อช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

1.4 การช่วยเหลือโดยการปรับพฤติกรรมเป็นรายบุคคล

1.5 การทำนายผล เพื่อคาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับแนวโน้มของความสามารถในการแก้ ปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน

1.6 การติดตามผล ในขณะที่ทำการศึกษาทุกระยะเพื่อประเมินผลการศึกษารายกรณี

1.7 การสรุปผลและข้อเสนอแนะ

2. ปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนหมายถึง อุปสรรคหรือสิ่งขัดขวางให้นักเรียนไม่สามารถ ปรับสภาพที่เกิดขึ้น กับตัวเองให้เหมาะสมเกี่ยวกับการเรียนที่นักเรียนประสบอยู่ ได้แก่

2.1 ขณะเรียน ขาดความตั้งใจ ขอบฟุ้งหรือเล่นขณะครูสอน ไม่จดบันทึกการเรียน แต่ละวิชา ไม่กล้าซักถามครู อาจารย์เมื่อไม่เข้าใจในบทเรียน และไม่กล้าแสดงความคิดเห็น

2.2 ก่อนและหลังเรียน ไม่อ่านบททบทวนบทเรียน ไม่มีการค้นคว้าเพิ่มเติมจากห้องสมุด

ข้อตกลงเบื้องต้น

นักเรียนที่มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนทั้ง 5 คน รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดผู้วิจัยได้ใช้ข้อสมมติ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษาความลับ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี
 - 1.1.1 ความหมายของการศึกษารายกรณี
 - 1.1.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณี
 - 1.1.3 ประโยชน์ของการศึกษารายกรณี
 - 1.1.4 กระบวนการในการศึกษารายกรณี
 - 1.1.5 วิธีการที่ใช้ในการศึกษารายกรณี
 - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน
 - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางด้านการเรียน

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี

1.1.1 ความหมายของการศึกษารายกรณี

การศึกษารายกรณี หมายถึง การศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลอย่างลึกซึ้ง และวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมเช่นนั้น หรือมีพฤติกรรมแปลกไปว่ามีสาเหตุมาจากอะไร รวมทั้งแปลความหมายของพฤติกรรมนั้น ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กับปัญหาและการปรับตัวของบุคคลนั้นอย่างไร (พนม ลิ้มอารีย์. 2530 : 17) ซึ่งสอดคล้องกับ กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2530 : 3) ที่กล่าวว่า การศึกษาบุคคลเป็นรายกรณีคือ การศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ที่สำคัญหน่วยหนึ่งในสังคม เช่น บุคคล กลุ่ม ชุมชน สถาบัน ฯลฯ โดยเฉพาะในปัจจุบันเน้นศึกษารายละเอียดของแต่ละบุคคล การศึกษารายละเอียดนี้ จะต้องศึกษาต่อเนื่องกันไปในระยะเวลาหนึ่งแล้วนำรายละเอียดที่ได้มาวิเคราะห์ ตีความเพื่อให้เข้าใจถึงสาเหตุของพฤติกรรมซึ่งอาจเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหา หรือไม่เป็นปัญหาก็ได้เช่น พัฒนาการด้านต่าง ๆ ความสามารถพิเศษด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลาย ๆ ด้าน ถ้าในรายที่เป็นปัญหาจะได้ใช้เป็นแนวทางในการที่จะช่วยเหลือ

หรือแก้ไข แต่ถ้าในรายละเอียดที่ไม่เป็นปัญหาจะได้ใช้เป็นแนวทางในการป้องกัน ส่งเสริม หรือนำไปเป็นแบบฉบับแก่บุคคลอื่นต่อไปในปัจจุบันและอนาคต

อนนต์ อนันตรังสี (2517 : 67) กล่าวว่า การศึกษามุคตเป็นรายกรณี คือ การศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลเป็นรายกรณีไป โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อจะหาทางช่วยให้บุคคลนั้นได้ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านอารมณ์ สังคม เจตคติ ความสนใจ และการเรียน เป็นต้น

สุภาพรณ โคตรจรัส (2518 : 1) กล่าวว่า การศึกษารายกรณีเป็นวิธีการศึกษาและวิเคราะห์สิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยละเอียด อาจจะเป็นการศึกษามุคตใดบุคคลหนึ่ง กลุ่มบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ชุมชนใดชุมชนหนึ่ง หรือสถาบันใดสถาบันหนึ่ง การศึกษารายกรณีมิได้หมายความว่าเฉพาะการรวบรวมข้อมูลประวัติของบุคคลที่ถูกทำการศึกษานั้น แต่ยังคงรวมถึงการนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์จัดหมวดหมู่ และหาความสัมพันธ์ เพื่อนำไปสู่การวินิจฉัย การให้ข้อเสนอแนะเพื่อดำเนินการ และติดตามผลตามลำดับ

พรหมธิดา แสงคำเครือ (2528 : 70) กล่าวว่า การศึกษาเป็นรายกรณีเป็นกระบวนการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลเป็นรายกรณีต่อเนื่องกันไประยะหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อจะหาทางช่วยให้บุคคลปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นทุกด้าน เช่น อารมณ์ สังคม เจตคติ ความสนใจ และการเรียน เป็นต้น

จากแนวคิดข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า การศึกษารายกรณี หมายถึง การศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับบุคคล หรือศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ที่สำคัญของหน่วยใดหนึ่งหนึ่งในสังคม อย่างลึกซึ้งต่อเนื่องกันไปเป็นระยะเวลาหนึ่ง และวิเคราะห์ วินิจฉัยถึงสาเหตุของพฤติกรรมที่เป็นปัญหา พร้อมทั้งแนวทางการช่วยเหลือ การป้องกัน และการส่งเสริม เพื่อให้บุคคลที่ถูกศึกษานั้นสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.1.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณี

การศึกษารายกรณี มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญหลายประการ ดังที่

อารี ตัฒน์เจริญรัตน์ (2516 : 219) ได้กล่าวไว้ว่า จุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณี มี 4 ประการ ดังนี้

1. เพื่อการรู้จัก และเข้าใจเด็กได้ดีขึ้น ทั้งพฤติกรรมที่แสดงออก เหตุผลการแสดงพฤติกรรมของเด็กในส่วนที่เด็กรู้จัก สามารถบอกได้ และส่วนที่เด็กเองก็ไม่รู้ตัว

2. เพื่อการวินิจฉัยอันจะเป็นประโยชน์ต่อการให้ความช่วยเหลือเด็กทั้งในรูปการส่งเสริมพัฒนาทักษะความสามารถต่าง ๆ หรือหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น หรือหาทางป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นแก่คนอื่น ๆ ด้วย

3. เพื่อการค้นคว้าวิจัย ซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ทางจิตวิทยาหรือทางการแนะแนวในรูปของการปรับปรุงเทคนิคหรือเครื่องมือต่างๆ

4. เพื่อติดตามผลของการใช้เทคนิคต่างๆ

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527 : 8 - 9) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณีว่ามีจุดมุ่งหมายหลัก 2 ประการคือ

1. เพื่อใช้ในการแนะแนวและให้คำปรึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็นจุดมุ่งหมายย่อยๆ ดังนี้

1.1 เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการวินิจฉัยและการรักษา ในรายที่มีปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาการปรับตัว ปัญหาการเรียน ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การลักขโมย การพูดประชด โรคจิต โรคประสาท ฯลฯ

1.2 เพื่อให้ผู้ศึกษาเข้าใจบุคคลได้อย่างละเอียด ลึกซึ่งทุกแง่ทุกมุม อันเป็นประโยชน์ในการให้คำปรึกษา

1.3 เพื่อให้บุคคลที่รับการศึกษาได้รู้จักวิเคราะห์ตนเอง จนเกิดความเข้าใจตนเองได้อย่างถูกต้องตรงความเป็นจริง

1.4 เพื่อใช้อบรมครูประจำการให้เข้าใจวิธีการศึกษามบุคคลเป็นรายกรณียิ่งขึ้นอันเป็นผลให้งานแนะแนวและให้คำปรึกษามีบุคลากรที่จะช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องเพิ่มขึ้น

2. เพื่อใช้ในกรณีอื่น ๆ ได้แก่

2.1 เพื่อใช้ในการวิจัย โดยศึกษาสาเหตุในอดีตและปัจจุบัน เพื่อทำนายพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในอนาคต อาจเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหรือไม่เป็นปัญหาก็ได้

2.2 เพื่อการติดตามผลของการใช้เทคนิคหรือวิธีการต่าง ๆ อันเป็นแนวทางที่จะปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป

2.3 เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษามบุคคลทั่ว ๆ ไป ที่ผู้ศึกษาสนใจอาจเป็นความสามารถพิเศษ การมีบุคลิกภาพดีเพื่อไปใช้เป็นแบบฉบับที่ดีต่อไป

นอกจากนี้ พนม ลิ้มอารีย์ (2530 : 18) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษารายกรณีไว้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อสืบค้นหาสาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมผิดปกติ ซึ่งทางโรงเรียนจะได้ให้ความช่วยเหลือและแก้ไขได้อย่างถูกต้อง
2. เพื่อสืบค้นกระสวน (Pattern) ของพัฒนาการของนักเรียนทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ ซึ่งทางโรงเรียนจะได้ให้การส่งเสริมพัฒนาได้อย่างเหมาะสม
3. เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตนเอง ยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเอง สามารถพัฒนาตนเอง สามารถวางแผนชีวิต สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษาต่อและเลือกอาชีพ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจเด็กของตนได้ดีขึ้น และให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการแก้ปัญหาของบุตรหลานของตน
5. เพื่อช่วยให้คณะครูได้เข้าใจนักเรียนอย่างละเอียดลึกซึ้งถูกต้องและนำผลของการศึกษารายกรณีไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

1.1.3 ประโยชน์ของการศึกษารายกรณี

การศึกษารายกรณีเป็นเทคนิคที่มีประโยชน์ต่องานของบุคคลที่นำมาใช้ และบุคคลหลายอาชีพซึ่งมีทั้งประโยชน์ทางตรงและทางอ้อม

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 : 970) ได้แบ่งประโยชน์ทางการศึกษานักบุคคลเป็นรายกรณีทำให้เกิดประโยชน์ได้ 2 ทาง คือ

1. ประโยชน์ทางตรง คือประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ศึกษาเอง ซึ่งแบ่งออกได้หลายประการ คือ ทำให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลมากขึ้น เข้าใจสาเหตุของปัญหาได้กว้างขวาง ขณะเดียวกันก็ทำให้เป็นบุคคลที่รู้จักใช้เหตุผลในการพิจารณาถึงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นระบบระเบียบ

2. ประโยชน์ทางอ้อม คือประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้ได้รับการศึกษา คือทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจพฤติกรรมของผู้รับการศึกษา ซึ่งสามารถให้การช่วยเหลือได้ถูกต้องทันต่อเหตุการณ์ และในขณะเดียวกันผู้รับการศึกษาก็จะเข้าใจตนเองมากขึ้น และรู้จักวิธีปฏิบัติตนเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาหรือส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น

อารี ตัฒ์เจริญรัตน์ (2526 : 2 - 3) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการศึกษารายกรณีว่ามีประโยชน์ 2 ประการ คือ

1. ประโยชน์เบื้องต้นก็คือ ครู ผู้ปกครอง ครูแนะแนว ได้รู้จักและเข้าใจตัวนักเรียนและในขณะเดียวกันตัวของนักเรียนเองก็มีโอกาสได้สำรวจตนเองและเข้าใจตนเองมากขึ้น

2. ประโยชน์ต่อครู หรือครูแนะแนว ในการนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ทำการศึกษาไปใช้ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 การจัดการเรียนการสอน ครูสามารถเลือกวิธีการสอน การสร้างแรงจูงใจให้เหมาะสมกับผู้เรียน มอบหมายงานให้ผู้เรียนเหมาะสมกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ เชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นหรือในกรณีมีการแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม ผู้เรียนสามารถจัดกลุ่มได้เหมาะสมกับสภาพของงาน ครูสามารถควบคุมบรรยากาศขณะการสอนให้เป็นไปด้วยดี รวมทั้งครูมีโอกาสช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อน ไม่เข้าใจเนื้อหา โดยจัดซ่อมเสริมพิเศษให้ โรงเรียนยังสามารถจัดการเรียน จัดกิจกรรม เพิ่มหลักสูตรในโรงเรียนให้สอดคล้องกับความสนใจ และความต้องการของนักเรียนตามสภาพของโรงเรียน

2.2 การแนะแนว ผู้แนะแนวสามารถจัดกิจกรรมทางการแนะแนวให้สอดคล้องกับปัญหา หรือความต้องการของผู้เรียน โดยผู้เรียนเองมีโอกาสดึงดูดสนใจ หรือเลือกวิชาเรียน เลือกอาชีพ ให้เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสรับปรุงตนเองในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้แล้วผู้แนะแนวใช้ข้อมูลในการวินิจฉัยปัญหาของผู้เรียน เพื่อช่วยในการให้คำปรึกษา ครู ผู้ปกครอง สามารถร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือผู้เรียน ในรูปของการส่งเสริมพัฒนาป้องกันและแก้ไขได้อย่างเหมาะสม

นันทิกา แย้มสรวล (2529 : 10) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการศึกษารายกรณี ดังนี้

1. ทำให้ผู้ทำการศึกษาทราบรายละเอียดของบุคคลหลายด้าน ได้รู้จักและเข้าใจธรรมชาติของบุคคลอย่างแท้จริง
2. ทำให้ผู้ทำการศึกษาเข้าใจถึงสาเหตุ และเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา จนทำให้ผู้ทำการศึกษามองเห็นแนวทางที่จะช่วยเหลือบุคคลได้
3. ทำให้ผู้ทำการศึกษา มีความรู้ และเกิดทักษะในการแนะแนวเพิ่มขึ้น รู้จักแก้ปัญหาโดยใช้ข้อเท็จจริงมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจ
4. ทำให้ผู้ถูกศึกษามีโอกาสได้ปรับปรุงตนเอง แก้ไขปัญหาให้มีสภาพที่ดีขึ้น
5. ทำให้ผู้ถูกศึกษาเข้าใจตนเองมากขึ้น
6. ทำให้สถานศึกษาได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของบุคคลและนำข้อมูลนั้นมาปรับปรุงให้งานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
7. ผลของการศึกษารายกรณีสามารถนำมาใช้เป็นตัวอย่างของการเกิดสถานการณ์ต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการศึกษาวิจัยและการสอนเกี่ยวกับบุคคลที่มีรูปแบบการพัฒนาการพิเศษ

จากแนวคิดข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า การศึกษารายกรณีนั้น มีประโยชน์มากไม่ว่าจะเป็นผู้ศึกษา ผู้ถูกศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อันได้แก่ บุคคลภายในครอบครัว สถาบันการศึกษา รวมไปถึงผู้สนใจ เป็นต้น การศึกษารายกรณี และผลของการศึกษานอกจากจะเป็นแนวทางในการพิจารณาช่วยเหลือผู้ถูกศึกษาแล้ว ยังสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม และช่วยในการคิดหาแนวทางการป้องกันการเกิดปัญหาต่าง ๆ ได้ต่อไป

1.1.4 กระบวนการในการศึกษารายกรณี

การศึกษารายกรณีเป็นวิธีการศึกษามุคละอย่างละเอียดทุกด้านอย่างต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน โดยการใช้เทคนิคการแนะแนวหลาย ๆ อย่าง ในการรวบรวมข้อมูลทุกด้านของบุคคล โดยมีขั้นตอนในการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อพยายามทำให้เป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ควรแก่การเชื่อถือได้ (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์, 2527 : 23)

อนันต์ อนันตรังสี (2517 : 68) ได้กล่าวถึง กระบวนการศึกษารายกรณีว่ามี 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นรวบรวมรายละเอียด ซึ่งประกอบด้วย

- 1.1 สมมติฐานของปัญหา
- 1.2 การตรวจสอบ
- 1.3 ประวัติสุขภาพร่างกาย
- 1.4 ประวัติเกี่ยวกับทางโรงเรียน
- 1.5 ประวัติเกี่ยวกับทางบ้าน
- 1.6 ประวัติทางสังคม

2. ขั้นวินิจฉัยปัญหา (Diagnosis)

3. ขั้นแก้ปัญหา (Treatment)

4. ขั้นติดตามผล (Follow-up)

ส่วน ชีรุฒิ ประทุมพรรัตน์ (2530 : 16-17) ได้กล่าวว่า ในการศึกษารายกรณีจะต้องมีการชี้แจงให้ทราบว่า เพราะเหตุใดจึงเลือกศึกษาเด็กคนใดคนหนึ่งแล้วจึงเริ่มต้นทำการศึกษารายกรณี ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลหลาย ๆ ด้านเกี่ยวกับตัวเด็ก ในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน
2. นำข้อมูลที่รวบรวมมาได้มาวิเคราะห์ โดยการเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กมาประชุมปรึกษาหารือกัน

3. วินิจฉัยปัญหาโดยนำผลของการวิเคราะห์มาทำการพิจารณา เพื่อวินิจฉัยว่า น่าจะมีอะไรเป็นเหตุของปัญหานั้น

4. สังเคราะห์ข้อมูล โดยศึกษาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม แล้วนำมาประกอบกับข้อเท็จจริงที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้เข้าใจปัญหาและสาเหตุได้ดียิ่งขึ้น
5. แก้ไขปัญหา โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นให้หมดไป
6. ติดตามผล เพื่อที่จะทราบผลของการศึกษารายกรณีว่ามีผลดี หรือมีข้อบกพร่องอย่างไร เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป

จำเนียร ช่วงโชติ (2518 : 12-13) อธิบายเกี่ยวกับกระบวนการของการศึกษารายกรณีว่า ประกอบด้วยขั้นตอนงาน 6 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวบุคคล ซึ่งจะช่วยให้รู้จักภาวะความเป็นปัจจุบันของผู้ถูกศึกษามากขึ้น
2. ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล อาจทำโดยการประชุมปรึกษาระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ศึกษาโดยพัฒนาข้อเท็จจริงจากขั้นที่ 1
3. ขั้นการตรวจวินิจฉัยปัญหา เป็นการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาหาสาเหตุของปัญหา
4. ขั้นสังเคราะห์ข้อมูลเข้าด้วยกัน โดยการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมมาสังเคราะห์กับข้อมูลเดิม เพื่อช่วยให้วินิจฉัยปัญหาได้ถูกต้อง
5. ขั้นการแก้ไขปัญหา เป็นการคิดหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยเหลือผู้ถูกศึกษา
6. ขั้นการติดตามผล ขั้นนี้จะช่วยให้ทราบว่ากระบวนการ ศึกษากรณีมีประสิทธิภาพเพียงใด มีข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527 : 22-23) กล่าวว่า “กระบวนการในการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี ไม่มีกฎตายตัวแน่นอนลงไป ” แต่จากความรู้และประสบการณ์จริงที่เคยได้ฝึกทำการศึกษาค้นคว้าบุคคลเป็นรายกรณี จึงแบ่งกระบวนการในการศึกษาเป็นรายกรณีออกเป็น 7 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหา และการตั้งสมมติฐาน
2. การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
3. การวินิจฉัย
4. การช่วยเหลือ การป้องกัน และการส่งเสริม
5. การทำนายผล

6. การติดตามผล

7. การสรุปผลและข้อเสนอแนะ

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่ากระบวนการศึกษารายกรณีของแต่ละท่านที่ได้เสนอแนวความคิดนั้น มีความคิดที่ใกล้เคียงกันมาก แต่ก็มีขั้นตอนบางข้อที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งส่วนใหญ่เห็นว่าการทำการศึกษารายกรณีนั้น จะต้องทราบเพราะเหตุใดจึงเลือกศึกษาผู้ถูกศึกษารายนั้น ฉะนั้นจึงต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาให้ชัดเจน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้รูปแบบกระบวนการศึกษารายกรณีของ กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 : 22-23) ซึ่งแบ่งกระบวนการในการศึกษารายกรณีออกเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน
- ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- ขั้นที่ 3 การวินิจฉัย
- ขั้นที่ 4 การช่วยเหลือ การป้องกัน และการส่งเสริม
- ขั้นที่ 5 การทำนายผล
- ขั้นที่ 6 การติดตามผล
- ขั้นที่ 7 การสรุปผลและข้อเสนอแนะ

กระบวนการศึกษารายกรณีทั้ง 7 ขั้นตอนดังกล่าว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน

การกำหนดปัญหา หมายถึง การที่ผู้ศึกษารายกรณีตั้งจุดมุ่งหมายหรือกำหนดว่าจะศึกษาถึงใดในบุคคลหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นปัญหาหรือมิใช่ปัญหา แต่เป็นความสนใจ ความสามารถพิเศษหรืออื่น ๆ (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2527 : 23)

การตั้งสมมติฐาน หมายถึง การที่บุคคลที่ทำการศึกษามองบุคคลเป็นรายกรณีได้คาดคะเนว่าพฤติกรรมของผู้รับการศึกษาซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นแล้วนั้น มีสาเหตุมาจากสิ่งใดบ้าง โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ที่ผ่านมาในการคาดคะเนเพื่อจะได้พิสูจน์ต่อไปโดยการทดสอบ หรือค้นหาข้อเท็จจริงด้วยวิธีการต่าง ๆ ว่าเป็นไปตามที่คาดไว้หรือไม่ (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2527 : 24)

ในการตั้งสมมติฐานนั้น ควรตั้งไว้หลาย ๆ สมมติฐาน ทั้งนี้เนื่องจากการป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ในกรณีที่พบว่า ข้อเท็จจริงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากนั้นการที่คนเราแสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งออกมานั้น อาจไม่ได้เกิดจากสาเหตุเดียว และใน

ทำนองเดียวกัน พฤติกรรมที่แตกต่างกันก็อาจเกิดจากสาเหตุเดียวกันก็ได้ ฉะนั้นจึงควรตั้งสมมติฐานไว้หลาย ๆ สมมติฐาน

ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล คือ การหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงหลังจากที่มีการกำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐานแล้ว โดยใช้เครื่องมือการแนะแนวเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่เรากำลังศึกษา โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ ระเบียบสะสม การทดสอบ เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การตีความหรือแปลความหมายข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลในแต่ละวิธีหรือเทคนิค เพื่ออธิบายเหตุและผลของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลนี้อาจทำได้โดยวิธีประชุมปรึกษา ด้วยการเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่เราศึกษาร่วมกันพิจารณาศึกษาข้อเท็จจริงที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลที่ดีนั้น ควรจะต้องใช้หลายๆ เทคนิค และแต่ละเทคนิคควรจะใช้หลายๆ ครั้ง เพื่อให้เข้าถึงพฤติกรรมของบุคคลที่ได้รับการศึกษาอย่างละเอียด และตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด เทคนิคต่างๆ ที่นิยมใช้มี 9 เทคนิค ดังนี้ (กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. 2527 : 29-30)

1. การสังเกต (Observation)
2. การบันทึกการสังเกต (Observational Record)
3. การสัมภาษณ์ (Interview)
4. การเยี่ยมบ้าน (Home-Visit)
5. อัตชีวประวัติและบันทึกประจำวัน (Autobiography and Diary)
6. สังคมมิติ (Sociometry)
7. แบบสอบถาม (Questionnaire)
8. แบบทดสอบ (Testing)
9. ระเบียบสะสม (Cumulative Record)

เทคนิคต่าง ๆ ทั้ง 9 เทคนิคดังกล่าว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การสังเกต (Observation)

การสังเกตเป็นวิธีการหรือเทคนิคอย่างหนึ่งที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกสังเกตในการศึกษารายกรณีเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้มาก บางครั้งอาจใช้ร่วมกับการสัมภาษณ์ วิธีการนี้ไม่ต้อง

ลงทุนมากด้วยเงินสามารถปฏิบัติได้ทุกวัน ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตจะช่วยให้ผู้สังเกตสามารถเข้าใจเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมในแต่ละสถานการณ์ได้ดีขึ้น

1.1 ความหมายของการสังเกต

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527 : 30) กล่าวว่า การสังเกตคือ การพิจารณาสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลาย ๆ สิ่งอย่างมี “จุดมุ่งหมาย” โดยการใช้อวัยวะรับสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือทั้งห้าส่วน (หู, ตา, จมูก, ลิ้น, ผิวหนัง) โดยเฉพาะตาและหู ในการพิจารณาสิ่งอื่นนั้น ๆ

ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์ (2520 : 32) กล่าวว่า การสังเกตหมายถึง วิธีการหรือเทคนิคอย่างหนึ่งที่บุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้สังเกต ทำการดูหรือสังเกตโดยตั้งใจล่วงหน้า บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า ผู้ถูกสังเกต

ราตรี พัฒนรังสรรค์ (2522 : 21) ได้ให้ความหมายของการสังเกตไว้ว่า เป็นวิธีรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กอีกวิธีหนึ่ง เพื่อนำมาศึกษาพิจารณาพฤติกรรมของเด็ก ทำให้รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนดีขึ้น การสังเกตนั้นเป็นสิ่งที่ทำไม่ยาก แต่สำคัญที่ผู้สังเกตจะต้องเข้าใจวิธีการสังเกตที่แน่นอน จึงจะได้ผลตรงตามจุดมุ่งหมาย

วัชรภรณ์ อภิวัชรางกูร (2535 : 20) กล่าวว่า การสังเกต หมายถึง การพิจารณาสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลาย ๆ สิ่ง อย่างมีจุดมุ่งหมาย ทั้งในลักษณะการเผชิญหน้าซึ่งกันและกัน หรือพิจารณาตามลำพัง โดยการใช้อวัยวะรับสัมผัสที่สำคัญคือ ตาและหู

จากเอกสารดังกล่าว ความหมายของการสังเกต พอจะสรุปได้ว่า การสังเกต หมายถึง การพิจารณาสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลาย ๆ สิ่งของบุคคล ที่แสดงออกมาในลักษณะที่เป็นจริงตามธรรมชาติโดยการใช้อวัยวะรับสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งห้าส่วน (หู, ตา, จมูก, ลิ้น, ผิวหนัง) โดยที่บุคคลหนึ่ง เรียกว่า ผู้สังเกต ทำการดูหรือสังเกต อีกบุคคลหนึ่งเรียกว่า ผู้ถูกสังเกต

1.2 จุดมุ่งหมายของการสังเกต

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527 : 32) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสังเกตที่ใช้ในการแนะแนว ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงด้วยตนเอง
2. เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้ถูกสังเกต
3. เพื่อค้นหาสาเหตุบางประการของปัญหา

4. เพื่อให้ผู้สังเกตเป็นผู้มีความรอบคอบ และไวต่อการมีปฏิกิริยาโต้ตอบจากสิ่งแวดล้อม จนเป็นผู้ที่ปรับตัวได้ดี และรวดเร็วในแต่ละสถานการณ์

ราตรี พัฒนรังสรรค์ (2522 : 21) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการสังเกตมีดังต่อไปนี้คือ

1. เพื่อรวบรวมรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวเด็กแล้วจัดบันทึกไว้ในระเบียบเหมาะสม
2. เพื่อหาสาเหตุของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็ก เช่น ปัญหาการเรียน และการปรับตัวของเด็ก
3. เพื่อให้ผู้สังเกตได้รู้จักและเข้าใจเด็กอย่างถูกต้องทุกด้าน
4. เพื่อทราบความสามารถพิเศษ และความถนัดตามธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมเด็กแต่ละคนอย่างถูกต้อง
5. ใช้ในการติดตามผลนักเรียนที่ได้รับการช่วยเหลือจากบริการแนะแนวไปแล้ว ว่ามีพฤติกรรมเป็นอย่างไรดีขึ้นหรือไม่ เพียงใด เพื่อนำไปพิจารณาว่าควรจะทำอย่างไรต่อไป

1.3 ชนิดของการสังเกต

การแบ่งชนิดของการสังเกต อาศัยเกณฑ์ต่าง ๆ 4 เกณฑ์ ดังต่อไปนี้

1. ใช้วิธีการในการสังเกตเป็นเกณฑ์
2. ใช้ผู้สังเกตเป็นเกณฑ์
3. ใช้ผู้ถูกสังเกตเป็นเกณฑ์
4. ใช้ลักษณะการบันทึกการสังเกตเป็นเกณฑ์

1. ใช้วิธีการในการสังเกตเป็นเกณฑ์ แบ่งการสังเกตเป็น 2 ชนิด ดังต่อไปนี้

1.1 การสังเกตทางตรง (Direct Observation) เป็นวิธีการสังเกตพฤติกรรมผู้ถูกสังเกตด้วยตนเอง

1.2 การสังเกตทางอ้อม (Indirect Observation) เป็นวิธีการที่ผู้สังเกตให้บุคคลอื่นไปสังเกตพฤติกรรมผู้ถูกสังเกต ผู้สังเกตจะทราบพฤติกรรม ของผู้ถูกสังเกตได้จากคำบอกเล่าของบุคคลที่ไปสังเกตแทน

2. ใช้ผู้สังเกตเป็นเกณฑ์ แบ่งการสังเกตออกเป็น 2 ชนิด ดังต่อไปนี้

2.1 การสังเกตโดยการเข้าร่วม (Participant Observation) เป็นวิธีการที่ผู้สังเกตจะต้องเข้าไปอยู่ในกลุ่ม ในสถานการณ์นั้น ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม

2.2 การสังเกตโดยการไม่เข้าร่วม (Non-participant Observation) เป็นวิธีการที่ผู้สังเกตได้เข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้น แต่อยู่ภายนอกเพื่อ คอยสังเกตอย่างเดียว ไม่มีบทบาทในกลุ่มนั้น

3. ใช้ผู้ถูกสังเกตเป็นเกณฑ์ เป็นการสังเกตออกเป็น 2 ชนิด ดังต่อไปนี้

3.1 การสังเกตแบบเป็นพิธีการ (Informal Observation) เป็นวิธีการสังเกตที่ผู้ถูกสังเกตรู้ว่าถูกสังเกต เนื่องจากมีการนัดหมายกันล่วงหน้าก่อนการสังเกต

3.2 การสังเกตแบบไม่เป็นพิธีการ (Informal Observation) เป็นวิธีการสังเกตที่ผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัวว่าถูกสังเกต เนื่องจากไม่ได้มีการนัดหมายกันล่วงหน้า

4. ใช้ลักษณะการบันทึกการสังเกตเป็นเกณฑ์ แบ่งการสังเกตออกเป็น 2 ชนิด คือ

4.1 การสังเกตในระดับที่เห็นโดยตรง (Manifest Level Observation) เป็นวิธีการสังเกตที่ผู้ถูกสังเกตเข้าไปอยู่ในสถานการณ์แล้วบันทึกเหตุการณ์ ตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น เช่น มีผู้เข้าประชุม 10 คน มีคนคัดค้าน 7 คน เห็นด้วย 3 เป็นต้น

4.2 การสังเกตในระดับที่เป็นพฤติกรรมแฝง (Laten Level Observation) เป็นวิธีการสังเกตที่ผู้ถูกสังเกตต้องลงความเห็น หรือ ตีความจากสิ่งที่สังเกตเห็นออกมาด้วย เช่น บรรยากาศในที่ประชุมตึงเครียดมาก เป็นต้น

1.4 หลักการสังเกต

การสังเกตที่ดี ควรมีหลักในการสังเกต ดังนี้

1. ต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนในการสังเกตแต่ละครั้ง
2. ควรมีการวางแผนในการดำเนินการสังเกตให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้
3. ในการสังเกตครั้งหนึ่ง ๆ ควรสังเกตบุคคลเพียงคนเดียวในแต่ละสถานการณ์
4. เลือกสังเกตพฤติกรรมที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง สามารถให้ภาพรวมของผู้ถูกสังเกตได้ชัดเจน
5. ใช้การสังเกตพฤติกรรมนั้นอย่างต่อเนื่องจนได้ข้อมูลที่แท้จริง ดังนั้นการสังเกตบุคคลคนหนึ่ง ควรสังเกตหลาย ๆ ครั้ง และหลาย ๆ สถานการณ์
6. ต้องมีการจดบันทึกการสังเกตทุกครั้งทันทีที่สังเกตเสร็จหรือโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

7. ควรมีผู้สังเกตหลาย ๆ คน เพื่อป้องกันข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้นจากความไม่เที่ยงธรรมของผู้สังเกต หรือมีฉะนั้นผู้สังเกตต้องเป็นผู้ที่ชำนาญและได้รับการฝึกฝนในการสังเกตเป็นอย่างดี เพื่อให้ผลของการสังเกตมีความเชื่อถือได้

8. การสังเกตควรกระทำทั้งแบบเป็นพิธีการและไม่มีพิธีการควบคู่กัน

9. การสังเกตแต่ละครั้งควรใช้เวลานานพอที่จะเห็นภาพของพฤติกรรมที่แสดงในสถานการณ์นั้น โดยทั่วไปควรใช้เวลาในการสังเกตแต่ละครั้งอย่างน้อย 15 นาทีขึ้นไป (อารี ตัณท์เจริญรัตน์. 2526 : 21)

10. การสังเกตในแต่ละครั้งจะต้องขึ้นกับองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ความตั้งใจ (Attention) การรับรู้ (Perception) และความไวของการรับรู้ (Sensation) ทั้งนี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2534 : 41)

1.5 ลักษณะของพฤติกรรมที่ควรสังเกต

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527. : 41-42) ได้เสนอแนะ ลักษณะของพฤติกรรมที่ควรสังเกตไว้ดังนี้

1. พฤติกรรมที่ทุกคนหรือคนส่วนใหญ่สนใจ หรือดึงดูดความสนใจ ซึ่งเป็นพฤติกรรมทางบวกและทางลบ เช่น เรียนเก่ง มีพฤติกรรมก้าวร้าว
2. พฤติกรรมที่แสดงถึงความบกพร่องทางด้านร่างกายหรือจิตใจ เช่น ขอบแยกตัวอยู่คนเดียว เดินเขย่งเท้า เป็นต้น
3. พฤติกรรมที่เกิดขึ้นซ้ำซาก หรือบ่อยครั้ง เกินความจำเป็น ซึ่งอาจจะเกิดจากปัญหาทางจิตใจ เช่น กะพริบตาบ่อยครั้ง การล้างมือบ่อยครั้งจนเกินปกติ เป็นต้น

1.6 ประโยชน์ในการสังเกต

การสังเกตมีประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ให้รายละเอียดเพิ่มเติมจากข้อมูลที่ได้รับจากวิธีการอื่น ๆ
2. ให้ข้อเท็จจริงบางประการซึ่งไม่สามารถได้มาด้วยวิธีอื่น ๆ
3. ช่วยให้เห็นพฤติกรรมที่แท้จริงของบุคคล โดยเฉพาะการสังเกตในขณะที่ผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัว
4. ช่วยให้เข้าใจบุคคลได้ดีขึ้น และช่วยเหลือได้ทันที โดยไม่ต้องเสียเวลา และงบประมาณมาก

1.7 ปัญหาในการสังเกต

การสังเกตสำหรับการวิจัยส่วนใหญ่กระทำกับมนุษย์ ฉะนั้นจึงมักจะมีปัญหาในการสังเกตดังนี้

1. การเข้าถึงผู้ที่ถูกสังเกต จะต้องได้รับการยอมรับจากผู้ถูกสังเกต จึงสามารถสังเกตได้ โดยเฉพาะในกรณีที่เป็นการสังเกตแบบพริศการ
2. โอกาสที่จะสังเกต บางครั้งมีโอกาสนในการสังเกตน้อย
3. ลำดับความสำคัญของเหตุการณ์ บางครั้งมีเหตุการณ์เกิดขึ้นพร้อม ๆ กันหลายเหตุการณ์ ผู้สังเกตต้องวางเหตุการณ์สังเกตให้ดี
4. การจดบันทึกข้อมูล อาจไม่ได้บันทึกทันที อาจทำให้ข้อมูลคลาดเคลื่อนไปได้

การบันทึกการสังเกต (Observation Record)

การบันทึกการสังเกตเป็นการกระทำเมื่อมีการสังเกตแล้ว โดยใช้หลักในการบันทึกดังนี้

1. บันทึกพฤติกรรมที่เห็นได้ชัดเจนโดยเรียงตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหลัง
2. ใช้ภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจและสื่อความหมาย เพื่อผู้อื่นจะได้อ่านเข้าใจง่าย และเข้าใจตรงกับผู้บันทึก
3. ควรบันทึกพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกต แยกไปจากการแสดงความคิดเห็นของผู้สังเกต และบันทึกเป็นพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตในแต่ละครั้ง ไม่ควรใช้วิธีการสรุปรวมพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตหลาย ๆ ครั้งเข้าด้วยกัน
4. ควรบันทึกทันทีหลังการสังเกตเสร็จสิ้นลง หรืออาจบันทึกในขณะที่สังเกต หากมีการสังเกตในระยะเวลาสั้น และมีผู้สังเกตหลายคน โดยการแบ่งเวลาในการสังเกตและบันทึก

วิธีการบันทึกการสังเกต

การบันทึกการสังเกตโดยทั่วไปมี 2 วิธีดังนี้

1. การบันทึกแบบอัตนัย (Subjective Record) เป็นวิธีการบันทึกที่ใส่ความคิดเห็นของผู้สังเกตไปพร้อม ๆ กับพฤติกรรมที่สังเกตได้ วิธีการบันทึกแบบนี้ที่นิยมกันมาก คือ การบันทึกพฤติกรรมแบบพรรณนา (Descriptive Record) ซึ่งสามารถทำได้ง่ายโดยเขียนเป็นความเรียงไปเรื่อย ๆ แต่ถ้าผู้สังเกตมีอคติต่อผู้ถูกสังเกต ข้อมูลที่บันทึกอาจไม่ตรงกับข้อเท็จจริงก็ได้
2. การบันทึกแบบปรนัย (Objective Record) เป็นการบันทึกเฉพาะพฤติกรรมที่เกิดขึ้น และแยกความคิดเห็นของผู้สังเกตออกต่างหาก ซึ่งการบันทึกแบบนี้อาจจะกระทำได้ 2 วิธี ดังนี้

2.1 การบันทึกแบบไม่เป็นระบบ คือ บันทึกพฤติกรรมที่สังเกตตามจุดมุ่งหมาย และตามลำดับเหตุการณ์การบันทึกแบบนี้ที่นิยมใช้เรียกว่า ระเบียนพฤติกรรม (Anecdotal Record) เป็นวิธีที่นิยมมากกว่าการบันทึกพฤติกรรมแบบพรรณนา เนื่องจากผู้อ่านสามารถเข้าใจพฤติกรรมที่แท้จริงของผู้ถูกสังเกตได้มากกว่า

2.2 การบันทึกแบบเป็นระบบ คือ การบันทึกหลังจากที่มีการตีความหรือเข้าใจลักษณะของพฤติกรรมที่สังเกตได้อย่างถูกต้อง เป็นการบันทึกที่เป็นปรนัยมากที่สุดมีความเที่ยงตรงเชื่อถือได้ ซึ่งการบันทึกพฤติกรรมแบบนี้ แบ่งออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

2.2.1 การบันทึกพฤติกรรมโดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Graphic Rating Scale) คือ การบันทึกการสังเกตโดยทำเป็นมาตราส่วนประเมินลักษณะพฤติกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดให้ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการสังเกต

2.2.2 การบันทึกพฤติกรรมแบบกำหนดลักษณะพฤติกรรม (Behavioral Descriptive Scale) คือ การบันทึกการสังเกตโดยกำหนดลักษณะพฤติกรรมแล้วบรรยายลักษณะพฤติกรรมนั้น ๆ ไว้หลาย ๆ ข้อความ ให้ผู้บันทึกทำเครื่องหมายหน้าข้อความที่คิดว่าตรงกับลักษณะพฤติกรรมที่สังเกตได้

2.2.3 การบันทึกพฤติกรรมแบบให้คะแนน (Scoring Scale) คือ การบันทึกพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกต โดยการที่ผู้บันทึกประเมินลักษณะของพฤติกรรมที่สังเกตได้เป็นตัวเลขและตัวเลขนี้จะเป็นรหัสที่แปลความหมายออกเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ

ตัวอย่างแบบฟอร์มบันทึกการสังเกต
การบันทึกการสังเกตครั้งที่.....

ชื่อผู้ถูกสังเกต.....อายุ.....ปี เพศ.....

วัน, เวลาที่สังเกต.....

สถานที่.....

พฤติกรรม.....

.....

ความคิดเห็น.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สังเกต

ตำแหน่ง.....

2. การสัมภาษณ์ (Interview)

การสัมภาษณ์เป็นการสนทนาหรือพูดคุยกันระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป อย่างมีจุดมุ่งหมาย (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2527 : 93) รายละเอียดในการสนทนามักจะเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งควรต้องเก็บไว้เป็นความลับ ดังนั้นการสนทนานี้จึงจำเป็นต้องอาศัยทักษะและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นอย่างมาก (อารี ตันจ์เจริญรัตน์. 2526 : 96)

2.1 ความหมายของการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ หมายถึง การสนทนาหรือการพูดคุยกันระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยมีจุดประสงค์ในการสนทนา ซึ่งอาศัยสัมพันธภาพและมนุษยสัมพันธ์เป็นกุญแจสำคัญของวิธีการสัมภาษณ์

2.2 ชนิดของการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ที่นิยมใช้ในวงการแนะแนวและจิตวิทยามี 2 ชนิด (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2527 : 94- 96) ดังนี้

2.2.1 การสัมภาษณ์เพื่อค้นหาหรือทราบข้อเท็จจริง(Fact Finding Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้สัมภาษณ์สนทนาหรือซักถามข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้ถูกสัมภาษณ์ในด้านความคิดเห็น ความรู้สึก ความสนใจ เจตคติ และค่านิยมของผู้ถูกสัมภาษณ์เกี่ยวกับตนเอง และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อเป็นการหาข้อเท็จจริงหรือข้อมูลเพิ่มเติมจากที่มีอยู่ รวมทั้งยังเป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลที่มีอยู่ตรงกับข้อเท็จจริงหรือไม่

2.2.2 การสัมภาษณ์เพื่อให้คำปรึกษา(Counseling Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้รับสัมภาษณ์สนทนาหรือซักถามผู้ถูกสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจและมองเห็นสภาพปัญหาของตนเองได้ชัดเจน จนสามารถพิจารณาแก้ไขหรือตัดสินใจปัญหาของเขาได้ หลังจากการให้การสัมภาษณ์ นอกจากนั้นการสัมภาษณ์ชนิดนี้จะช่วยสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้สัมภาษณ์ และผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วย

2.3 กระบวนการสัมภาษณ์

กระบวนการสัมภาษณ์ มี 3 กระบวนการดังนี้

1. ก่อนการสัมภาษณ์
2. ขณะสัมภาษณ์
3. การยุติการสัมภาษณ์

1. ก่อนการสัมภาษณ์

กระบวนการขั้นนี้ มีองค์ประกอบ 4 ประการดังนี้ คือ

1.1 การเตรียมบุคคล เป็นการเตรียมทั้งผู้สัมภาษณ์และ ผู้ถูกสัมภาษณ์ในเรื่องของความพร้อมของทั้งสองฝ่าย คือ มีการกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์บอกจุดมุ่งหมายให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบ

1.2 การเตรียมจุดมุ่งหมาย และหัวข้อในการสัมภาษณ์ อาจมีการบันทึกหัวข้อก่อนการสัมภาษณ์ และมีการจดบันทึกในขณะที่สัมภาษณ์ด้วย แต่ถ้าหากเป็นการสัมภาษณ์ในลักษณะที่ไม่บอกจุดมุ่งหมายที่แท้จริง ก็ไม่ควรบันทึกหัวข้อที่จะมาสัมภาษณ์

1.3 การเตรียมสถานที่ ซึ่งจะต้องมีลักษณะสะดวก สบาย ควรเป็นที่มิดชิด หรือมีความเป็นส่วนตัว ปราศจากสิ่งรบกวน เพื่อผลของการสัมภาษณ์

1.4 การเตรียมวัน เวลา ในการสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่มักให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นผู้เลือกวัน เวลา ที่เขาสะดวก พร้อมทั้งจะให้สัมภาษณ์ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อเท็จจริงมากขึ้น

2. ขณะสัมภาษณ์

ในขณะที่สัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์จะต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วย เทคนิคทั่วไป และเทคนิคเฉพาะ

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 : 99-108) กล่าวว่า ไม่ว่าจะเป็นการสัมภาษณ์ชนิดใดจะต้องใช้เทคนิคทั่วไป 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. การสังเกต (Observation) โดยใช้วิธีรวบรวมสัมผัสทั้ง 5
2. การฟัง (Listening) เป็นเทคนิคที่ดีที่สุดในการแนะแนวและให้คำปรึกษา
3. การใช้คำถาม (Questioning) ผู้สัมภาษณ์อาจจะต้องถามผู้ถูกสัมภาษณ์ในสิ่งที่ยังไม่กระจ่าง โดยการใช้คำถามที่มีลักษณะเป็นมิตร ผู้ถูกสัมภาษณ์ฟังแล้วเข้าใจว่าผู้สัมภาษณ์มีความตั้งใจที่จะช่วยเหลืออย่างแท้จริง
4. การพูด (Talking) การพูดที่ดีนั้นจะต้องแสดงการยอมรับเจตคติและความรู้สึกของผู้ถูกสัมภาษณ์ ใช้ภาษาและถ้อยคำที่เหมาะสม ในขณะที่เดียวกันก็ต้องพยายามพูดเพื่อควบคุมให้การสัมภาษณ์เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

1. การสร้างสายสัมพันธ์ (Rapport)
2. การแสดงความเห็นใจ (Sympathy)
3. การแสดงอารมณ์ร่วม (Empathy)
4. การทำให้เกิดความมั่นใจ (Assurance)

5. การแสดงความเห็นด้วย (Approval)
6. การทำให้เกิดความกระจ่าง (Clarification)
7. การสะท้อนความรู้สึก (Reflection of Feeling)
8. การใช้ความเงียบ (Using Silence)
9. การสร้างอารมณ์ขัน (Sense of Humor)

3. การยุติการสัมภาษณ์

การยุติการสัมภาษณ์เป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้น จึงต้องพยายามให้เป็นธรรมชาติมากที่สุดเพื่อที่จะเป็นผลดีต่อการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป จึงควรปฏิบัติดังนี้

1. ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความมั่นใจว่าสิ่งที่เขาพูดไปนั้นจะเป็นความลับและเป็นผลดีแก่เขา
2. ผู้สัมภาษณ์อาจตั้งคำถามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์นำไปคิดก่อนยุติการสัมภาษณ์ เพื่อจะได้มีเรื่องราวต่อเนื่องในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป
3. ผู้สัมภาษณ์ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สรุปสิ่งที่เขาคิดหรือรู้สึกในขณะที่สัมภาษณ์เพื่อจะช่วยให้เขาเข้าใจสภาพปัญหายิ่งขึ้น และอาจจะต้องมีการเพิ่มเติมหรือแก้ไขในบางตอน โดยผู้สัมภาษณ์
4. ผู้สัมภาษณ์จะต้องใช้คำพูดและท่าทีที่นอบนวล มีความจริงใจต่อผู้ถูกสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่าต้องการสัมภาษณ์ในคราวต่อไปอีก
5. มีการนัดวัน เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป

เมื่อยุติการสัมภาษณ์แล้ว ผู้สัมภาษณ์จะต้องรีบบันทึกผลการสัมภาษณ์ลงในแบบฟอร์มบันทึกการสัมภาษณ์ทันที ทั้งนี้เพื่อป้องกันข้อมูลผิดพลาด

ตัวอย่างแบบฟอร์มสำหรับบันทึกการสัมภาษณ์
การสัมภาษณ์ครั้งที่.....

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี เพศ.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
เวลา.....น. สถานที่.....
.....

จุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์.....
สรุปผลจากการสัมภาษณ์.....
.....
.....
.....

ความคิดเห็น.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

นัดสัมภาษณ์ครั้งต่อไป วันที่.....เวลา.....
สถานที่.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์
ตำแหน่ง.....

3. การเยี่ยมบ้าน (Home Visit)

การเยี่ยมบ้านเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและร่วมมือกับบิดามารดา หรือผู้ปกครองในการช่วยเหลือผู้รับการศึกษา ข้อมูลที่ควรได้จากการไปเยี่ยมบ้าน เช่น สภาพทั่วไปของบ้าน สภาพแวดล้อมของบ้าน ลักษณะท่าทีของผู้ปกครอง ลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว เป็นต้น โดยทั่วไปผู้ไปเยี่ยมบ้านคือครูแนะแนวหรือครูประจำชั้นซึ่งเป็นตัวแทนของสถาบันการศึกษา ส่วนในสถาบันทางการแพทย์ ผู้มีหน้าที่เยี่ยมบ้านคือ นักสังคมสงเคราะห์

3.1 วัตถุประสงค์ของการเยี่ยมบ้าน

การเยี่ยมบ้านมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อต้องการทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทางบ้าน
2. เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถาบันกับบ้าน
3. เพื่อหาข้อมูลบางประการที่ไม่สามารถได้มาด้วยวิธีการอื่น ๆ

3.2 ข้อปฏิบัติในการเยี่ยมบ้าน

การเยี่ยมบ้านมีขั้นตอนในการปฏิบัติดังนี้ (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์, 2527 : 122-124)

1. ขั้นเตรียมก่อนการเยี่ยมบ้าน
 - 1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการเยี่ยมบ้าน
 - 1.2 นัดหมายวัน เวลา ที่จะไปเยี่ยมบ้านกับผู้ปกครอง
2. ขณะเยี่ยมบ้าน จะต้องปฏิบัติดังนี้
 - 2.1 แสดงสัมมาคารวะต่อเจ้าของบ้าน และแสดงความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
 - 2.2 ใช้ความสังเกตและจดจำสิ่งที่ได้พบเห็น
 - 2.3 ระยะแรกของการสนทนา ควรหาทางสนับสนุนให้ผู้รับการศึกษาร่วมสนทนาด้วยเพื่อสังเกตสัมพันธภาพระหว่างผู้รับการศึกษากับผู้ปกครอง
 - 2.4 พยายามกระตุ้นให้ผู้ปกครองแสดงทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้รับการศึกษาและสถาบันให้มากที่สุด

2.5 กล่าวถึงผู้รับการศึกษาในด้านดีที่เป็นจริง

2.6 ไม่ควรทำตัวเป็นพิธีรีตรอง

2.7 ใช้เวลาในการเยี่ยมบ้านประมาณ 30 - 60 นาที หรือสังเกตจากกิริยาอาการของเจ้าของบ้านที่แสดงว่าอึดอัด หรือมีธุรกิจที่ต้องทำ

3. หลังการเยี่ยมบ้าน ควรมีการจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ทันทีเมื่อกลับจากเยี่ยมบ้านโดยใช้แบบฟอร์มในการบันทึกการเยี่ยมบ้าน

ตัวอย่างแบบฟอร์มบันทึกการเยี่ยมบ้าน

ชื่อครูที่ไปเยี่ยม.....

ชื่อนักศึกษา.....อายุ.....ปี ชั้น.....

ชื่อครูประจำชั้น.....

ชื่อบิดา.....ชื่อมารดา.....ผู้ปกครอง.....

ที่อยู่.....

วันที่ไปเยี่ยม.....เวลา.....ถึงเวลา.....

1. บรรยายรูปร่างลักษณะภายนอกตัวบ้านและบริเวณสนามหญ้า.....

.....

2. บรรยายลักษณะภายในบ้าน.....

.....

3. บรรยายลักษณะของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง.....

.....

4. บรรยายเจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อนักศึกษา.....

.....

.....
 5. บรรยายเจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อสถาบันการศึกษา.....

.....
 6. บรรยายสถานการณ์การทำงานและโอกาสที่นักศึกษาได้ทำที่บ้าน.....

.....
 7. บันทึกถ้อยคำ และผู้ปกครองที่ท่านคิดว่าสำคัญ ที่จะช่วยให้เข้าใจนักศึกษาได้ขึ้น

.....
 8. บันทึกข้อเสนอแนะของผู้ปกครอง เกี่ยวกับวิธีการช่วยเหลือนักศึกษา และปรับปรุง
 สถาบันการศึกษาให้ดีขึ้น.....

4. อัตชีวประวัติ (Autobiography)

อัตชีวประวัติ คือ การที่บุคคลได้เขียนบรรยายประวัติความเป็นมาของตนเองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนความคาดหวังในอนาคต (กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. 2527 : 138) นอกจากนี้พนม ลิ้มอารีย์ (2530 : 111) ยังกล่าวว่า อัตชีวประวัติ เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งในการเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล วิธีการจัดทำก็คือการทำให้บุคคลเขียนประวัติความเป็นมา และเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งสุภาพรรณ โคตรจรัส (2528 : 128) ยังได้กล่าวว่า อัตชีวประวัติเป็นเทคนิคการรวบรวมข้อมูลโดย ให้บุคคลเขียนเรื่องราว ประวัติชีวิตของตนเอง นอกจากจะให้ภาพประสบการณ์ในชีวิตของบุคคล ยังทราบถึงทัศนคติและความรู้สึกของบุคคลต่อประสบการณ์นั้น จากข้อความดังกล่าวข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า อัตชีวประวัติเป็นเสมือนเครื่องมือชนิดหนึ่งที่เปิดโอกาสให้เขียนได้ บรรยายเรื่องราวของเขาอย่างเสรี ตั้งแต่อดีต ปัจจุบันไปจนถึงความหวังในอนาคตซึ่งจะช่วยให้ผู้ศึกษาได้ทราบถึงภาพลักษณะของบุคคลนั้นได้

4.1 วัตถุประสงค์ในการเขียนอัตชีวประวัติ

การเขียนอัตชีวประวัติ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้บุคคลได้ระบายความรู้สึกที่มีต่อตนเอง และสิ่งแวดลอม
2. เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจบุคคลที่เขียนอัตชีวประวัติได้ดีขึ้น
3. เพื่อทราบข้อเท็จจริงเพิ่มขึ้นจากการรวบรวมข้อมูลโดยวิธีอื่น ๆ

4.2 รูปแบบของอัตชีวประวัติ

การเขียนอัตชีวประวัติโดยทั่วไป มี 2 รูปแบบดังนี้

1. แบบไม่กำหนดโครงสร้างหรือหัวข้อ (Unstructured Autobiography)
2. แบบกำหนดโครงสร้างหรือหัวข้อ (Structured Autobiography)

1. แบบไม่กำหนดโครงสร้างหรือหัวข้อ

การเขียนแบบนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้เขียนบรรยายเรื่องราวของเขาเอง เป็นความเรียงอิสระ การเขียนแบบนี้จะให้ประโยชน์และคุณค่ามากในการให้คำปรึกษาแต่ยากต่อการตีความหมาย เพราะไม่ได้เขียนตามรูปแบบใด ๆ

2. แบบกำหนดโครงสร้างหรือหัวข้อ

การเขียนแบบนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของผู้ให้เขียนว่าต้องการทราบเกี่ยวกับเรื่องใด

5. บันทึกประจำวัน (Diary Report)

การเขียนบันทึกประจำวันหรืออนุทินส่วนตัว เป็นส่วนหนึ่งของอัตชีวประวัติโดยการเขียนถึงประสบการณ์ในด้านกิจกรรมและความรู้สึกในแต่ละวัน ซึ่งเป็นเหตุการณ์ปัจจุบัน การวิเคราะห์ก็คือ การสรุปเรื่องราวที่เขียนเล่ามาในแต่ละวันนั่นเอง โดยก่อนให้เขียนบันทึกประจำวันผู้ให้เขียนจะต้องเป็นผู้ที่มีความคุ้นเคยกันพอสมควรกับผู้เขียน นอกจากนั้นผู้ให้เขียนจะต้องชี้แจงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการให้เขียน และให้เขียนต่อเนื่องกันอย่างน้อย 1 สัปดาห์ ในการบันทึกอาจมีแบบฟอร์ม หรือไม่มีก็ได้ แต่ต้องมีหัวข้อต่อไปนี้

1. ชื่อ อายุ เพศ ของผู้บันทึก
2. วัน เดือน ปี ที่บันทึก
3. กิจกรรมที่ทำในวันนั้น โดยต้องทำต่อเนื่องอย่างน้อย 1 สัปดาห์ จะทำให้ทราบนิสัยของผู้เขียนบันทึกได้

6. สังคมมิติ (Sociometry)

สังคมมิติ หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม หรือในกลุ่มว่ามีปฏิริยาโต้ตอบกันในลักษณะใด เช่น สามัคคีกลมเกลียวเป็นกลุ่มใหญ่ หรือแตกแยกเป็นกลุ่มย่อย สมาชิกแต่ละคนได้รับการยอมรับในกลุ่มมากน้อยเพียงใด ฯลฯ (กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. 2527 : 184)

6.1 หลักการทำสังคมมิติ

การทำสังคมมิติ มีหลักในการทำดังนี้

1. สมาชิกในกลุ่มควรจะรู้จักและคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี
2. ก่อนทำสังคมมิติ ผู้ทำควรมีความสัมพันธ์อันดี และคุ้นเคยกับสมาชิกในกลุ่มพอสมควร
3. แจ่งจำนวน และรายชื่อสมาชิกให้ทุกคนในกลุ่มทราบ
4. การทำสังคมมิติแต่ละครั้ง ควรสมมติสถานการณ์เพียงสถานการณ์เดียว
5. ไม่ควรบอกล่วงหน้า เพราะจะทำให้ข้อมูลไม่เป็นธรรมชาติ
6. การทำสังคมมิติในแต่ละสถานการณ์ ควรให้สมาชิกเลือกมากกว่า 1 อันดับ แต่ไม่ควรเกิน 3 อันดับ เพราะจะยุ่งยากในการเขียนแผนผัง
7. การแปลความหมายของสังคมมิติในแต่ละสถานการณ์ จะแตกต่างกัน
8. ควรใช้วิธีอื่นควบคู่ไปด้วย เช่น กลวิธีโครเอเชีย ฯลฯ

6.2 คำศัพท์ที่ใช้ในการทำสังคมมิติ

คำศัพท์ต่าง ๆ ที่นิยมใช้มีดังนี้ (กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. 2529 : 188-189)

- 1) คำถามหรือสถานการณ์ที่ผู้ทำสังคมมิติกำหนดขึ้นมา เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มเลือกบุคคลบางคนในกลุ่ม เรียกว่า Sociometric หรือ Sociometric Criterion
- 2) แผนผังสังคมมิติซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลในกลุ่ม เรียกว่า Sociogram
- 3) กลุ่มย่อย ๆ ในกลุ่มใหญ่ ซึ่งอาจมีหลายกลุ่ม กลุ่มย่อยที่เล็กที่สุดอาจมีสมาชิกเพียง 2 คนก็ได้ เรียกว่า Sociometric clique หรือ Subgroup

- 4) การที่บุคคล 2 คน ต่างเลือกซึ่งกันและกัน อาจเป็นอันดับเดียวกันหรือคนละอันดับก็ได้ เรียกว่า Mutual Choice
- 5) บุคคลที่ได้รับเลือกจากสมาชิกในกลุ่มมากที่สุด เรียกว่า Star หรือ Leader
- 6) บุคคลที่ไม่ได้รับเลือกจากกลุ่มเลย เพราะเป็นที่รังเกียจของสมาชิกในกลุ่ม แต่บุคคลนั้นยังเลือกสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม เรียกว่า Rejectee
- 7) บุคคลที่แยกตัวออกจากกลุ่มอยู่โดดเดี่ยว โดยไม่ได้รับเลือกจากสมาชิกในกลุ่มและบุคคลนั้นก็ไม่เลือกสมาชิกในกลุ่มด้วย เรียกว่า Isolate
- 8) บุคคลที่ได้รับเลือกจากกลุ่มเพียงเล็กน้อย และบุคคลนั้นมักอยู่ห่างไกลจากสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม เรียกว่า Neclectee
- 9) การขาดการเลือกซึ่งกันและกัน ระหว่างบุคคล 2 คน หรือมากกว่า 2 คนขึ้นไปของกลุ่มย่อย เรียกว่า Sociometric Cleavage
- 10) โครงสร้างทางสังคมมิติ ที่แสดงแบบแผนของการเลือกในระหว่างสมาชิกของกลุ่ม โดยเน้นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกันของแต่ละคน เรียกว่า Sociometric Structure
- 11) วิธีการทดสอบเพื่อวัดโครงสร้างทางสังคมมิติเรียกว่า Sociometric Test
- 12) จำนวนครั้ง หรือคะแนนที่แต่ละบุคคลได้รับเลือกจากสมาชิกในกลุ่ม เรียกว่า Sociometric Score
- 13) สถานภาพของบุคคลในกลุ่ม เช่น Star, Rejectee, Isolate, Neclectee ฯลฯ เรียกว่า Sociometric Status

6.3 ลำดับขั้นของการทำสังคมมิติ มี 4 ขั้น ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์
- ขั้นที่ 2 การทำตารางแสดงผลการเลือก
- ขั้นที่ 3 การสร้างแผนผังสังคมมิติ
- ขั้นที่ 4 การตีความหมายจากแผนผังสังคมมิติ

นอกจากนี้ยังมีอีกวิธีหนึ่งที่นิยมใช้กันมากควบคู่กับ สังคมมิติในปัจจุบันคือกลวิธี “ใครเอ่ย” (Guess who as who's who technique)

กลวิธี “ใครเอ่ย” (Guess who as who’s who technique)

เป็นขบวนการที่จะช่วยให้ครูแนะแนวและผู้ให้คำปรึกษาทราบถึงเจตคติ (Attitude) ส่วนตัวระหว่างสมาชิกในห้องเรียนคือ การใช้กลวิธี “ใครเอ่ย” (Guess who technique) อันเป็นกลวิธีหนึ่งสำหรับการหาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน โดยการถามจากเพื่อนของนักเรียนเอง เป็นวิธีที่ให้ประโยชน์มากวิธีหนึ่ง ในบางครั้งความเห็นของนักเรียนและนักเรียน นักเรียนและครู ที่มีต่อกันอาจจะไม่เหมือนกัน เช่น นักเรียนที่ครูเห็นว่าเป็น “เด็กดี” ในสายตาของครูนั้น อาจเป็นบุคคลที่เพื่อนฝูงไม่ค่อยชอบเท่าใดนัก เป็นต้น

กลวิธี “ใครเอ่ย” ดำเนินการโดยครูเป็นผู้เขียนลำดับของคำถามที่บรรยายเกี่ยวกับ คุณลักษณะต่าง ๆ ของเด็กและเด็กแต่ละคนจะได้รับการขอร้องให้เขียนชื่อบุคคลในห้องเรียนที่เขาคิดว่าลักษณะที่ตรงกันหรือใกล้เคียงกันกับคำถามเหล่านั้น โดยวิธีการนี้เท่ากับเป็นการเปรียบเทียบในทางที่บุคคลหนึ่งมองเห็นตัวเขาเองและจากการที่บุคคลอื่นได้มองดูและรับรู้เกี่ยวกับตัวเขา

การดำเนินการเกี่ยวกับกลวิธี “ใครเอ่ย” นี้ ครูจะต้องแน่ใจเสียก่อนว่า เด็กทุกคนในชั้นเรียนได้รู้จักและคุ้นเคยกันเป็นอย่างดีแล้ว เด็กจึงจะสามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง นอกจากนี้ครูต้องทำให้เด็กไว้วางใจได้ว่า การตอบคำถามของเขาจะได้รับการปกปิดไว้เป็นความลับอย่างดียิ่ง

การวิเคราะห์ผลดีของกลวิธีนี้จะควบคู่กันไปกับของทดสอบของสังคมมิติ แหล่งต่าง ๆ ของการเลือกควรได้รับการพิจารณาพิเคราะห์ และความพยายามควรถูกกระทำขึ้น เพื่อค้นคว้าหาความหมายที่อยู่เบื้องหลังของการเลือกเหล่านั้น

7. แบบสอบถาม (Questionnaires)

แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้น โดยการทำเป็นชุดคำถาม ข้อความที่เป็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง เช่น ความรู้สึก ความต้องการ สภาพครอบครัว ความสนใจ ข้อมูลส่วนตัว สุขภาพ เป็นต้น

7.1 ชนิดของแบบสอบถาม

แบบสอบถามหากแบ่งตามเกณฑ์ สามารถแบ่งโดยใช้เกณฑ์ 2 เกณฑ์ดังนี้ (กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. 2527 : 217-270)

เกณฑ์ที่ 1 ในเกณฑ์ของวัตถุประสงค์ซึ่งใช้มากในการแนะแนว จะแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ชนิดดังนี้

1. แบบสอบถามแบบกรอกข้อมูลส่วนบุคคลหรือการรวบรวมข้อมูล (Collecting of Data)

2. แบบสอบถามการประเมินผล (Evaluation Form)

3. แบบสอบถามแบบการติดตามผล (Follow-up Form)

เกณฑ์ที่ 2 ใช้เกณฑ์ของลักษณะแบบสอบถาม จะแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ชนิด ดังนี้

1. แบบสอบถามแบบปลายเปิดหรือไม่มีโครงสร้าง (Opened Form)
2. แบบสอบถามแบบปลายปิดหรือมีโครงสร้าง (Closed Form)
3. แบบสอบถามชนิดรูปภาพ (Pictorial Form)
4. แบบสอบถามแบบผสม (Mixed Form)

ซึ่งชนิดของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบเกณฑ์ที่ 2 คือ ใช้เกณฑ์ของลักษณะแบบสอบถาม ยกเว้นแบบสอบถามชนิดรูปภาพ

เกณฑ์ที่ 2 ใช้เกณฑ์ของลักษณะแบบสอบถาม

1. แบบเปิดหรือแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured or Opened Form) เป็นแบบสอบถามที่ไม่ได้กำหนดคำตอบที่แน่นอนตอบสนองความคิดเห็นของตนได้อย่างเสรี ไม่มีการตัดสินใจถูกหรือผิด ใช้แบบสอบถามชนิดนี้ เพื่อต้องการทราบความรู้สึกลึกซึ้ง ความคิดเห็น เจตคติแรงจูงใจต่างๆ เช่น

1. เมื่อฉันยังเด็กอยู่ ครอบครัวฉัน.....
2. เวลาที่มีเรื่องกลุ่มใจมาก ฉันมักจะ.....

2. แบบปิดหรือแบบมีโครงสร้าง (Structured or Closed Form) เป็นแบบสอบถามที่ผู้สร้างมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนวางไว้แล้ว มีข้อความที่เป็นคำถามและมีคำตอบไว้ให้พร้อม เช่น อาจจะให้เลือกว่าถูกหรือผิด ใช่หรือไม่ หรือไม่บางกรณีก็มีคำตอบเป็นประโยคหรือวลีสั้น ๆ ไว้ให้เลือกตอบหรือเลือกตามน้ำหนักของความชอบมากน้อย หรือไม่ก็ตอบโดยการเขียนสัญลักษณ์สั้น ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1 เป็นแบบสัญลักษณ์แทนคำตอบโดยให้เขียนเครื่องหมายหน้าข้อความที่ต้องการ เช่น นักเรียนอาศัยอยู่กับใคร

.....ก. บิดา-มารดา

.....ข. ผู้ปกครอง
ค.ญาติพี่น้อง
ง. พระภิกษุ
จ. อื่น ๆ

2.2 แบบเติมคำ เช่น

วัน เดือน ปีเกิดของท่าน.....
 เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....

2.3 แบบประมาณค่ามากน้อย แล้วแต่การกำหนดค่าของผู้สร้างแบบสอบถามปกติก็จะมีค่า 3, 5, 7, 9 ช่อง เช่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย ไม่มีเลย เป็นต้น

2.4 แบบให้เลือกตอบเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น จงวงกลมรอบล้อมข้อที่ตรงกับความจริง

2.5 แบบให้เลือกตอบว่า ใช่หรือไม่ใช่ เช่น ห้องสมุดมีหนังสือเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ อย่างเพียงพอและเหมาะสม ใช่.....ไม่ใช่.....

3. แบบสอบถามแบบผสม (Mixed Form) คือ แบบสอบถามที่มีทั้งปลายปิดและปลายเปิดอยู่ในชุดเดียวกัน แบบสอบถามชนิดนี้นิยมใช้กันมากในปัจจุบัน เพราะเป็นแบบสอบถามที่พยายามแก้ไขข้อบกพร่องที่เป็นข้อดีและข้อเสียของแบบสอบถามแต่ละชนิด กล่าวคือผู้ตอบไม่ต้องเสียเวลามากจนเกินไป และมีอิสระที่จะตอบ ถ้าไม่พอใจตัวเลือกที่กำหนดให้ก็จะตอบในช่องอื่น ๆ เป็นต้น (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2527 : 266)

7.2 ประโยชน์ของแบบสอบถาม

แบบสอบถามมีประโยชน์ดังนี้

1. เป็นการรวบรวมข้อมูลพร้อม ๆ กันหลาย ๆ ด้าน ในเวลาเดียวกันซึ่งการเก็บข้อมูลวิธีอื่น อาจจะต้องจำแนกประเภทของข้อมูลแต่ละชนิด และเก็บได้ทีละชนิด
2. ไม่เสียเวลาในการเก็บข้อมูลที่ละคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ครูแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ เพราะสามารถนำแบบสอบถามไปใช้ได้กับจำนวนนักเรียนครั้งละหลาย ๆ คน
3. ช่วยให้ได้ข้อมูลเพิ่มจากการเก็บข้อมูลที่ได้โดยวิธีอื่น ๆ

แบบทดสอบความถนัดที่ใช้กันอยู่มี 2 ประเภท ดังนี้

1. แบบทดสอบวัดความถนัดทางการเรียน หรือทางวิชาการ (Scholastic Aptitude Test) เป็นแบบทดสอบความถนัดทางด้านวิชาการต่าง ๆ เช่น ทางด้านภาษา คณิตศาสตร์ เป็นต้น
2. แบบทดสอบวัดความถนัดเฉพาะด้าน หรือความถนัดพิเศษ เป็นแบบทดสอบความถนัดที่เกี่ยวกับงานอาชีพต่าง ๆ หรือความสามารถพิเศษ เช่น ความถนัดทางดนตรี หรือทางศิลปะ กีฬา เป็นต้น

3. แบบทดสอบวัดความสนใจ (Interest Tests)

เป็นแบบทดสอบที่มักจัดทำออกมาในรูปของแบบสำรวจ เพื่อจะได้ทราบว่าผู้เรียนมีความสนใจสิ่งใดบ้างและมากน้อยแค่ไหน เพราะความสนใจของคนเรานั้นจะมีส่วนสัมพันธ์กับความสำเร็จในด้านการเรียนและการประกอบอาชีพ

เพรสคอต (Prescott, 1959 : 77) กล่าวว่า ความสนใจ หมายถึง แนวโน้มที่บุคคลเลือกทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรือปฏิเสธไม่ยอมทำกิจกรรมใด ๆ ที่ไม่ประสงค์จะทำ

จาเกอร์ และเฟอริค (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์, 2527 : 306 ; Jager and Froehlich, 1947 : 12 -

14) ได้อธิบายถึงวิธีที่เก็บข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความสนใจไว้ 4 ประการคือ

1. สังเกตความเป็นไปของแต่ละบุคคล
2. จับจุดสนใจต่าง ๆ ที่บุคคลแต่ละคนแสดงออก
3. ศึกษากิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลนั้นกระทำ
4. ใช้แบบสำรวจความสนใจวัดโดยตรง

ชนิดของแบบสำรวจความสนใจ

แบบสำรวจความสนใจที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย มีดังนี้ (วัชรภรณ์ อภิวัชรางกูร, 2535 : 53-54)

1. Kuder Preference Record เป็นแบบสำรวจที่มีข้อให้ตอบแต่ละข้อจะมีตัวเลือก 3 ข้อ โดยให้เลือกตอบตัวที่ชอบมากที่สุด และชอบน้อยที่สุด ซึ่งแบบสำรวจความสนใจของ Kuder นี้มี 3 ชุด ดังนี้

4. สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปจัดบริหารแนะแนวให้กับนักเรียนได้อย่างเหมาะสม
5. ทำให้ทราบถึงความรู้สึกนึกคิดที่นักเรียนมีต่อสิ่งต่าง ๆ

8. แบบทดสอบ (Tests)

การใช้แบบทดสอบเป็นการรวบรวมข้อมูลที่มีระบบ และเป็นวิธีที่ควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรัดกุม มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน และผลที่ได้จากแบบทดสอบมีความหมายชัดเจน ในการแนะแนวจึงมักจะนำแบบทดสอบมาใช้ในกรณีที่ต้องการจะได้ข้อมูลที่เด่นชัด ชัดเจนเฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การใช้แบบทดสอบ เมื่อต้องการจะทราบถึงความถนัด ความสนใจ ความสามารถ หรือบุคลิกภาพ เป็นต้น การใช้แบบทดสอบจะทำให้ทราบถึงชนิดหรือประเภทที่ต้องการ ทำให้ครูแนะแนวมีความสะดวกใจในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความเป็นจริง

แบบทดสอบทางจิตวิทยาหรือแบบทดสอบที่ใช้ในการแนะแนว

1. แบบทดสอบวัดเชาวน์ปัญญา (Intelligence Tests)
2. แบบทดสอบวัดความถนัด (Aptitude Tests)
3. แบบทดสอบวัดความสนใจ (Interest Tests)
4. แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ (Personality Tests)

1. แบบทดสอบวัดเชาวน์ปัญญา (Intelligence Tests)

คือแบบสอบถามที่ใช้วัดความสามารถของสมองในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความจำ ความคิดอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการตัดสินใจ เป็นต้น

โดยการนำเอาผลของระดับเชาวน์ปัญญา ที่เรียกกันว่า เกณฑ์ภาคเชาวน์หรือ I.Q. (Intelligence Quotient) มาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะวินิจฉัยปัญหาและเพื่อทำนายความสำเร็จของผู้ถูกวัด

2. แบบสอบถามวัดความถนัด (Aptitude Tests)

แบบทดสอบที่ใช้สำหรับการหาความถนัดเฉพาะอย่างของแต่ละบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการทำนายแนวโน้มที่บุคคลจะประสบความสำเร็จในการเรียน หรือการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งในอนาคตและเพื่อเป็นส่วนช่วยในการพิจารณาวางแผนการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ

1.1 ความสนใจสาขาอาชีพต่าง ๆ เช่น อาชีพเกี่ยวกับเครื่องกลไก คำนวณวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี เป็นต้น

1.2 ความสนใจอาชีพเฉพาะ เช่น อาชีพครู แพทย์ สถาปนิก วิศวกร นักจิตวิทยา เป็นต้น

1.3 ความสนใจลักษณะงาน เช่น ชอบทำงานกับกลุ่มชน ชอบทำงานที่ใช้ความคิด ชอบทำงานประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

2. แบบสำรวจความสนใจทางอาชีพ ของสำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ และคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แบ่งกลุ่มความสนใจออกเป็น 10 ประเภท ได้แก่ ทางด้านจักรกล ด้านคำนวณ เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ งานชักชวนโฆษณา งานเสมียน งานศิลปะ งานวรรณกรรม งานดนตรี งานบริการสังคม และการทำงานนอกบ้าน

3. แบบทดสอบความสนใจอาชีพของกองการจัดหางาน กรมแรงงาน แบ่งความสนใจออกเป็น 9 กลุ่ม ได้แก่ อาชีพเสมียน การค้า อาชีพบริการ ช่างไฟฟ้า ช่างเครื่องยนต์ กลไก หัตถกรรม ขับรถ ช่างก่อสร้าง และช่างโลหะ

4. แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ (Personality Tests)

แบบทดสอบบุคลิกภาพเป็นแบบทดสอบ ที่ใช้สำหรับวัดลักษณะการปรับตัวทางอารมณ์ มนุษยสัมพันธ์ แรงจูงใจ อุปนิสัย ค่านิยม เจตคติ กิริยาท่าทาง ฯลฯ ซึ่งเป็นพฤติกรรมภายนอกที่สามารถสังเกตได้ และพฤติกรรมภายในที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้

การวัดบุคลิกภาพเพื่อการแนะแนวมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อเข้าใจบุคลิกลักษณะที่แท้จริงของบุคคล และช่วยให้เขาเข้าใจบุคลิกภาพของเขาเองอย่างถูกต้อง ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลในการนำมาวางแผนทางศึกษาต่อและประกอบอาชีพให้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น

2. เพื่อรู้จักและเข้าใจลักษณะการปรับตัว เช่น ฝืนเลื้อนลอย เอาแต่อารมณ์ตนเองเป็นใหญ่ เผด็จการ ก้าวร้าว วิตกกังวล เรียกร้องความสนใจ ซึ่งนับเป็นบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์ ควรได้รับการช่วยเหลือแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสมต่อไป

ชนิดของแบบทดสอบบุคลิกภาพ

แบบทดสอบบุคลิกภาพ ที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมี 2 แบบ ดังนี้

1. แบบทดสอบบุคลิกภาพที่เป็นปรนัย (Objective Type) เป็นแบบทดสอบที่ให้ผู้ถูกทดสอบตอบคำถามด้วยความจริงใจตามความรู้สึกของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวกับความรู้สึกของตนเอง บุคคลอื่น สิ่งแวดล้อม การร่วมมือโดยให้เลือกตอบ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” แบบทดสอบที่นิยมมีดังนี้

1.1 Minnesota Multiphasic Personality Inventory (M.M.P.I.) ผู้สร้างคือ S.R. Hathaway และ T.C. McKinley ใช้ทดสอบกับบุคคลอายุ 16 ปีขึ้นไป ซึ่งปรับปรุงมาจากการวัดที่ใช้ทางคลินิกใช้ทดสอบทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นหมู่

1.2 California Psychological Inventory (C.P.I.) ผู้สร้าง H.G. Gough มักจะเป็นคำถามเกี่ยวกับความมั่นใจในตนเอง ความรับผิดชอบ ความสนใจ เป็นต้น

2. แบบทดสอบโปรเจกทีฟ (Projective Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้สิ่งเร้าเป็นสื่อโดยให้ผู้ถูกทดสอบเผชิญกับสิ่งเร้าต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในลักษณะคลุมเครือจนกระทั่งแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาจนผู้ทดสอบสามารถแปลความหมายได้ แบบทดสอบที่นิยมกัน มีดังนี้

2.1 Rorschach Ink Blot Test แบบทดสอบนี้จะประกอบไปด้วยภาพหยดหมึกเป็นรูปต่าง ๆ รวม 10 ภาพ เป็นภาพสี 5 ภาพ และสีเทาหรือขาวดำ 5 ภาพ ผู้ถูกทดสอบจะตอบคำถามจากการดูภาพเหล่านั้นที่ละภาพ ผู้ทดสอบจะนำเอาคำตอบมาตีความแปลความอีกครั้งหนึ่ง

2.2 Thematic Apperception Test (T.A.T) แบบทดสอบชนิดนี้จะประกอบไปด้วยภาพจากสถานการณ์คลุมเครือทั้งหมด 20 ภาพ เป็นภาพที่แสดงสถานการณ์ทางสังคมต่าง ๆ ที่ไม่ชัดเจน ผู้ถูกทดสอบจะถูกกำหนดให้เล่าเรื่องจากภาพและนำคำตอบที่ได้มาตีความ

2.3 Word Association เป็นกลวิธีระบายความในใจชนิดที่ใช้ความเกี่ยวข้องทางด้อยคำเป็นการให้ระบายความรู้สึกออกมา ด้วยการพูดปากเปล่า การทดสอบชนิดนี้จะทำให้ทราบถึงความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ของผู้รับการทดลอง หรืออาจจะทำให้ทราบถึงสาเหตุหรือที่มาของความขัดแย้งและการกระทำที่สะท้อนทางอารมณ์ได้

2.4 Sentence Completion เป็นวิธีที่ให้ผู้ถูกทดสอบเติมประโยคให้สมบูรณ์ซึ่งข้อความที่เดิมนั้นอาจจะเปิดเผยถึงความรู้สึกนึกคิด หรือเก็บกอดหรือแนวโน้มของความเป็นไปต่าง ๆ ทำให้ทราบถึงความวิตกกังวล ความลังเลใจ ฯลฯ ประโยคต่าง ๆ เหล่านั้นผู้ทดสอบมักจะสร้างเกี่ยวพันกับเรื่องรอบ ๆ ตัว และทั้งประโยคค้างไว้ เช่น

ฉันรู้สึกดีใจเมื่อ.....

ฉันไม่ชอบบุคคลที่.....

ฉันมักจะ.....

2.5 Oral and Written Storytelling and Composition เป็นวิธีการให้ผู้ถูกทดสอบเล่าเรื่องหรือเขียนเรียงความเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อกระตุ้นให้ได้ระบายความขัดแย้งในใจ ความปรารถนาต่อสิ่งต่างๆ หรือ ความกลัวตลอดเวลาให้ผู้ถูกทดสอบเขียนหรือเล่า ผู้ทดสอบจะสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ในขณะที่ยื่น

2.6 การใช้งานสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะ เพื่อศึกษาบุคลิกภาพของผู้ถูกทดสอบซึ่งอาจจะใช้วิธีดังนี้

2.6.1 การวาดภาพด้วยนิ้วมือ (Finger Painting)

2.6.2 การเล่น (Play) เป็นวิธีการที่ใช้เพื่อหาสาเหตุของปัญหา และหาแนวทางการแก้ปัญหา

สรุปในที่นี้ผู้วิจัยได้เลือกแบบทดสอบโปรเจกทีฟ แบบ Sentence Completion Test

ข้อควรคำนึงในการใช้แบบทดสอบ

ข้อเสนอแนะในการใช้แบบทดสอบดังนี้

1. ผู้ใช้แบบทดสอบควรเป็นผู้ที่มีความชำนาญ เคยได้รับการเรียนรู้หรืออบรมมาดีพอ
2. ไม่ควรใช้แบบทดสอบเพื่อเป็นเครื่องยืนยันความสามารถหรือเก่งกล้า พึงระลึกไว้เสมอว่า ต้องการให้ข้อมูลที่ได้แบบทดสอบไปเพื่อช่วยเหลือบุคคล
3. ใช้แบบทดสอบเมื่อกรณีที่เหมาะสม
4. ก่อนใช้แบบทดสอบควรแน่ใจเสียก่อนว่าบุคคลที่จะถูกทดสอบนั้นเหมาะกับแบบทดสอบนั้น ๆ
5. ไม่จำเป็นต้องนำผลที่แปลได้จากแบบทดสอบมารายงาน ให้ผู้ถูกทดสอบทราบโดยละเอียด เพราะบางอย่างควรทราบแต่ส่วนรวมเท่านั้น

9. ระเบียนสะสม (Cumulative Record)

ระเบียนสะสมเป็นเอกสารสำหรับบันทึกข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียนโดยเริ่มบันทึกข้อมูลหรือรายละเอียดต่าง ๆ ของผู้เรียน ตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนจนกระทั่งจบการศึกษา

9.1 ชนิดของระเบียนสะสม โดยทั่วไประเบียนสะสม อาจแบ่งออกได้ดังนี้

1. แบบแผ่นเดียว โดยบรรจุข้อความต่าง ๆ ที่จะบันทึกทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ระเบียนสะสมชนิดนี้อาจสะดวกต่อการเก็บรักษา ไม่เปลืองเนื้อที่ แต่ข้อมูลต่าง ๆ บันทึกได้น้อย เพราะเนื้อที่จำกัด ฉะนั้นระเบียนสะสมชนิดนี้ ถ้านำไปใช้กับนักเรียนมัธยมอาจจะไม่เหมาะสม เพราะอาจต้องมีข้อมูลที่ต้องบันทึกหรือบรรจุลงในระเบียนสะสมมาก

2. แบบแฟ้มหรือเป็นเล่ม มีลักษณะถาวรกว่าชนิดแรกแบบนี้ส่วนใหญ่จะแยกข้อมูลแต่ละอย่างออกจากกันเป็นแผ่น ๆ ไป ฉะนั้นเนื้อที่ในการบันทึกจะมีมาก

ข้อเสียของระเบียบระบบแบบนี้คือสิ้นเปลืองงบประมาณ มาก และเสียเนื้อที่ในการเก็บมากพอสมควร การรักษาข้อมูลที่เป็นความลับบางอย่างอาจทำไม่ได้ดีพอ เพราะต้องยกไปศึกษาหรือบันทึกทั้งเล่ม

3. แบบเป็นซองหรือแบบรวม หมายถึง การนำเอาข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดมารวมกันไว้ในซองเดียวกัน โดยแยกข้อมูลเป็นแต่ละชนิดออกจากกันเป็นเรื่อง ๆ ไป สะดวกต่อการบันทึกข้อมูลในแง่ของการรักษาข้อมูลเป็นความลับ ข้อเสียก็คือ อาจง่ายต่อการสูญหาย

9.2 ข้อมูลต่าง ๆ ที่ควรรวบรวมไว้ในระเบียบระบบ

ควรเป็นข้อมูลทุกประเภทที่ได้ศึกษาจากตัวผู้เรียน และรวมถึงการกรอก หรือบันทึกข้อมูลพื้นฐานที่บรรจุอยู่ในระเบียบระบบด้วย โดยสรุป ข้อมูลที่ควรรวบรวมไว้ในระเบียบระบบควรประกอบได้ด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ประวัติส่วนตัวของผู้เรียน เช่น

ชื่อ สกุล	เพศ
วันเดือนปีเกิด	เชื้อชาติและสัญชาติ
สถานที่เกิด	ที่อยู่ของผู้เรียน
เหตุการณ์เมื่อตอนเกิด	ที่อยู่ของบิดา-มารดา

2. ประวัติครอบครัวและสภาพความเป็นไปทางบ้าน

ชื่อบิดา-มารดาหรือผู้ปกครอง	ที่อยู่ของผู้เรียนในปัจจุบัน
อาชีพของบิดา-มารดา	สถานที่เกิดของบิดา-มารดา
อาชีพของผู้ปกครอง	ภาษาที่ใช้พูดกันในบ้าน
สถานภาพการแต่งงานของบิดา-มารดา	สถานภาพทางเศรษฐกิจ
จำนวนพี่น้อง พี่ชาย พี่สาว น้องชาย น้องสาว	

3. ประวัติสุขภาพและรายงานสุขภาพ

ระเบียบสุขภาพที่ได้รับบันทึกโดยแพทย์ หรือพยาบาล
บันทึกการฉีดวัคซีน ปลูกฝี
การเจ็บป่วย หรืออุบัติเหตุ

การรักษาสุขภาพ ฟัน
ความบกพร่องทางด้านร่างกาย อื่น ๆ

4. ประวัติทางการศึกษา และรายงานพัฒนาการ

คะแนนผลการเรียนประจำภาค และคะแนนรายวิชา
รายงานพิเศษเกี่ยวกับรายวิชาที่มีปัญหา
รายงานเกี่ยวกับการประมาณค่าผลการเรียน
คะแนนทดสอบอื่น ๆ เช่น

- เชาวน์ปัญญา
- ความถนัด-ความสนใจ
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- บุคลิกภาพ

รายงานเกี่ยวกับการมาเรียน
อื่น ๆ

5. เบ็ดเตล็ด

ความสนใจในกิจกรรมและการเข้าร่วมกิจกรรม
ความสนใจและพึงพอใจเกี่ยวกับอาชีพ
โครงการในอนาคต
พฤติกรรมต่าง ๆ ที่ควรส่งเสริมช่วยเหลือ หรือแก้ไข
อื่น ๆ

6. ข้อมูลอื่น ๆ ที่ได้จากการบริการต่าง ๆ ของสถาบัน

ผลจากการสัมภาษณ์ หรือให้คำปรึกษา
รายงานสังคมมิติ
อัตชีวประวัติ-บันทึกประจำวัน
การสังเกตของครูแนะแนวหรือครูประจำชั้น
การประมาณค่าคุณลักษณะต่าง ๆ
รายงานการเยี่ยมบ้าน
อื่น ๆ

9.3 การรวบรวมและบันทึกข้อมูลในระยะเบี่ยนสะสม

ข้อมูลที่สมบูรณ์เพียงพอในการที่จะนำมาศึกษา จะต้องรวบรวมจากหลาย ๆ แหล่ง ดังนี้

1. จากตัวผู้เรียนเอง เช่น จากการสัมภาษณ์หรือให้ผู้เรียนเขียนอัตชีวประวัติ เขียนบันทึกประจำวัน เป็นต้น
2. จากบิดา-มารดาหรือผู้ปกครอง เช่น จากการไปเยี่ยมบ้าน การสัมภาษณ์ เป็นต้น
3. จากเพื่อน เช่น การสัมภาษณ์ การใช้สังคมมิติ เป็นต้น
4. จากครู โดยขอความร่วมมือในการสังเกต การทำระเบียนพฤติกรรม เป็นต้น
5. จากครูแนะแนว เช่น การให้คำปรึกษาหารือ การใช้แบบทดสอบ หรือการสัมภาษณ์ เป็นต้น
6. จากคนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหรือพฤติกรรมของผู้เรียนที่ต้องการจะรวบรวมข้อมูลนั้น เช่น จากแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การวินิจฉัย

การวินิจฉัย คือ การนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์หรือตีความหมายของข้อมูลที่รวบรวมได้หลาย ๆ วิธีการมาพิจารณาว่าผลการวิเคราะห์ที่สอดคล้องกัน ส่วนใหญ่มีแนวโน้มไปทางใดมากที่สุด จะวินิจฉัยว่ามีปัญหาหรือพฤติกรรมไปแนวนั้น (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2527 : 367)

นันทิกา แยมสรวล (2529 : 34-35) ได้เสนอแนวความคิดว่า กระบวนการวินิจฉัยปัญหาสามารถดำเนินการเป็น 2 ระยะดังนี้

- ก. ขั้นกำหนดปัญหา จะต้องทราบแน่ชัดว่าปัญหาคืออะไร เพื่อให้เป็นไปอย่างมีระบบ และน่าเชื่อถือ ผู้ศึกษาควรตั้งเกณฑ์กำหนดปัญหาขึ้นตามความรู้และชำนาญของตน
- นอกจากนั้นอาจยึดหลักการตอบคำถามต่อไปนี้
 1. ปัญหาคืออะไร
 2. ปัญหานั้นเกิดขึ้นเมื่อใด ระยะการเกิดปัญหานั้นเพียงใด มีเหตุการณ์สำคัญอะไรเกิดขึ้นในขณะนั้นบ้าง
 3. ปัญหาเกิดขึ้นที่ใด มีใครเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากสถานที่นั้นแล้วเกิดปัญหาในสถานที่อื่นอีกหรือไม่
 4. ปัญหาเกิดขึ้นได้อย่างไร อะไรเป็นสาเหตุของปัญหา เป็นต้น

ข. การค้นหาสาเหตุของปัญหา เมื่อกำหนดปัญหาแล้ว ให้นำข้อมูลอ้างอิงถึงอดีตและปัจจุบันมาพิจารณาหาความสัมพันธ์ของข้อมูลในด้านต่าง ๆ เพื่อดูว่าสาเหตุของปัญหาคืออะไร เกิดขึ้นมีลักษณะอย่างไร เกิดขึ้นเนื่องจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมประเภทใด

การวินิจฉัยนี้ มักจะวินิจฉัยโดยคณาจารย์เป็นหลัก เมื่อกระทำการวินิจฉัยปัญหาแล้วก็ควรเขียนสรุปเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา สาเหตุของปัญหาคืออะไรและควรเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือไว้ด้วย

ขั้นที่ 4 การช่วยเหลือ การป้องกัน และการส่งเสริม

การช่วยเหลือ คือ การแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสมเมื่อทราบสาเหตุของปัญหาที่ดำเนินการแก้ไขให้ปัญหาลดลงไปให้ได้ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. การให้คำปรึกษา (Counseling) ซึ่งจะต้องประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับผู้รับการศึกษา ในรายที่มีปัญหาไม่ซับซ้อน สามารถเข้าใจตนเองได้ หลังจากได้รับคำปรึกษาแล้ว
2. การส่งต่อให้ผู้มีประสบการณ์หรือสนใจปัญหานั้น
3. การใช้ระบบส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ เช่น จิตแพทย์ นักจิตวิทยา เป็นต้น ในรายที่มีปัญหาซับซ้อนหรือรุนแรง

การป้องกัน เป็นการให้ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เช่น สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา เป็นต้น ซึ่งการป้องกันนี้อาจทำได้ในรายที่ยังไม่เกิดปัญหาหรือเกิดปัญหาแล้วแต่ป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นมาอีก

การส่งเสริม คือ วิธีการที่จะทำให้บุคคลมีพัฒนาการ สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้โดยไม่มีข้อขัดแย้ง ซึ่งอาจทำได้โดยการทำกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ เช่น การร้องเพลง การพูดคุยสนทนากลุ่ม การไปทัศนศึกษา เป็นต้น

ขั้นที่ 5 การทำนายผล

การทำนายผล เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าว่าผู้รับการศึกษาจะมีสภาพการณ์เป็นอย่างไรในอนาคต นันทิกา เข้มสรวล (2529 : 36) ได้เสนอแนะว่า การทำนายผลจะต้องกระทำโดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล 3 ประการต่อไปนี้

1. บุคคลแต่ละคนย่อมมีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง ซึ่งไม่เหมือนกับผู้อื่น
2. บุคคลแต่ละคนย่อมมีพัฒนาการไปตามลักษณะเฉพาะของตนเอง อย่างต่อเนื่องกันไป

3. บุคคลแต่ละคนย่อมมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงเป็นของตนเอง ซึ่งดำเนินไปตาม
ลักษณะ ประสบการณ์ที่เคยประสบมาและตามแผนการที่วางไว้สำหรับอนาคตของตน

นอกจากนั้น จะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่สร้างเงื่อนไข และข้อจำกัดในชีวิตของผู้
ประสบปัญหาด้วย ฉะนั้นผู้ที่จะสามารถทำนายผลได้ถูกต้องแม่นยำก็ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้
ความสามารถ ตลอดจนประสบการณ์อย่างพอเพียง (กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. 2527 : 370)

ขั้นที่ 6 การติดตามผล

การติดตามผลเป็นการกระทำหลังจากให้ความช่วยเหลือไปแล้ว ควรติดตามผลเพื่อ
ประเมินว่าเมื่อทำการศึกษาและช่วยเหลือไปแล้ว ได้ผลเป็นอย่างไร และเพื่อสำรวจว่ามีปัญหา
ใหม่เกิดขึ้นกับเขามากหรือไม่ ถ้าพบว่ามีปัญหาใหม่เกิดขึ้นก็จะได้ให้ความช่วยเหลือได้ทันทางที่
นอกจากนี้ยังเป็นการติดตามผลเพื่อประเมินประสิทธิภาพของการให้ความช่วยเหลือว่าประสบผล
สำเร็จตามเป้าหมายเพียงใดเพื่อจะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการให้มีประสิทธิภาพ
ยิ่งขึ้น

วิธีการติดตามผล

การติดตามผลสามารถกระทำได้หลายวิธี ดังต่อไปนี้

1. การนัดสัมภาษณ์ผู้รับการศึกษา
2. การสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวผู้รับการศึกษา
3. การสัมภาษณ์ติดตามผลจากผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง
4. ติดต่อซักถามข่าวคราวด้วยการส่งจดหมายหรือแบบสอบถาม
5. ให้ผู้อื่นไปเยี่ยมเยียนแทน โดยบอกจุดมุ่งหมายให้ผู้ไปเยี่ยมทราบ

ระยะเวลาในการติดตามผล

การติดตามผลไม่มีระยะเวลาแน่นอน ทั้งนี้แล้วแต่สถานการณ์และโอกาสของผู้ทำการศึกษา
กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527 : 371) แนะนำหลักในการพิจารณาระยะเวลาในการติดตามผลดังนี้

1. รายที่มีปัญหาซับซ้อนให้ติดตามผลในช่วงระยะเวลาที่สั้น
2. การติดตามผลระยะแรกควรติดตามในระยะเวลาที่สั้น เช่น ติดตามทุก 2 สัปดาห์ เมื่อคืบ
ขึ้นในระยะที่สองจึงติดตามทุกเดือน เมื่อคืบขึ้นเรื่อย ๆ ในระยะที่สามก็ติดตามทุก 2 เดือน จนแน
ใจว่าอาการดีขึ้นจนหายเป็นปกติ จึงปล่อยช่วงเวลาให้ห่างออกไปโดยไม่ต้องกำหนดให้สมา
เสมอหรือตายตัว เช่นครั้งแรก ๆ

การติดตามผลมักติดตามในรายที่มีปัญหา และการติดตามผลไม่จำเป็นจะต้องทำในรายที่ทำ การศึกษารายกรณีสิ้นสุดแล้ว แต่การติดตามผลจะทำได้ในขณะที่ทำการศึกษารายกรณี ทุกกระยะ โดยเฉพาะในแต่ละครั้งที่ไปพบผู้รับการศึกษาหรือแต่ละครั้งที่ให้การช่วยเหลือ ป้องกัน ส่งเสริมเพื่อประเมินผลว่า สิ่งที่ทำไปนั้นถูกต้อง ให้ผลดีหรือไม่ ถ้าไม่ได้ผลดีแสดงว่าไม่ถูกต้อง จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงต่อไป

การติดตามผลทุกครั้งควรเขียนสรุปผลการติดตาม ข้อมูลที่ได้จากการติดตามผลจะเป็น ประโยชน์ต่อการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบปัญหาในโอกาสต่อไป และเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ สนใจศึกษาผู้ประสบปัญหาคนต่อไปด้วย

ขั้นที่ 7 การสรุปผลและข้อเสนอแนะ

การสรุปผลและการให้ข้อเสนอแนะ อาจทำได้ทั้งในขณะที่ทำการศึกษารายกรณีหรือหลังจาก ทำการศึกษารายกรณีแล้ว โดยทั่วไปพบว่า มักทำควบคู่กันไปทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพของการศึกษา รายกรณี และก่อนปิดการศึกษารายกรณีเป็นครั้งสุดท้าย ควรสรุปผลของการศึกษาไว้ทั้งหมด และ ให้ข้อเสนอแนะไว้สำหรับผู้ที่จะมาศึกษาบุคคลรายนี้หรือผู้ที่สนใจต่อไป

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527 : 372) กล่าวว่า การให้ข้อเสนอแนะที่ดี ควรให้ไว้หลาย ๆ ทาง อย่างน้อยควรเสนอไว้ 3 ทางดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้รับการศึกษารายกรณี
2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เกี่ยวข้องกับผู้รับการศึกษารายกรณี
3. ข้อเสนอแนะสำหรับบุคคลที่สนใจหรือบุคคลที่จะศึกษาในลักษณะเช่นเดียวกันต่อไป

1.5 วิธีการที่ใช้ในการศึกษารายกรณี

การศึกษารายกรณีให้บรรลุจุดมุ่งหมายและเกิดประโยชน์ทั้งแก่ผู้ศึกษา และผู้ถูกศึกษานั้น จะต้องใช้วิธีควบคู่กันไป 2 วิธีดังนี้

1. การศึกษาประวัติรายกรณี (Case History)
2. การประชุมศึกษารายกรณี (Case Conference)

1. การศึกษาประวัติรายกรณี (Case History)

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527 : 597) ได้ให้ความหมายของการศึกษาประวัติรายกรณีไว้ ว่า การศึกษาประวัติรายกรณี เป็นการจดบันทึกหรือรายงานผลจากการใช้วิธีการศึกษาโดยหัวข้อ

ของการจัดบันทึกการศึกษาประวัติรายกรณี มีลักษณะคล้ายคลึงหรือเช่นเดียวกันกับการศึกษารายกรณี เช่น กล่าวถึงลักษณะของผู้รับการศึกษา สาเหตุที่ศึกษา วิธีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การวินิจฉัย การช่วยเหลือ การสรุปผลและข้อเสนอแนะ ตลอดจนการติดตามผล ซึ่งรายละเอียดดังกล่าวได้กล่าวไว้ในกระบวนการการศึกษากรณียา

2. การประชุมปรึกษารายกรณี (Case Conference)

ธีรวิทย์ ประทุมรัตน์ (2525 : 216) กล่าวว่า การประชุมปรึกษารายกรณีคือ การประชุมพิจารณาหาสาเหตุของพฤติกรรม โดยอาศัยประวัติที่สืบได้เป็นเกณฑ์ ผู้เข้าประชุมประกอบด้วยครู พยาบาล ครูแนะแนว และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียน

นอกจากนั้น กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527 : 599) ให้ความหมายการประชุมปรึกษารายกรณี คือ การประชุมกันของบุคคลหลายฝ่าย เพื่อระดมความคิดและร่วมแสดงความคิดเห็น โดยยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ในที่ประชุม ที่ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาหรือป้องกัน ส่งเสริมบุคคลที่รับการศึกษานั้น ๆ

จากเอกสารดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า การประชุมปรึกษารายกรณี หมายถึงการประชุมร่วมกันระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกศึกษา เพื่อปรึกษาหารือหรือร่วมกันพิจารณาข้อเท็จจริงจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ และวินิจฉัยหาสาเหตุของพฤติกรรม ตลอดจนหาทางช่วยเหลือ ส่งเสริม ป้องกัน หรือแก้ไขพฤติกรรมต่าง ๆ ให้แก่บุคคล

2.2 ประโยชน์ของการประชุมปรึกษารายกรณี

การประชุมปรึกษารายกรณี มีประโยชน์ดังนี้

1. เป็นประโยชน์โดยตรงกับบุคคลที่ถูกศึกษารายกรณี ซึ่งจะได้รับการช่วยเหลือให้มีการปรับตัว และแก้ไขปัญหาของตนให้ดีขึ้น
2. เป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่มีส่วนร่วมในการประชุม โดยเฉพาะครูจะได้เห็นคุณประโยชน์ของการศึกษารายกรณี
3. ช่วยให้บุคคลได้รับการพิจารณาปัญหาตามข้อเท็จจริง และเป็นการลดความโน้มเอียงหรือการมองบุคคลในแง่ร้ายต่าง ๆ โดยไม่ได้มีการพิจารณาอย่างแท้จริง เช่น ครูมองนักเรียนคนหนึ่งว่าเป็นเด็กเกียจคร้าน ชอบโกหก ชอบขโมย เป็นต้น

2.3 รูปแบบของการประชุมปรึกษารายกรณี

การประชุมปรึกษารายกรณี มี 3 รูปแบบดังนี้ (กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. 2527 : 600-603)

2.3.1 การประชุมเฉพาะผู้เชี่ยวชาญในปัญหาหรือในกรณีนั้น ๆ และผู้ใกล้ชิด ตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง เช่น จิตแพทย์ นักจิตวิทยา ครูแนะแนว ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง เป็นต้น

2.3.2 การประชุมกลุ่มใหญ่ จะประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่าย ดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญ เช่น จิตแพทย์ นักจิตวิทยา ครูแนะแนว เป็นต้น
2. ผู้ใกล้ชิด เช่น บิดา มารดา ผู้ปกครอง เป็นต้น
3. ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา เป็นต้น
4. ผู้สนใจซึ่งอาจเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือไม่เชี่ยวชาญก็ได้ เช่น นิสิต นักศึกษา นักเรียน เป็นต้น

2.3.3 การประชุมกลุ่มเล็กจะประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ครูแนะแนวและผู้ใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหรือกรณีนั้น ๆ โดยตรง เช่น บิดา มารดา ผู้ปกครอง และ ผู้รับการศึกษา

จากรูปแบบของการประชุมปรึกษารายการกรณีดังกล่าว กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2529 : 603-604) กล่าวว่า รูปแบบที่ 2 เป็นที่นิยมใช้มากที่สุด และจะต้องเน้นการรักษาความลับมากที่สุด นอกจากนั้นในการประชุมปรึกษารายการกรณีทุกรูปแบบ จะต้องมีการประสานในการประชุม ซึ่งอาจจะเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้อาวุโส และจะต้องมีผู้ศึกษารายการกรณีเป็นผู้รายงานผลการศึกษา ตลอดจนชี้แจงเหตุผล หรือจุดมุ่งหมายของการประชุมให้ที่ประชุมทราบ ส่วนเวลาที่ใช้ในการประชุมมักใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง โดยใช้ช่วงเวลาที่สมาชิกทุกคนพร้อมหรือส่วนใหญ่พร้อม ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพในการประชุม

สรุปว่าในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้เลือกแบบการประชุมปรึกษารายการกรณีในรูปแบบที่ 2

2.4 กระบวนการในการ จัดประชุมปรึกษารายการกรณี

กระบวนการในการจัดประชุมปรึกษารายการกรณี มี 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ
 2. ขั้นดำเนินการประชุม
 3. ขั้นยุติการประชุม
1. ขั้นเตรียมการ
- ในขั้นเตรียมการ มีการปฏิบัติดังนี้

1.1 เตรียมบุคคล โดยการออกจดหมายเชิญประชุมไปยังประธานและสมาชิก โดยระบุวัน เวลา สถานที่ และจุดมุ่งหมายในการประชุม

1.2 เตรียมสถานที่ เป็นการจองสถานที่ล่วงหน้าให้มีขนาดพอเหมาะกับสมาชิก รวมทั้ง ระบบแสง เสียง ที่จำเป็นต้องใช้ในการประชุม

1.3 เตรียมข้อมูล อาจเตรียมเฉพาะผู้ศึกษารายกรณีสำหรับรายงานในที่ประชุม หรืออาจมี บันทึกย่อแจกแก่สมาชิกที่เข้าร่วมประชุม ซึ่งแล้วแต่กรณี

2. ขั้นตอนการประชุม

ในขั้นตอนการประชุม มีการปฏิบัติดังนี้

2.1 ประธานกล่าวเปิดประชุมและแนะนำผู้ทำการศึกษารายกรณี พร้อมทั้งอนุญาตให้ผู้ศึกษารายกรณีรายงานผลการศึกษาแก่สมาชิกในชุมชน

2.2 ผู้ทำการศึกษารายกรณีรายงานข้อมูลต่าง ๆ ที่ศึกษาไปแล้วแก่ที่ประชุม

2.3 ประธานเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามข้อมูลหรือข้อสงสัยจากผู้ศึกษา

2.4 สมาชิกทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็น

2.5 ประธานสรุปข้อพึงปฏิบัติตามความเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ ในที่ประชุม โดยมี เลขานุการเป็นผู้จดบันทึกการประชุม และให้ผู้ศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติต่อผู้รับการศึกษา

3. ขั้นตอนการประชุม

การยุติการประชุม กระทำเมื่อประธานสรุปข้อพึงปฏิบัติตามความเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ในที่ประชุมแล้ว ประธานจะกล่าวขอบคุณสมาชิก และปิดการประชุม

2.5 ข้อควรระวังในการประชุมปรึกษารายกรณี

การประชุมปรึกษารายกรณี ผู้ร่วมประชุมข้อควรระวังดังนี้

1. จะต้องให้ข้อมูลตามข้อเท็จจริง โดยปราศจากอคติ

2. ไม่นำคำกล่าวที่ไม่มีพยานหลักฐานมาแสดงได้จริงมาในการประชุม

3. ข้อเสนอแนะในที่ประชุมสามารถยึดหยุ่นได้ เพื่อให้ผู้ศึกษาสามารถนำไปใช้ได้เหมาะสม

4. สมาชิกจะต้องรักษาความลับของข้อมูลที่อภิปรายในการประชุมทุกครั้ง

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการศึกษารายกรณี โดยมีวิธีการประชุมปรึกษารายกรณีควบคู่ด้วย เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจและช่วยเหลือผู้ถูกศึกษารายกรณีได้ถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน

2.1.1 ความหมายของการปรับตัว

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (2518 : 142-143) อธิบายว่า การปรับตัว คือ ลักษณะการกระทำในเรื่องความต้องการของมนุษย์ คือ ความต้องการทางกายและความต้องการตำแหน่งทางสังคม ดังนั้นการที่มนุษย์พยายามตอบสนองความต้องการของตน จึงเป็นความพยายามที่ต้องการให้การกระทำของตนเองสอดคล้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เขาอาศัยอยู่ จึงจะทำให้เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

รอเจอร์ส (สุภาวรรณ โคตรจรัส. 2524 : 14 : อ้างอิงมาจาก Rogers.1951) กล่าวว่า การปรับตัวคือ บุคลิกภาพทั้งหมดของบุคคลที่มีต่อพฤติกรรม และความขัดแย้งหรือความไม่สอดคล้องระหว่างความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองและประสบการณ์ นำมาสู่ความตึงเครียดทางอารมณ์ ผู้ปรับตัวได้หมายถึงผู้ที่มีความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองและ ความเป็นจริงสอดคล้องกันจึงปราศจากความตึงเครียดรวมถึงความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวกด้วย

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2528 : 224) อธิบายถึงการปรับตัว หมายถึง กระบวนการที่บุคคลพยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านอารมณ์ ปัญหาด้านบุคลิกภาพ และปัญหาด้านความต้องการให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมนั้น

อภิวันท์ วงศ์ข้าหลวง (2529 : 26) ให้ความหมายของการปรับตัวไว้ว่า หมายถึง การรับรู้ปัญหาของบุคคลในระดับปกติ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับอารมณ์ สังคม เพื่อน ครอบครัว การเงิน การงานและอนาคตรวมถึงการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลทั่วไปด้วย

ดารณี ประคองศิลป์ (2530 : 24) ได้กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง การรับรู้ของบุคคลในระดับปกติจากจิตสำนึกเกี่ยวกับอารมณ์ สังคมและสิ่งแวดล้อม

โคลแมน และแฮมแมน (ผ่องพรรณ เกศพิทักษ์. 2530 : 69 ; อ้างอิงมาจาก Coleman and Haman. 1964 : 69) กล่าวถึง การปรับตัว หมายถึง ผลของความพยายามของบุคคลที่พยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ไม่ว่าปัญหานั้นจะเป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพด้านความต้องการหรือด้านอารมณ์ให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม จนเป็นสถานการณ์ที่บุคคลนั้นสามารถทนอยู่ได้

กันยา สุวรรณแสง (2533 : 63) กล่าวว่า การปรับตัวหมายถึง การปรับภายในให้อยู่ในสังคมได้ในสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีความสุข

กิลเมอร์ (วรรัตน์ ประสิทธิ์ชัยกิจ. 2537 : 27 ; อ้างอิงมาจาก Gilmer. 1971 : 75) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวไว้ว่า หมายถึงการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับตนเอง และสภาพแวดล้อม โดยจะไม่เทียบกับเกณฑ์หรือระเบียบใด ๆ ทั้งสิ้น เป็นการรับรู้ตนเองของบุคคลแต่ละคน

จากคำจำกัดความดังกล่าว สรุปได้ว่า การปรับตัวหมายถึงการที่บุคคลปรับพฤติกรรมของตนให้เข้ากับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองไม่ว่าจะเป็นปัญหาในด้านใดก็ตาม เช่น ขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ ก้าวร้าว เป็นต้น ให้สอดคล้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อมนั้นได้อย่างมีความสุข

สำหรับปัญหาต่าง ๆ ของการปรับตัวนั้น สามารถแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 ความคับข้องใจ (Frustration) ประเภท 2 ความขัดแย้งในใจ (Conflicts) และประเภทที่ 3 ความกดดัน (Pressure) (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 71-81 ; อ้างอิงมาจาก Coleman and Hammen. 1974 : 93-94)

ประเภท 1 ความคับข้องใจ หมายถึง สภาพของจิตใจหรือความรู้สึกที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความปรารถนาที่เราหวังหรือสิ่งเราปรารถนานั้นถูกขัดขวาง ทำให้เราไม่สามารถบรรลุจุดหมาย หรือเป้าหมายที่เราปรารถนาได้ซึ่งมีผลทำให้เราได้รับความหงุดหงิด กระวนกระวายใจ กลุ่มใจ

ประเภท 2 ความขัดแย้งในใจ หมายถึง สถานะการณ์ที่ทำให้บุคคลเกิดความขัดแย้งใจในตนเอง เมื่อต้องเผชิญต่อสถานะการณ์นั้น ๆ โดยบุคคลนั้นจะเกิดความลำบากใจ หนักใจ หรืออึดอัดใจในการตัดสินใจ ตกลงใจที่จะเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากสถานะการณ์ที่เขาเผชิญอยู่นั้น โดยสิ่งต่าง ๆ ในสถานะการณ์นั้น ๆ เขาอาจจะชอบมากเท่า ๆ กัน หรือชอบน้อยมากทั้งหมด หรือไม่ชอบทั้งหมด

ประเภท 3 ความกดดัน หมายถึง สภาพการณ์บางประการที่ผลักดันหรือเรื้อรังหรือบังคับให้บุคคลจำต้องกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

กันยา สุวรรณแสง (2533 : 65-66) สรุปสาเหตุที่ก่อให้เกิดการปรับตัวไว้ 3 ประการ ได้แก่ (1) แรงขับและความต้องการ (2) แรงกระตุ้นทางสังคม (3) เจตคติ ความสนใจ จุดหมายของชีวิตของตัวเองเปลี่ยนแปลงไป

2.1.2 ทฤษฎีการปรับตัว

ในที่นี้จะกล่าวถึงทฤษฎีการปรับตัวของอีริกสัน และทฤษฎีการปรับตัวของรอยส์ ดังนี้

2.1.2.1 ทฤษฎีการปรับตัวของอีริกสัน

อีริกสัน (ดวงเคื่อน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจณปัจจนิค 2524: 10-11; อ้างอิงมาจาก Erikson. 1959) กล่าวว่า สิ่งที่มีความสำคัญที่สุดในการปรับตัวคือ ความสัมพันธ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องแวดล้อมคนในช่วงนั้น ๆ ครอบครัวจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัวของเด็กมาก ครอบครัวมีความสำคัญในการวางพื้นฐานทางจิตใจให้แก่บุคคลตั้งแต่วัยทารกเป็นต้นมา ความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวของบุคคล เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ทางความรู้ความสามารถ และความเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคม การที่บุคคลจะปรับตัวได้ดีในขั้นก่อนจะมีอิทธิพลต่อความสามารถปรับตัวในขั้นต่อไปด้วย นอกจากนี้ทฤษฎีของอีริกสัน กล่าวว่า เด็กต้องปรับตัวเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสรีระและสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสรีระประกอบกับการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และพื้นฐานทางจิตใจแต่เดิมของเด็ก ยังต้องการความอบอุ่นและความเข้าใจจากครอบครัว ฉะนั้นความสัมพันธ์ภายในครอบครัวจึงมีความสำคัญมากต่อสุขภาพจิตของวัยรุ่น

ดังนั้นทฤษฎีของอีริกสัน จึงมีประโยชน์ในการช่วยอธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างครอบครัวกับสุขภาพจิตของบุคคลในวัยเด็ก ทฤษฎีนี้ได้เน้นวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ตั้งแต่วัยเด็กเล็กจนถึงวัยรุ่น นอกจากนั้นทฤษฎีของอีริกสันได้ชี้ให้เห็นข้อขัดแย้งระหว่างบิดามารดากับเด็ก ซึ่งอาจจะเกิดได้ทุกระดับอายุและโดยเฉพาะในวัยรุ่น อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ขัดขวางความสามารถในการปรับตัวของเด็ก นอกจากนี้การปฏิบัติต่าง ๆ ของบิดามารดาต่อเด็กจะเป็นที่พอใจของเด็กเพียงใดขึ้นอยู่กับความต้องการและความสามารถในการด้านต่าง ๆ ตลอดจนพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคมของเด็กด้วย (ดวงเคื่อน พันธุมนาวินและ เพ็ญแข ประจณปัจจนิค. 2524 : 10-12)

2.1.2.2 ทฤษฎีการปรับตัวของรอยส์

รอยส์ (Roy. 1974 : 135-136) กล่าวถึงทฤษฎีนี้ว่าพื้นฐานความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ประกอบด้วยร่างกายจิตใจและสังคม ซึ่งทำานผสมผสานเป็นหน่วยเดียวกัน เพื่อคงภาวะปกติสุขหรือภาวะสุขภาพจิตความเจ็บป่วย หรือสิ่งกระตุ้นอื่น ๆ เกิดจากการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกหรือภายในบุคคลที่เข้าสู่ระบบชีวิตจะก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อบุคคลทั้ง

ด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ดังนั้น บุคคลยังต้องมีการปรับตัว เพื่อรักษาความสมดุลของร่างกาย จิตใจ และสังคมของบุคคล บุคคลที่ประสบความสำเร็จในการปรับตัวจะมีความมั่นคงในชีวิต ซึ่งแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็น คือ มีสุขภาพดียอมรับความเป็นจริง มีความพึงพอใจในชีวิต เป็นต้น ส่วนผู้ที่ประสบความล้มเหลวในการปรับตัวก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ ไม่ยอมรับความเป็นจริง มีความซึมเศร้า เป็นต้น

การปรับตัวเพื่อคงภาวะความสมดุล ดังที่รอย (Roy, 1974) รอยได้รวบรวมไว้ 4 ประการคือ

1. พฤติกรรมการปรับตัวตามความต้องการทางด้านสรีระ (Physiological Needs)
2. พฤติกรรมการปรับตัวตามอัตมโนทัศน์ของตนเอง (Self Concept) คือ มองเห็นคุณค่าตนเอง ยอมรับความเป็นจริง มั่นคงทางจิตใจ เป็นต้น
3. พฤติกรรมการปรับตัว ตามบทบาทหน้าที่ (Role Function)
4. พฤติกรรมการปรับตัวตามความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้อื่น (Interdependence Relations)

2.1.3 สาเหตุของการปรับตัว

วารินทร์ สายโอบเอื้อ และสุณีย์ ชีรดากร (2522 : 159-160) อธิบายถึงสาเหตุของการปรับตัวว่า คนจะปรับตัวเมื่อเกิดความไม่สบายใจ ความวิตกกังวล ความคับข้องใจ และความเครียดซึ่งจะเกิดจาก

1. ไม่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนได้ ซึ่งอาจเป็นเพราะอุปสรรคที่เนื่องมาจากตัวเองหรือผู้อื่น มีผลทำให้บุคคลเกิดความไม่สบายใจ ความคับข้องใจตามมา

นักจิตวิทยาแบ่งความต้องการพื้นฐานของบุคคลไว้หลายอย่างคล้ายกัน โดยเฉพาะมาสโลว์ (Maslow) ได้จัดลำดับความต้องการของมนุษย์ออกเป็นขั้นต่าง ๆ 5 ขั้น ดังนี้

- 1.1 ความต้องการทางด้านร่างกาย
- 1.2 ความต้องการความปลอดภัย
- 1.3 ต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ เช่น ต้องการความรักความอบอุ่นการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจการต่าง ๆ ตลอดจนการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในหมู่คณะ
- 1.4 ต้องการได้รับการยกย่องนับถือ เช่น ต้องการชื่อเสียง เกียรติยศ ความร่ำรวย ฐานะทางสังคม การยอมรับนับถือตนเอง และการยอมรับจากสังคม
- 1.5 ต้องการถึงการแห่งตน นั่นคือ ต้องการเข้าใจในตนเองอย่างถ่องแท้เข้าใจความเป็นจริงของชีวิตและสรรพสิ่งทั้งหลาย ต้องการใช้พลังความสามารถของตนเองให้เต็มที่เพื่อ

อุทิศตนให้เป็นประโยชน์แก่วิทยาการและมวลมนุษย์ ซึ่งเป็นความต้องการที่อยู่เหนือความต้องการเกี่ยวกับชื่อเสียง เกียรติยศ ความร่ำรวย หรือการกระทำเพื่อตนเอง

2. เกิดจากความขัดแย้ง ความขัดแย้ง หมายถึง การที่บุคคลไม่สามารถจะตัดสินใจเลือกการกระทำทั้งสองอย่างได้ในขณะเดียวกัน แต่จะต้องเลือกกระทำเพียงอย่างเดียว มี 3 ลักษณะ คือ

2.1 ความขัดแย้งในทางบวก เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากการที่จะต้องเลือกเพียงอย่างเดียว ในสิ่งที่ตัวเองชอบเท่า ๆ กัน ตั้งแต่ 2-3 อย่างขึ้นไป ยิ่งชอบมากทุกอย่างยิ่งเลือกยากกว่าจะเลือกได้ก็ต้องใช้เวลา ถึงจะเลือกแล้วยังเสียดายสิ่งที่ไม่สามารถจะเลือก

2.2 ความขัดแย้งในทางลบ เกิดจากการที่ตัวเองต้องเลือกในสิ่งที่ไม่ชอบเลยตั้งแต่ 2-3 อย่างขึ้นไป จะไม่เลือกก็ได้ เลือกไปแล้วก็ไม่สบายใจ เพราะสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นเราไม่ชอบเลย แต่เราก็ต้องเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง

2.3 ความขัดแย้งในทางบวกและลบ เกิดขึ้นในกรณีที่ตั้งต่าง ๆ หรือบุคคลหรือสัตว์ที่เราต้องเลือกนั้นมีทั้งถูกใจและไม่ถูกใจเราในระดับที่เท่า ๆ กันทั้งหมดตั้งแต่ 2 อย่างขึ้นไป แต่เราก็ต้องเลือกเพียงอย่างเดียว

นิภา นิธยาชน (2530 : 11-13) กล่าวว่า สาเหตุที่ก่อให้เกิดการปรับตัว คือ ความต้องการทางร่างกาย สิ่งแวดล้อม และประสบการณ์ทางสังคมยังผลักดันให้เกิดความต้องการอีกหลายอย่างนอกเหนือจากความต้องการทางร่างกายได้แก่ ความต้องการความอบอุ่นปลอดภัย ความรักการได้รับการสนองตอบจะทำให้บุคคลรู้สึกสบายใจ มีความสุขในการดำเนินชีวิตแต่เมื่อความต้องการของบุคคลไม่ได้รับการสนองตอบโดยมีอุปสรรคหรือปัญหาต่าง ๆ มาขัดขวางบุคคลก็จะเกิดความเครียด วิตกกังวล สับสนว้าวุ่นใจ และความคับข้องใจทำให้ไม่มีความสุขในการดำเนินชีวิต ดังนั้นจึงต้องพยายามหาหนทางเพื่อจัดอุปสรรคที่มาขัดขวางต้องการอันจะนำมาซึ่งความสุข ความสบายใจในการดำเนินชีวิตต่อไป

สรุปได้ว่า สาเหตุที่ก่อให้เกิดการปรับตัวของคนเรานั้น เกิดจากความต้องการด้านต่าง ๆ เช่น ความต้องการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ฯลฯ ซึ่งในความต้องการของคนนั้นบางครั้งก็ได้รับตอบสนองตามความต้องการ คนก็จะเกิดความสุข ความสบายใจ แต่ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองตามความต้องการจะทำให้บุคคลนั้น ๆ เกิดความเครียด ความวิตกกังวล เสียใจ ทุกข์ใจ

2.1.4 ประเภทของการปรับตัว

วันดี ระเจริญ (2531 : 244-247) กล่าวว่า การปรับตัวของบุคคลประกอบไปด้วยวิธีต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง ซึ่งเป็นการหาเหตุผลที่ผิดไปจากความเป็นจริง เพื่อป้องกันตัวเอง และกันไม่ให้รู้สึกกว่าตนผิด
2. การกล่าวโทษผู้อื่น เพื่อให้เกิดความสบายใจ เช่น คนคิดเหล้าจะแก้ตัวว่า ที่ดื่มเหล้าเพราะเพื่อรยาขับ เป็น การหาหลักฐานกล่าวอ้างให้ผู้อื่นมีความผิด
3. การเลียนแบบ หมายถึง การรับเอาแบบอย่างของบุคคลอื่น มาเป็นของตนเพื่อช่วยให้ตนเกิดความมั่นใจ
4. การถ่ายทอดความรู้สึก เป็นลักษณะเฉพาะตัวที่บุคคลหนึ่งถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ความปรารถนาของตนที่มีต่อผู้หนึ่งในอดีตไปยังอีกบุคคลหนึ่งในปัจจุบัน เช่น ชอบหรือเกลียดบุคคลซึ่งพบกันโดยไม่มีสาเหตุ
5. การเห็นอกเห็นใจ เป็นการเลียนแบบที่เป็นประโยชน์ซึ่งมีจำกัดแต่ก็ทำให้คนรู้สึกเห็นอกเห็นใจ และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น
6. การเก็บกด คนเมื่อเกิดความวิตกกังวลจะพยายามกดเก็บความรู้สึกนั้นไว้ในจิตใจสำนึกเพื่อหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดทางจิตใจ
7. การทดแทนเพื่อชดเชย เป็นการทดแทนเพื่อชดเชยความผิดหวัง
8. การย้ายแหล่งทดแทน มีลักษณะเหมือนการทดแทนเพื่อชดเชยแต่เป็นเรื่องของความรู้สึกทางอารมณ์ซึ่งเปลี่ยนจากเป้าหมาย ซึ่งอาจเป็นบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์ที่ไม่สามารถจะเปิดเผยได้ไปยังบุคคล สิ่งของหรือสถานการณ์อื่น
9. การทดแทน หมายถึง การทดแทนความต้องการของคนที่ไม่สามารถแสดงออกให้เห็น โดยเปิดเผยด้วยการแสดงออกในสิ่งที่สังคมยอมรับ เช่น คนที่มีความรู้สึกก้าวร้าว แสดงพฤติกรรมด้านนี้ด้วยการเป็นนักมวย หรือเป็นนักฟุตบอล
10. การชดเชย เป็นการทดแทนหรือชดเชยอีกแบบหนึ่ง โดยพยายามที่จะแก้ความวิตกกังวล โดยการกระทำที่เด่นในอีกทางหนึ่ง
11. การปฏิเสธความจริง สิ่งที่ทำให้เกิดความปวดร้าวใจอันเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา บุคคลนั้นจะไม่ยอมรับว่าสิ่งเหล่านั้นได้เกิดขึ้นจริง
12. การถดถอย เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาที่ยากเกินความสามารถไม่อาจแก้ไข หรือหลีกเลี่ยงได้ก็จะพยายามหลบหนีจากความจริง

ประเภทการปรับตัวของบุคคลพอสรุปได้ว่า มี 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ประเภทปรับตัวในทางบวก และประเภทปรับตัวโดยการแสดงออกในทางลบ ซึ่งไม่ว่าจะเน้นการปรับตัวในด้านใดก็ตามดังที่กล่าวมานั้น บุคคลควรรู้จักเลือกวิธีการปรับตัวที่เหมาะสม ไม่เกิดผลเสียทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่น

บุคคลที่ปรับตัวได้ดีมีลักษณะอย่างไรนั้น กอโลว์ (บุญศรี จิงธนาเจริญเลิศ. 2530 : 9-10 ; อ้างอิงมาจาก Gorlow. 1968 : 75-76) โดยกล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้ดี มีลักษณะดังนี้

1. ลักษณะซึ่งดำรงไว้แห่งบุคลิกภาพ (Maintaining an integrated Personality) เกี่ยวข้องกับการประสานสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของบุคคล และพฤติกรรมที่จะไปสู่จุดหมายนั้น โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างราบรื่น
 2. ปฏิบัติตามความต้องการของสังคม (Conforming to Social Demands) ถือปฏิบัติตนให้กลมกลืนกับมาตรฐานที่สังคมคงไว้ด้วยความรับผิดชอบของตนเอง
 3. ปรับตัวเข้ากับสภาพความเป็นจริง (Adaption to Reality Conditions) เป็นความสามารถที่จะเผชิญกับความยากลำบากที่จะนำตนเองไปสู่จุดหมายที่วางไว้
 4. มีความมั่นคง (Maintaining Consistency) สามารถทำนายพฤติกรรมและมีความคาดหวังว่าจะปรับตัวได้
 5. มีวุฒิภาวะสมกับวัย (Maintaining with Age) วุฒิภาวะและพัฒนาการของบุคคลกับขบวนการปรับตัวจะเจริญเติบโตไปพร้อม ๆ กัน
 6. รักษาอารมณ์ให้อยู่ในสภาวะปกติ (Maintaining an Optimal Emotional Tone) ผู้ที่ปรับตัวได้ดีต้องไม่เป็นผู้จิตใจ หรือสลดหดหู่จนเกินไปในการกระทำของตน
 7. มองสังคมในทัศนะที่ดีและพร้อมที่จะช่วยเหลือสังคมให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น (Contributing optimally to society through an increasing efficiency) พฤติกรรมที่แสดงว่ามีการปรับตัวที่ดีขึ้นนั้นจะต้องไม่เพียงแต่ยึดจุดหมายของตนเป็นศูนย์กลางแต่ควรคำนึงถึงสังคมด้วย
- นอกจากนี้ นิภา นิธยาชน (2530 : 155-157) กล่าวถึง ลักษณะของวัยรุ่นที่มีการปรับตัวที่ดีไว้ดังนี้
1. มีความเชื่อมั่นและความรู้สึกที่มั่นคง มีความภาคภูมิใจในตนเอง
 2. มีความอบอุ่นเป็นมิตร มีนิสัยที่น่าคบ มีเมตตากรุณา
 3. ตระหนักในคุณค่าของภาระหน้าที่ที่ปฏิบัติ
 4. พร้อมที่จะรับประสบการณ์ใหม่ๆ และสนใจเข้าร่วมกิจกรรมรอบตัว
 5. รู้จักรักษาสุขภาพอนามัยสม่ำเสมอ

6. มีความกล้าที่จะเผชิญกับความจริงในชีวิต
7. มีจิตใจหนักแน่นมั่นคง ไม่ทอดถอนใจหวาดหวั่น พร้อมทั้งจะแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างเต็มกำลังความสามารถ
8. มีความสามารถในการปรับตัวได้ดี
9. ไม่มีอารมณ์เกลียดเกลียดแค้น รู้จักยับยั้ง และควบคุมอารมณ์ได้ดี
10. ไม่เคร่งเครียด หรือวิตกกังวลจนเกินเหตุ ปราศจากนิสัยในทางจิตที่กระทบกระเทือนบุคลิกภาพ

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า การปรับตัวที่ดีหมายถึง การที่บุคคลเข้าใจตนเอง ทำตัวเข้ากับสภาพความเป็นอยู่ได้อย่างดี มีความกล้าที่จะเผชิญปัญหาและอุปสรรคอย่างมีสติ มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น ประพฤติปฏิบัติตามปทัสถานทางสังคม สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี มีใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็น ตลอดจนทั้งข้อดีเสียของผู้อื่น และสามารถผสมผสานความต้องการของคนกับพฤติกรรมที่แสดงออกได้อย่างเหมาะสม โดยที่พฤติกรรมดังกล่าวไม่ขัดต่อสิ่งแวดล้อม

โรเจอร์ส (ยรรยง ผิวอ่อน. 2534 : 14 ; อ้างอิงมาจาก Rogers. 1962) ได้แบ่งลักษณะของวัยรุ่นที่มีการปรับตัวทางสังคมที่เป็นปัญหาไว้ดังนี้คือ

1. วัยรุ่นที่ไม่ค่อยยินดีจะร่วมอยู่ในกลุ่ม เช่น วัยรุ่นที่วุฒิภาวะเร็วกิจกรรมของเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันจะไม่ค่อยสนใจ หรือมีความหมายต่อเขานัก บางคนมีความรู้สึกไว และมักกลัวความตรงไปตรงมาของเพื่อน ๆ จึงทำให้ต้องหลีกเลี่ยงไป บางคนมีความรู้สึกว่า ตนได้รับความชิงชังจากเพื่อน ๆ เมื่อตอนเป็นเด็กก็รู้อยู่จะทำตัวให้เข้ากับเพื่อนได้อย่างไร และมักจะชดเชยความเปล่าเปลี่ยวโดยหันไปชื่นชมกับสิ่งที่เขากระทำด้วยตนเอง วัยรุ่นเหล่านี้ไม่มีความสุขในสภาพอันโดดเดี่ยวของเขา มีความทุกข์ใจในการขาดความเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
2. วัยรุ่นที่สังคมเมินเฉย พวกนี้จะขาดแรงกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในกลุ่ม การสร้างสรรค์ทางสังคมอาจเพิ่มขึ้น ถ้าได้ทำงานร่วมกับกลุ่มเล็ก ๆ ให้มีตำแหน่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ในการรับผิดชอบงาน และสร้างให้เขามีความเชื่อมั่นในตนเอง และจะค่อย ๆ เพิ่มทักษะทางสังคมจนเพียงพอที่จะเข้ากับสถานการณ์ได้
3. วัยรุ่นที่สังคมชิงชัง พวกนี้ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มแต่ถูกขัดขวาง เพราะเขาไม่รู้จักเกี่ยวข้องกับผู้อื่นได้อย่างไร เพราะขาดคุณสมบัติที่จำเป็นหรือ ขาดทักษะในทางสังคมที่จะทำให้พวกเขาประสบความสำเร็จ

ราศรี ธรรมนิม (ม.ป.ป. : 165) กล่าวถึง บุคลิกภาพที่แสดงออกของเด็กที่ปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ได้ ได้แก่

1. ก้าวร้าว คุยโวโอ้อวดเกี่ยวกับความสามารถของตน
2. ถอยหนี เก็บตัว ไม่พูด ไม่สังคมกับใคร ไม่ได้รับความนิยมนจากเพื่อน และจากครู ชอบเลี้ยงผู้อื่นทั้ง ๆ ที่ตนไม่มีความสามารถที่จะช่วยให้งานของกลุ่มดำเนินไปได้

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า วัยรุ่นที่มีการปรับตัวทางสังคมที่เป็นปัญหามีลักษณะดังนี้ คือไม่ค่อยยินดีจะร่วมอยู่ในกลุ่ม ขาดแรงกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในกลุ่ม ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มแต่ถูกขัดขวางเพราะไม่รู้จะเกี่ยวข้องกับผู้อื่นได้อย่างไร ขาดทักษะในทางสังคมที่จะทำให้พวกเขาประสบความสำเร็จ ก้าวร้าว โอ้อวด ไม่ได้ได้รับความนิยมนจากเพื่อน และจากครู

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน

พวงสร้อย วรกุล (2522 : 80-83) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัญหาในการปรับตัวกับบรรยากาศด้านการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร และในจังหวัดสงขลา จำนวน 678 คน โดยใช้แบบสอบถาม Rating Scale 5 ช่อง ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนในกรุงเทพฯ และนักเรียนในจังหวัดสงขลา มีสภาพปัญหาในการปรับตัวกับบรรยากาศด้านการเรียนการสอน โดยนักเรียนในจังหวัดสงขลา มีสภาพปัญหาในการปรับตัวมากกว่านักเรียนในกรุงเทพมหานคร

นอกจากนี้ ภูซังค์ เลาหศิริวาส (2534 : 125-127) ได้ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาในการปรับตัวและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ศึกษาในระบบโรงเรียนและกึ่งระบบโรงเรียน ในด้านการปรับตัวนั้นศึกษาสภาพปัญหาในการปรับตัวด้านการเรียนการสอน เพื่อน และครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาที่เปิดสอนในระบบโรงเรียนและกึ่งระบบโรงเรียนเขตการศึกษา 11 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามวัดสภาพปัญหาในการปรับตัวด้านต่าง ๆ และแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พบว่า นักเรียนที่ศึกษาในระบบการศึกษาและกึ่งระบบโรงเรียน มีสภาพปัญหาในการปรับตัวโดยรวมทั้งสามด้านไม่แตกต่างกัน นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวปานกลาง และต่ำที่ศึกษาในระบบการศึกษาแบบกึ่งระบบโรงเรียน และในระบบโรงเรียนเท่านั้นที่พบว่ามีความแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่ศึกษาในระบบการศึกษาแบบกึ่งระบบโรงเรียน มีสภาพปัญหาในด้าน

การปรับตัว โดยส่วนรวมทั้งสามด้านไม่แตกต่างกัน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวปานกลาง และต่ำที่ศึกษาในระบบการศึกษาแบบกึ่งระบบโรงเรียน และในระบบโรงเรียนเท่านั้นที่พบว่ามีความตั้งใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่ศึกษาในระบบการศึกษาแบบกึ่งระบบโรงเรียน มีสภาพปัญหาในการปรับตัว โดยส่วนรวมทั้งสามด้านไม่แตกต่างกัน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ศึกษาในระบบการศึกษาแบบกึ่งระบบโรงเรียนมีสภาพปัญหาในการปรับตัวทั้งสามด้านไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง และต่ำ ที่ศึกษาในระบบการศึกษาแบบกึ่งระบบโรงเรียนมีสภาพปัญหาในการปรับตัวทั้งสามด้านไม่แตกต่างกัน มีความตั้งใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกัน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 ที่ศึกษาในระบบการศึกษาแบบกึ่งระบบโรงเรียน มีความตั้งใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกัน นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง และต่ำที่ศึกษาในระบบการศึกษาแบบกึ่งระบบโรงเรียนมีความตั้งใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นว่าปัญหาการปรับตัวของเด็กวัยรุ่นมีหลายด้านด้วยกัน และส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน การปรับตัวกับครอบครัว ครู อาจารย์ และเพื่อนเนื่องจากเด็กวัยรุ่นเป็นวัยที่พบปัญหาการปรับตัวได้ยาก จึงเป็นหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องหาทางช่วยเหลือและแก้ไขต่อไป

บทที่ 3

การดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนสูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 75 ขึ้นไป โรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา 1 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 18 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 75 ขึ้นไป โรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา 1 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากประชากรโดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. นำแบบสอบถามปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 72 คน ทำการตอบแบบสอบถาม ให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด
2. เรียงคะแนนของนักเรียนจากข้อ 1 จากมากไปหาน้อย
3. คัดเลือกนักเรียนที่มีการปรับตัวด้านการเรียนสูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 75 ขึ้นไป เป็นนักเรียนที่มีปัญหาการปรับตัว ด้านการเรียน จำนวน 18 คน
4. คัดเลือกนักเรียนจำนวน 5 คน ที่มีคุณสมบัติดังนี้
 1. เพศเดียวกัน คือ เพศชาย
 2. เรียนอยู่ห้องเดียวกัน คือ มัธยมศึกษาปีที่ 2/2
 3. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับเดียวกัน คือ ผลการเรียนต่ำ
 4. มีขนาดของครอบครัวใกล้เคียงกัน คือ เป็นครอบครัวเดี่ยว
 5. มีฐานะเศรษฐกิจระดับเดียวกัน คือฐานะยากจน

วิธีการศึกษารายกรณี

มีวิธีการศึกษา 7 ขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน
2. รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
3. การวินิจฉัย
4. การช่วยเหลือ
5. การทำนายผล
6. การติดตามผล
7. การสรุปผล และข้อเสนอแนะ

กระบวนการศึกษารายกรณีทั้ง 7 ขั้นตอนดังกล่าว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน ผู้วิจัยกำหนดว่าปัญหาคือการปรับตัวด้านการเรียนแล้วตั้งสมมติฐานว่าเกิดจาก

1.1 ตัวนักเรียน

1.2 สิ่งแวดล้อม

1.2.1 สิ่งแวดล้อมที่บ้าน ได้แก่ สัมพันธภาพของสมาชิกในบ้าน

1.2.2 สิ่งแวดล้อมที่โรงเรียน ได้แก่ ครู เพื่อน

2. รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้เทคนิค 9 เทคนิคและเมื่อได้มาแต่ละเทคนิคจะวิเคราะห์ข้อมูลทุกครั้งเพื่อเข้าใจสาเหตุของปัญหาการปรับตัวดังนี้

2.1 การสังเกตและการบันทึกการสังเกต ผู้วิจัยได้สังเกตนักเรียนทั้งที่อยู่ในห้องเรียนเป็นจำนวน 1 ครั้ง และนอกห้องเรียนเป็นจำนวน 1 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที เพื่อดูพฤติกรรมของนักเรียนโดยบันทึกผลการสังเกต และตีความหมายพฤติกรรมที่สังเกตได้ทุกครั้งหลังการสังเกตทันที

2.2 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่าง จะทำการสัมภาษณ์บุคคลดังต่อไปนี้

ก. นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 ครั้ง

ข. อาจารย์ประจำชั้น 1 ครั้ง

ค. อาจารย์ประจำวิชาแนะแนว คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ สัมภาษณ์คนละ 1 ครั้ง

ง. เพื่อนนักเรียนในห้องเดียวกัน 1 คน ซึ่งเป็นเพื่อนสนิท 1 ครั้ง

จ. ผู้ปกครอง ได้แก่ บิดามารดา สัมภาษณ์ 1 ครั้ง เมื่อไปเยี่ยมบ้าน

2.3 การเยี่ยมบ้าน เพื่อจะได้สังเกตความเป็นอยู่ทางบ้าน และรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทางบ้านด้วยตนเอง และยังเป็นการร่วมมือกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองในการช่วยเหลือนักเรียนโดยปฏิบัติดังนี้

2.3.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการไปเยี่ยมบ้าน

2.3.2 ขออนุญาตบิดา-มารดา

2.3.3 นัดหมายวันเวลาที่จะไปเยี่ยมบ้านกับบิดามารดา

2.3.4 ไปเยี่ยมบ้านพร้อมทั้งสังเกตและสัมภาษณ์บิดามารดา รวมทั้งบุคคลภายในบ้าน

ตามความเหมาะสม

2.3.5 บันทึกการเยี่ยมบ้าน

การเยี่ยมบ้านนี้ ผู้วิจัยเยี่ยมบ้าน 1 ครั้งในแต่ละราย

2.4 การเขียนอัตชีวประวัติ เพื่อช่วยให้ผู้วิจัยได้เห็นถึงการยอมรับตนเองของนักเรียนจากการเขียนเรื่องราวของตนเอง โดยให้นักเรียนเขียนอัตชีวประวัติของนักเรียนตามความเป็นจริงที่สุดเป็นการเขียนแบบไม่กำหนดหัวข้อ (Unstructured or Uncontrolled Autobiography) แต่ให้แนวทางว่าให้เขียนเล่าเรื่องราวของตนเองและครอบครัวตั้งแต่จำความได้ในอดีต จนถึงปัจจุบัน และให้บอกความคาดหวังในอนาคตของนักเรียนด้วยเพื่อให้ทราบถึงทัศนคติที่มีต่อตนเองต่อครอบครัวต่อโรงเรียน ต่อการศึกษา

เมื่อทราบอัตชีวประวัติแล้ว จึงนำมาวิเคราะห์ โดยใช้แนวการวิเคราะห์อัตชีวประวัติของ Froehlich (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์, 2527 : 148 ; อ้างอิงมาจาก Froehlich, 1959) โดยพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้คือ

1. สิ่งที่ขาดหายไปหรือการเว้นข้อความบางอย่าง (Omission)
2. ความยาวของอัตชีวประวัติ (Length)
3. คำศัพท์ที่ใช้ (Vocabulary)
4. ระดับความลึกของความรู้ลึก (Level or Depth of Expression)
5. การจัดลำดับความคิด (Organization)
6. การกลบเกลื่อน (Gloss)
7. การแต่งเรื่องขึ้นเอง (Fabrication)
8. ลักษณะของการเขียน (Appearance)
9. ความผันแปรของปฏิกริยา (Tonal Variations)

2.5 บันทึกประจำวัน เป็นการให้นักเรียนเขียนบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับตนเองเป็นการเปิดเผยความรู้สึกส่วนตัวที่มีต่อเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมรอบตัวโดยการชี้แจงวัตถุประสงค์ให้นักเรียนทราบก่อนการเขียนบันทึก แล้วจึงให้นักเรียนเขียนบันทึกประจำวันอย่างมีความต่อเนื่องกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 สัปดาห์ โดยมีหัวข้อต่อไปนี้ (กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. 2527 : 176)

1. ชื่อ อายุ เพศ ของผู้บันทึก
2. วัน เดือน ปี ที่บันทึก
3. กิจกรรมที่ทำในวันนั้น

หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากบันทึกประจำวันนี้มาวิเคราะห์

2.6 สังคมมิติ ผู้วิจัยให้นักเรียนทำสังคมมิติเพื่อให้ทราบความสัมพันธ์ของนักเรียนในห้องเดียวกันบรรยากาศทางสังคม และอารมณ์ภายในกลุ่ม โดยผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ในการทำสังคมมิติให้ครูประจำชั้นทราบ และผู้วิจัยขอเวลาในการดำเนินการทำสังคมมิติเองในชั้นเรียน มีการกำหนดสถานการณ์ขึ้นตามความมุ่งหมายในการสำรวจของผู้วิจัย คือต้องการสำรวจว่านักเรียนที่ถูกศึกษานั้นมีความสัมพันธ์ทางด้านสังคมในการคบเพื่อนอย่างไร

2.6.1 ขั้นตอนในการทำสังคมมิติมีดังนี้

1. แจกกระดาษที่มีขนาด 3 x 5 นิ้ว แล้วให้นักเรียนเขียนชื่อนามสกุลของตนไว้ในหัวกระดาษหรือบัตรนั้น พร้อมทั้งเขียนวันที่ และห้องเรียนกำกับไว้ด้วย
2. กำหนดสถานการณ์คือ “ ถ้าครูให้ทำรายงานกลุ่ม นักเรียนจะเลือกทำรายงานกลุ่มกับใคร ซึ่งต้องเน้นเพื่อนในห้องเรียนเดียวกัน โดยให้เลือกเพื่อนได้ 2 คน ตามลำดับของความชอบมากที่สุดหาน้อยสุด ”
3. ให้นักเรียนเขียนชื่อเพื่อนลงในแผ่นกระดาษที่แจกให้ โดยให้เรียงลำดับเลือกใครคนแรกเป็นอันดับ 1 และใครรองลงมาเป็นอันดับ 2

เมื่อได้ข้อมูลแล้วนำมาจัดกระทำข้อมูล สร้างตารางสังคมมิติขึ้นเขียนชื่อนักเรียนในช่องผู้เลือกและผู้ได้รับเลือก กรอคะแนนลงในตารางพร้อมกับสรุปผลของคะแนนที่กรอกลงในตารางนั้น นำผลสรุปของคะแนนที่กรอกลงในตารางมาสร้างแผนผังสังคมมิติ โดยดำเนินการดังนี้

1. กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ได้แก่

นักเรียนชาย ○

นักเรียนหญิง □

เลือกเป็นอันดับที่ 1 →

เลือกเป็นอันดับที่ 2 -->

เลือกซึ่งกันและกันในอันดับ 1 $\leftrightarrow$

เลือกซึ่งกันและกันในอันดับ 2 $\leftrightarrow$

2. สร้างแผนผังสังคมมิติโดยใช้หลักทางสถิติดังนี้คือ (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2527 : 194 - 195)

2.1 กำหนดวงกลม 4 วง ที่มีขนาดต่างกัน สามารถซ้อนกันทั้ง 4 วง โดยใช้หลักของควอไทล์ (Quatile) ซึ่งแบ่งข้อมูลออกเป็น 4 ส่วน

2.2 เรียงลำดับคะแนน (x)

2.3 หาความถี่ของคะแนน (f)

2.4 หาความถี่สะสมของคะแนน (cf)

2.5 หาคำแหน่งควอไทล์ที่ 1, 2 และ 3

2.6 เขียนแผนผังตามค่าควอไทล์ที่คำนวณได้ดังนี้

2.6.1 วงกลมในสุดคือคนที่ได้คะแนนมากกว่าควอไทล์ที่ 3 ขึ้นไป

2.6.2 วงกลมถัดออกมาคือวงกลมในคือ คนที่ได้คะแนนอยู่ในระหว่างควอไทล์ที่ 2 และ 3

2.6.3 วงกลมถัดออกมาคือวงกลมนอกคือ คนที่ได้คะแนนอยู่ในระหว่างควอไทล์ที่ 1 และ 2

2.6.4 วงกลมนอกสุด คือ คนที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนในควอไทล์ที่ 1

3. ตีความหมายของแผนผังสังคมมิติที่ได้เกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มและบทบาทของสมาชิกกลุ่ม ขณะเดียวกันก็พิจารณาฐานะทางสังคมของนักเรียนที่ถูกศึกษา เพื่อตีความหมายความสัมพันธ์ของนักเรียนที่ถูกศึกษากับเพื่อนในกลุ่ม

นอกจากนั้นผู้วิจัยได้ใช้กลวิธี “ใครเอ่ย” (Guess Who or Who’s Who Technique) โดยใช้แบบสอบถาม “ใครเอ่ย” ควบคู่กับการทำสังคมมิติ

แบบสอบถามไครเอย์

ชื่อ.....ชั้น.....

1. ผู้ที่มีส่วนในการทำงานในห้องเรียนมากที่สุด คือ.....
2. ผู้ที่ทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับคนอื่นได้ดีคือ.....
3. ผู้ที่พูดจาไม่สุภาพมากที่สุดคือ.....
4. ผู้ที่ชอบแสดงความคิดเห็นหรือซักถามขณะครูสอน คือ.....
5. ผู้ที่มีความรับผิดชอบในการทำงาน คือ.....
6. ผู้ที่เพื่อนรักมากที่สุด คือ.....

ฯลฯ

แบบสอบถามดังตัวอย่างข้างต้น มีจำนวน 25 ข้อ ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบสอบถาม “ไครเอย์” ของ กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. (2527 : 203)

2.7 ใช้แบบสอบถาม เพื่อจะได้ทราบถึงรายละเอียดบางประการที่เป็นประโยชน์ในการวินิจฉัยปัญหา และช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

1. แบบสอบถามแบบกรอกข้อมูลส่วนบุคคล
2. แบบสอบถามสำรวจความต้องการและปัญหาของนักเรียน
3. แบบสำรวจความรู้สึคนักคิดที่มีต่อตนเอง
4. แบบสอบถามไครเอย์ ซึ่งจะใช้ควบคู่กับสังคมมิติ
5. แบบสอบถามสำหรับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง
6. แบบสอบถามปลายเปิดแบบเติมประโยคให้สมบูรณ์ SentenceCompletion Test

(S.C.T)

เฉพาะแบบสอบถามไครเอย์ผู้วิจัยสร้างแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ ให้แบบสอบถามครอบคลุมนิยามศัพท์เฉพาะ

2.8 ใช้แบบทดสอบ เพื่อใช้ผลการทดสอบมาช่วยในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อเป็นประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ แก่นักเรียน แบบทดสอบที่ใช้มีดังนี้

2.8.1 แบบทดสอบเขาวงกตปัญหา ใช้แบบทดสอบ Standard Progressive Matrices (S P M)

2.8.2 แบบทดสอบบุคลิกภาพ ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบดังนี้

2.8.2.1 Bender Gestalt Test

2.8.2.2 Draw A Person Test

2.8.2.3 House Tree Person (K-H-T-P)

2.9 ระเบียบสะสม เพื่อใช้หาข้อมูลของผู้รับการศึกษา ซึ่งโรงเรียนได้รวบรวมไว้แล้ว โดยเก็บข้อมูลของนักเรียนขณะที่ยังเรียนอยู่ รูปแบบของระเบียบสะสมมีลักษณะเป็นแฟ้ม

เมื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้จากหลายๆแหล่งข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมเป็นรายบุคคลและปรับข้อมูล ที่รวบรวมมานี้ให้เหมาะกับกระบวนการแปลความหมาย โดยการแยกข้อมูลออกเป็นด้าน ๆ เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูล

3. วินิจฉัยสาเหตุของปัญหาการปรับตัว โดยอาศัยผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นที่ 2 โดยอาศัย ทฤษฎีทางจิตวิทยา มาช่วยในการวินิจฉัยหาสาเหตุและหาวิธีการแก้ไขหรือคิดหามาตรการต่าง ๆ ที่จะนำมาช่วยเหลือแนะแนวทางแก่ผู้รับการศึกษาในการแก้ไขหรือปรับตัวด้านการเรียนที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

4. ทำการช่วยเหลือ ผู้รับการศึกษาโดยการปรับพฤติกรรมเป็นรายบุคคลทั้ง 5 คน

5. การทำนายผล เพื่อบอกให้ทราบว่าปัญหานี้สามารถแก้ไขได้หรือไม่โดยอาศัยความสัมพันธ์ของข้อมูลที่เป็นผลมาจากการวิเคราะห์และวินิจฉัย เพื่อคาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับแนวโน้มของการช่วยเหลือ

6. การติดตามผล ทำการติดตามผลในขณะที่ทำการศึกษาทุกกระยะ คือติดตามผลทุกครั้ง ที่ไปพบผู้รับการศึกษาหรือแต่ละครั้งที่ให้การช่วยเหลือ ป้องกัน และส่งเสริมไปเพื่อประเมินผลว่าสิ่งที่ทำไปนั้นถูกต้องได้ผลหรือไม่ ถ้าไม่ได้ผลก็แสดงว่าไม่ถูกต้อง จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุง เปลี่ยนแปลงต่อไป

7. การสรุปผลและข้อเสนอแนะ ปฏิบัติดังนี้

7.1 สรุปผลทุกครั้งหลังทำการศึกษาแต่ละครั้ง เพื่อได้ทราบว่าจะทำอะไรบ้างและให้ข้อเสนอแนะว่าจะมีการวางแผนทำอะไรในครั้งต่อไป

7.2 สรุปผลก่อนปิดการทำการศึกษารั้งสุดท้าย โดยสรุปผลของการทำการศึกษาไว้ทั้งหมด และให้ข้อเสนอแนะไว้สำหรับผู้ที่จะมาศึกษาบุคคลทั้ง 5 รายนี้ต่อไป โดยเสนอแนะไว้ 3 ทาง ดังนี้

- ก. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้รับการศึกษารายกรณี
- ข. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี
- ค. ข้อเสนอแนะสำหรับบุคคลที่สนใจหรือจะศึกษาบุคคลต่อไปนี้จะศึกษาบุคคลในลักษณะเช่นเดียวกันต่อไป

หลังจากทำการศึกษารายกรณีแล้วมีการประชุมปรึกษาเป็นรายกรณี ดังนี้

การประชุมปรึกษาเป็นรายกรณี (Case Conference)

การประชุมปรึกษาเป็นรายกรณี เป็นการประชุมเพื่อปรึกษารื้อเกี่ยวกับนักเรียน ที่เป็นผู้ถูกศึกษารายกรณี ซึ่งการประชุมปรึกษาเป็นรายกรณี สามารถทำได้ตั้งแต่ขึ้น รวบรวมข้อมูล จนถึงขั้นตอนติดตามผล ในการประชุมปฏิบัติดังนี้

1. การประชุมปรึกษาเป็นรายกรณี ใช้การประชุมปรึกษาเป็นรายกรณีในลักษณะของการประชุมกลุ่มใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยบุคคลต่อไปนี้

- 1.1 ประธาน ได้แก่ ครูแนะแนว
- 1.2 ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ประจำวิชา และอาจารย์ฝ่ายปกครอง
- 1.3 ผู้สนใจ ได้แก่ อาจารย์ในโรงเรียนบางคน

2. การประชุมปรึกษาเป็นรายกรณี ทำการประชุมรายละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 คน ใช้เวลาในการประชุม ประมาณ 1 ชั่วโมง

3. ในการประชุมแต่ละครั้ง ผู้วิจัยเป็นผู้กล่าวรายงานประวัติและวิธีการต่าง ๆ ที่ศึกษา โดยไม่มีบันทึกย่อแจกสมาชิก เนื่องจากเกรงว่าจะเป็นหลักฐานที่สมาชิกอาจนำไปเปิดเผยต่อไปได้

แบบแผนการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ในลักษณะของการวิจัยเชิงความสัมพันธ์ (Interrelationship Studies) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยละเอียดทุกขั้นตอน โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ ดังรายละเอียดที่กล่าวในหัวข้อเรื่องเทคนิคที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจึงเป็นการนำข้อมูลมาสรุปหาข้อเท็จจริง

ดังนั้น การรายงานผลการวิจัย จึงเขียนสรุปเป็นรายบุคคล และโดยภาพรวมทั้ง 5 ราย ตั้งแต่ลักษณะของปัญหา ประวัติด้านต่าง ๆ การวินิจฉัย การช่วยเหลือ การติดตามผล ตลอดจนการสรุปผลและข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการใช้เทคนิค 9 เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูล สามารถสรุปและวิเคราะห์โดยภาพรวมได้ดังนี้

กรณีศึกษารายที่ 1 เด็กชาย ก. (ระยะเวลาศึกษาตั้งแต่ 26 พฤษภาคม - 15 กรกฎาคม 2541)

ลักษณะทั่วไป เด็กชาย ก. เป็นนักเรียนชายวัยรุ่นอายุ 14 ปี ผิวค่อนข้างขาว รูปร่างสันทัด ผอมสันทร่งนักเรียน นัยน์ตาชั้นเดียว ใบหน้ารูปไข่ แต่งกายไม่ค่อยสะอาด หน้าตาไม่ค่อยยิ้มแย้มแจ่มใส พูดช้า เสียงใหญ่ จากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิค 9 เทคนิค สามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. การสังเกตและการบันทึกการสังเกต

จากการสังเกตในห้องเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และวิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน 2 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที พบว่าเด็กชาย ก. จะนั่งเฉยขณะครูสอน ไม่เคยตอบคำถามครู บางครั้งก็เหม่อลอย ทำงานช้า ไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียน สังคมกับกลุ่มเพื่อน เด็กชาย ก. มีท่าทางเฉยๆ ไม่ค่อยพูดกับใคร ใบหน้าไม่ค่อยยิ้ม ส่วนใหญ่จะคุยเล่นกับเพื่อนที่สนิท 2-3 คนเท่านั้น

2. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ทั้งผู้รับการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 จากการสัมภาษณ์ เด็กชาย ก. ทราบว่าเด็กชาย ก. อยู่กับบิดามารดา บิดามีอาชีพขับรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ส่วนมารดาจ้างตัดเย็บเสื้อผ้าอยู่กับบ้าน เด็กชาย ก. มีพี่น้อง 2 คน มีน้องสาว 1 คน เด็กชาย ก. ได้เงินมาโรงเรียนวันละ 20 บาท ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว เด็กชาย ก. ไม่ค่อยได้คุยกับบิดาเท่าใดนัก เพราะบิดาจะกลับเข้าบ้านค่ำ กับมารดาก็พูดคุยบ้าง แต่ไม่มากนักเนื่องจากมารดาหุโมโห ไม่ค่อยได้ยิน เด็กชาย ก. เมื่อกลับจากโรงเรียนแล้วก็มักออกจากบ้านไปเล่นกับเพื่อนบ้าง ไปเล่นฟุตบอลที่โรงเรียนบ้าง กลับบ้านก็เข็นหรือค้ำ ช่วยงานบ้านบ้าง เช่น ถ้างาน ถูบ้าน เวลามีปัญหาอะไร เด็กชาย ก. จะไม่ค่อยปรึกษาบิดา มารดา

2.2 จากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้น มีความเห็นว่า เด็กชาย ก. เป็นคนเงียบ ๆ ไม่ค่อยร่าเริง พูดน้อย ทำงานช้า ไม่ค่อยมีความกระตือรือร้น ไม่ค่อยมีความรับผิดชอบ มีเพื่อนสนิท 2-3 คน ก็มาเรียนทุกวัน ไม่เคยขาดเรียน

2.3 จากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำวิชา สุขศึกษา ภาษาไทย มีความเห็นคล้ายกันว่า เด็กชาย ก. ไม่ค่อยมีสมาธิในการเรียน ไม่ค่อยขยัน ขาดความกระตือรือร้น ไม่ค่อยพูด ทำงานส่งบ้างเป็นบางครั้ง มักก้มหน้าเวลาให้แสดงความคิดเห็น

2.4 จากการสัมภาษณ์เพื่อนสนิท ทราบว่า เด็กชาย ก. เป็นคนเงียบ พูดน้อย มีเพื่อนสนิท 2-3 คน ชอบเล่นฟุตบอล เรียนไม่เก่ง เวลาเรียนไม่ค่อยคุย แต่ไม่ค่อยสนใจเรียน เหม่อลอย งานที่ได้รับมอบหมายก็ส่งบ้าง มีบางครั้งก็ไม่ส่ง

3. การเยี่ยมบ้าน ผู้วิจัยไปเยี่ยมบ้าน 1 ครั้ง เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2541 ผู้วิจัยได้สังเกตและสัมภาษณ์ผู้รับการศึกษาและผู้ปกครองมีดังนี้

3.1 จากการเยี่ยมบ้านพบว่า สภาพบ้านพักอาศัยเป็นบ้านทาวน์เฮ้าส์ชั้นเดียว เจ้าของจากถนนใหญ่เข้ามาแล้วเข้าซอยเล็ก หน้าบ้านมีต้นมะม่วงอยู่ 1 ต้น มีบริเวณหน้าบ้านเพียงเล็กน้อย ห้องด้านหน้าแบ่งให้เช่า เดินเข้ามาที่ตัวบ้านด้านใน ซ้ายมือเป็นมุมตัดเย็บเสื้อผ้า ด้านขวา มีที่นอนขนาดใหญ่วางหมอน ผ้าห่ม และมีที่นอนเล็กวางอยู่ด้านข้าง มุมห้องอีกด้านหนึ่งมีชั้นวางหนังสือไม่ค่อยเป็นระเบียบ มีโทรทัศน์ พัดลม ถัดไปข้างในมีราวแขวนเสื้อผ้า และด้านในสุดเป็นครัวไม่ค่อยสะอาดเท่าใดนัก ห้องน้ำจะอยู่ด้านในสุด ภายในบ้านค่อนข้างอบอ้าว และไม่ค่อยสว่างเท่าที่ควร ต้องเปิดไฟ และเปิดพัดลม

3.2 จากการสัมภาษณ์ พบว่า เด็กชาย ก. เป็นคนไม่ค่อยพูด บิดาก็ไม่ค่อยพูด มารดาก็พูดเก่ง แต่มีปัญหาเรื่องหูไม่ค่อยได้ยิน เลยทำให้สื่อสารกันไม่ค่อยดี กับน้องสาว เด็กชาย ก. ก็พูดคุยกันดี ไม่ค่อยทะเลาะกัน เวลามีปัญหาเรื่องเรียน เด็กชาย ก. ไม่เคยปรึกษาบิดามารดา

4. อัดชีวประวัติ

จากอัดชีวประวัติ ทราบว่า ครอบครัวมีฐานะยากจน บิดามารดามีรายได้ประมาณคนละประมาณ 4,000 บาทต่อเดือน จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

ชีวิตในวัยเยาว์ของเด็กชาย ก. อยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี ไม่ค่อยสนใจการเรียน เริ่มเป็นมาตั้งแต่ชั้นประถม เคยหนีเรียน และหนีออกจากบ้านไปอยู่บ้านเพื่อน จึงโดนบิดาทำโทษอยู่บ่อยๆ การเรียนจึงไม่ค่อยดี ต่อมาพ่อแม่ย้ายเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ จึงเข้ามาเรียนที่กรุงเทพฯ ผลการเรียนก็ไม่ค่อยดี เพราะไม่ค่อยตั้งใจเรียน

ชีวิตปัจจุบัน เมื่ออยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก็ไม่ค่อยตั้งใจเรียนเอาแต่เล่น เคยทำให้สอบไม่ผ่าน 2-3 วิชา แต่ก็สอบซ่อมจนผ่าน อยากเป็นคนเรียนเก่ง อยากตั้งใจเรียน แต่ก็ทำไม่ได้

ชีวิตในอนาคต พบว่าเด็กชาย ก. อยากเรียนจบ ม.3 แล้วไปเป็นทหารอากาศ อยากจะขับเครื่องบิน และมีเงินมาช่วยเหลือครอบครัว

จากการเขียนอัตชีวประวัติพบว่า เด็กชาย ก. เขียนหนังสือไม่ค่อยถูก และขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งสังเกตจากการเขียนหนังสือไม่สม่ำเสมอ มีอารมณ์ไม่มั่นคง ขาดการวางแผนในการทำงาน

5. บันทึกประจำวัน

จากการทำบันทึกประจำวันเป็นเวลา 1 สัปดาห์ทำให้ทราบว่าเด็กชาย ก. มีกิจวัตรประจำวันในแต่ละวันคล้ายคลึงกัน คือ ตื่นนอนเวลา 6.00 น. จากนั้นทำภารกิจส่วนตัวไปโรงเรียน เริ่มเรียนเวลา 8.30 นร. เลิกเรียนแล้วกลับบ้าน ชอบเล่นกีฬาคือ ฟุตบอล ไม่ค่อยช่วยงานในบ้านในวันหยุดก็จะไปตกปลา

จากบันทึกประจำวันพบว่า เด็กชาย ก. ไม่ได้พูดถึงความสัมพันธ์ต่าง ๆ ภายในครอบครัวเลย ส่วนที่เด็กชาย ก. ปฏิบัติทุกวันคือการไปเรียน และไปเล่นฟุตบอล

6. สังคมมิติ

จากการทำสังคมมิติ สถานการณ์คือ “การทำรายงานกลุ่ม” ปรากฏว่า เด็กชาย ก. อยู่ในบทบาทของ REJECTEE ซึ่งเป็นผู้ที่สมาชิกในกลุ่มทอดทิ้ง ไม่ได้รับการเลือกจากสมาชิกในกลุ่ม แสดงว่าเด็กชาย ก. มีสัมพันธภาพในกลุ่มเพื่อนไม่ดี สัมพันธภาพของสมาชิกในกลุ่มมีการแบ่งเป็นหลายกลุ่มย่อย

7. แบบสอบถาม

7.1 แบบสอบถามแบบกรอกข้อมูลส่วนบุคคล

จากแบบสอบถามแบบกรอกข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า เด็กชาย ก. อาศัยอยู่กับบิดามารดา และน้องสาว 1 คน บ้านที่พักอยู่เป็นบ้านเช่า เช่าอยู่เดือนละ 3,500 บาท บิดามีอาชีพขับรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง มารดาตัดเย็บเสื้อผ้าอยู่กับบ้าน ได้รับเงินจากบิดามารดาวันละ 20 บาท มีโรคประจำตัวคือ หน้ำมืด ในด้านสังคม พบว่า เด็กชาย ก. ชอบให้เพื่อนมาเยี่ยมเยียนที่บ้านบ้าง พอใจในที่อยู่อาศัยของตนเอง เด็กชาย ก. ชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับเครื่องยนต์กลไกประวัติศาสตร์ และชีวประวัติ ชอบเล่นกีฬาฟุตบอล ด้านกิจกรรมที่เด็กชาย ก. ชอบ คือเล่นกีฬา ในด้านการศึกษาเด็กชาย ก. ต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีเรียน วิชาที่ชอบเรียน คือ วิชาสุขศึกษา วิชาที่ชอบน้อยที่สุดคือ วิชาภาษาไทย ความรู้ที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ในโรงเรียน รู้ดีกว่าสุขสบายและมี

เพื่อนที่ดี ปัญหาที่ต้องการความช่วยเหลือ คือ อยากให้ช่วยเรื่องการเงิน การถูกเพื่อนแกล้ง และอยากให้ครูช่วยตีหนังสือให้

7.2 แบบสอบถามสำรวจความต้องการและปัญหาของนักเรียน

จากแบบสอบถามสำรวจความต้องการและปัญหานักเรียนพบว่า เด็กชาย ก. มีปัญหาเรื่องการเรียน คือเรียนแล้วไม่ค่อยเข้าใจซึ่งมีสาเหตุมาจากพื้นฐานการเรียนเดิมไม่ดี ขี้ลืม และไม่มีสมาธิ เด็กชาย ก. จะปวดศีรษะเป็นประจำ มีความกังวลเกี่ยวกับเศรษฐกิจของครอบครัว พ่อสมควร อยากหางานพิเศษทำเพื่อหารายได้มาช่วยครอบครัว เด็กชาย ก. มีเพื่อนสนิท 2-3 คน และเป็นคนขี้โมโหง่าย หงุดหงิดง่าย และอยากให้ทางโรงเรียนช่วยเหลือ ในด้านทุนการศึกษา

7.3 แบบสำรวจความรู้สึกลึกซึ้งที่มีต่อตนเอง

จากแบบสำรวจความรู้สึกลึกซึ้งที่มีต่อตนเองพบว่าเด็กชาย ก. คิดว่าตนเองเป็นคนเรียนไม่เก่ง ชอบเล่นมากกว่าเรียน แต่เล่นกีฬาฟุตบอลแล้วมักจะชนะคิดว่าตนเองเป็นคนดี ไม่ชอบรังแกเพื่อน แต่มักถูกเพื่อนรังแก จะไม่สบายใจเรื่องที่ชอบเถียงพ่อแม่ และกังวลใจกลัวจะไม่ได้เรียนต่อ อยากให้มีคนสอน หรือเอาใจใส่เรื่องเรียน

7.4 แบบสอบถามปลายเปิดแบบเดิมประโยคให้สมบูรณ์

จากแบบสอบถามปลายเปิดแบบเดิมประโยคให้สมบูรณ์พบว่า เด็กชาย ก. รู้สึกว่าบิดามารดาไม่ค่อยมีเวลาให้ มีความรู้สึกว่าเขาความรักไม่เหมือนตอนเด็กๆ จะได้รับการเอาใจใส่ ดูแลมากกว่าขณะนี้ มีความรู้สึกผิดที่ชอบเถียงพ่อแม่ เด็กชาย ก. มีความรู้สึกที่ดีต่อครอบครัว รักครอบครัว มีความรู้สึกว่าเป็นเรื่องที่น่ากลัว เด็กชาย ก. มีเพื่อนน้อย และเป็นคนที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน มากกว่าเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือเพื่อน เด็กชาย ก. อยากให้คนอื่นรักตัวเอง ต้องการความรักจากคนรอบข้าง

7.5 แบบสอบถามใครเอ่ย

จากแบบสอบถามใครเอ่ย พบว่าเด็กชาย ก. ได้รับการประเมินจากเพื่อน ๆ เพียงข้อเดียวคือ เป็นคนขี้อาย

7.6 แบบสอบถามสำหรับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

จากแบบสอบถามสำหรับบิดามารดา หรือผู้ปกครองพบว่า ครอบครัวของเด็กชาย ก. เช่นบ้านอยู่เดือนละ 3,500 บาท รายได้ของครอบครัวประมาณ 8,000 บาท งานที่ทางบ้านมอบหมายให้เด็กชาย ก. ทำคือล้างถ้วยล้างชาม สิ่งที่เด็กชาย ก. ชอบและสนใจมากที่สุดคือ ชอบเล่นฟุตบอล และไม่ชอบทบทวนเรื่องการเรียน เมื่อเด็กชาย ก. จบชั้น ม.3 แล้วผู้ปกครองต้องการให้เรียนต่อ และอยากให้ประกอบอาชีพรับราชการ บิดาเป็นผู้ให้คำปรึกษาและแนะนำแก่เด็กชาย ก. เวลาทำการบ้าน

8. แบบสอบถาม

จากแบบทดสอบปรากฏผลดังนี้

8.1 แบบทดสอบเขาวนัปัญหา Standard Progressive Matrices (S.P.M.)

จากแบบทดสอบเขาวนัปัญหาพบว่า เด็กชาย ก. มีผลการทดสอบเทียบเป็น I.Q. = 105 ซึ่งมีเขาวนัปัญหาอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง (Average)

8.2 แบบทดสอบ Bender Gestalt test

จากแบบทดสอบ Bender Gestalt test พบว่า เด็กชาย ก. เป็นคนที่ขาดการวางแผนในการทำงาน ไม่รอบคอบ ทำงานอะไรไม่สมบูรณ์ หุนหันพลันแล่น

8.3 แบบทดสอบ Draw A Person test (D A P)

จากแบบทดสอบ (D A P) พบว่าเด็กชาย ก. เป็นคนที่มีความตึงเครียดสูง วิตกกังวล การปรับตัวไม่ค่อยดี คิดมาก ฟังพหูอื่น มีความรู้สึกผิด เป็นคนดื้อเงียบ ขาดความมั่นใจในตนเอง

8.4 แบบทดสอบ Kinetic-House-Tree-Person Drawing (K-H-T-P)

จากแบบทดสอบ Kinetic-House-Tree-Person Drawing พบว่า เด็กชาย ก. ขาดความเชื่อมั่น สัมพันธภาพในครอบครัวไม่ค่อยดี ต้องการอิสระ เป็นคนรักความสนุก รักความสบาย แม้นิธิพิพมากกว่าพ่อ

9. ระเบียนสะสม

จากการศึกษาระเบียนสะสม พบว่าเด็กชาย ก. การเรียนไม่ค่อยดี ควรปรับปรุง ไม่ค่อยมีความรับผิดชอบ ความสามารถในการแก้ปัญหาไม่ค่อยดี

การวินิจฉัย

จากข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทั้ง 9 เทคนิคดังกล่าววินิจฉัยได้ว่า เด็กชาย ก. มีปัญหาการปรับตัว ด้านการเรียน จากสาเหตุดังนี้

1. สาเหตุจากตัวเด็กชายก.

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ แบบสำรวจ แบบสอบถาม และแบบทดสอบพบว่าเด็กชาย ก. เป็นคนที่ขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก มีความรู้สึกเกี่ยวกับตัวเองด้านลบ คิดว่าตนเองนั้นขาดความสามารถ ขาดความภูมิใจในตนเอง และไม่มีความมุ่งมั่นในการแก้ปัญหา ขาดความพยายามความตั้งใจจริงในการเรียน นอกจากนี้เด็กชายก. ยังขาดความเข้าใจในวิธีเรียนที่ถูก

ต้อง มีพฤติกรรมการเรียนไม่เหมาะสม เช่น ขาดความกระตือรือร้น ไม่ตั้งใจเรียน ไม่ทบทวนบทเรียน

2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม

2.1 สิ่งแวดล้อมที่บ้าน

จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และจากแบบสอบถาม ทำให้ทราบว่าเด็กชาย ก. ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย บิดามารดาไม่ได้ดูแล เอาใจใส่ ด้านการเรียน ทำให้เด็กชาย ก. ขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดคนที่คอยให้คำปรึกษา จึงเกิดความท้อแท้ เบื่อหน่ายในการเรียน ไม่รู้ว่าอะไรควรทำไม่ควรทำ

2.2 สิ่งแวดล้อมที่โรงเรียน

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ แบบสอบถามและแบบทดสอบพบว่า เด็กชาย ก. มีสัมพันธภาพกับเพื่อนไม่ดี มีเพื่อนน้อย จึงทำให้เด็กชาย ก. ไม่ค่อยมีเพื่อนที่จะคอยให้คำปรึกษา แนะนำหรือช่วยเหลือในด้านการเรียน นอกจากนี้เด็กชาย ก. ก็มีสัมพันธภาพกับครูไม่ดี ไม่กล้าพูดคุย ชักถาม หรือปรึกษาเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น

การช่วยเหลือ ป้องกัน และส่งเสริม

จากการวินิจฉัยปัญหาเด็กชาย ก. แล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการช่วยเหลือตามขั้นตอนที่เหมาะสม ดังนี้

1. การช่วยเหลือโดยตรง ปฏิบัติดังนี้

1.1 การชี้แนะแนวทางวิธีการเรียนที่ถูกต้อง การจัดการตารางในการเรียน วิธีดูหนังสือ การใช้เวลาว่างให้ถูกต้อง ตลอดจนการสร้างสมาธิในการเรียน และการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในบทเรียนที่ไม่เข้าใจ ขอความร่วมมือจากกลุ่มเพื่อนที่เรียนดีคอยให้คำปรึกษาแนะนำและให้ความช่วยเหลือในด้านการเรียน

1.2 ให้ความสนใจ และเอาใจใส่เด็กชาย ก. สม่ำเสมอเพื่อให้เด็กชาย ก. มีความรู้สึกอบอุ่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีกำลังใจพร้อมที่จะปรับปรุงตนเองให้เหมาะสมขึ้น

2. การให้ความช่วยเหลือทางอ้อม ปฏิบัติดังนี้

2.1 ผู้วิจัยทำการประชุมปรึกษารายกรณี (Case Conference) ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ประจำวิชา เพื่อขอความช่วยเหลือในการเอาใจใส่ ให้กำลังใจ และช่วยกันแก้ไขเพื่อส่งเสริมให้เด็กชาย ก. มีการปรับตัวด้านการเรียนให้ดีขึ้น

2.2 ปัญหาปัญหาที่เกิดขึ้นกับบิดามารดา ที่บ้านของผู้รับการศึกษา เพื่อให้เข้าใจในตัวของเด็กชาย ก. มากขึ้น และขอความร่วมมือในการแก้ไขปัญหของเด็กชาย ก.

การทํานายผล

เนื่องจากปัญหาของเด็กชาย ก. เป็นปัญหาที่ยังไม่รุนแรงมากนักหากเด็กชาย ก. ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ให้กำลังใจ และชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง ก็จะสามารถช่วยเหลือได้ นอกจากนี้ เด็กชาย ก. ยังอยู่ในวัยที่สามารถแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ และเด็กชาย ก. ยังให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือหรือแก้ไขได้เป็นอย่างดี

การติดตามผล

จากการให้ความช่วยเหลือ ผู้วิจัยได้ติดตามผลโดยการสอบถามผู้ปกครอง ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา และสังเกตพฤติกรรม พบว่าเด็กชาย ก. ได้พยายามปรับปรุงตัวเองดีขึ้น แต่เนื่องจากระยะเวลาของการศึกษามีจำกัด เมื่อยุติการศึกษาแล้วผู้วิจัยก็ยังสามารถติดตามผลและช่วยเหลือต่อไป เนื่องจากเด็กชาย ก. ยังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาแห่งนี้อีก 2 ปี

ขอเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้รับการศึกษา

เด็กชาย ก. ควรจะยอมรับสภาพ และเข้าใจตนเอง กล่าวคือ ยอมรับความเป็นจริง รู้จักควบคุมตนเองทั้งทางจิตใจและพฤติกรรมหากทำได้ ปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนก็จะลดน้อยลง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เกี่ยวข้อง

2.1 บิดามารดา

บิดามารดาควรให้การดูแลเอาใจใส่ ควรมีเวลาให้กับบุตร ทำให้บุตรมีความรู้สึกอบอุ่น มีคนคอยให้คำปรึกษา

2.2 อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ประจำวิชา

อาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดังกล่าว ควรให้ความสนใจอย่างต่อเนื่อง ควรเข้าใจพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ให้ความรัก ความห่วงใย ซึ่งจะช่วยให้เด็กชาย ก. เกิดความรู้สึกที่ดี มีความไว้วางใจในการขอคำแนะนำด้านการเรียนได้ ควรให้กำลังใจ และคำชมเชยเมื่อเด็กชาย ก. มีพฤติกรรมที่ดีขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะศึกษาต่อไป

ผู้ที่ศึกษาต่อไปควรให้ความสนใจหัวใจ เอาใจใส่ ซึ่งจะทำให้เด็กชาย ก. มีความไว้วางใจ กล้าขอคำแนะนำ กล้าปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น อันจะเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมยิ่งขึ้น

กรณีศึกษารายที่ 2 เด็กชาย ข. (ระยะเวลาศึกษาตั้งแต่ 26 พฤษภาคม - 15 กรกฎาคม 2541)

ลักษณะทั่วไป เด็กชาย ข. เป็นนักเรียนชายวัยรุ่นอายุ 14 ปี ผิวดำแดง รูปร่างสันทนต์ หน้าตาดี แต่งกายสะอาด คล่องแคล่ว ว่องไว ยิ้มเก่ง จากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิค 9 เทคนิค สามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. การสังเกต และบันทึกการสังเกต

จากการสังเกตในห้องเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และวิชาภาษาไทย จำนวน 2 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที พบว่าเด็กชาย ข. เป็นคนร่าเริง ยิ้มเก่ง พูดเก่ง บางครั้งก็หันมาคุยกับเพื่อน ไม่ค่อยตั้งใจฟังครูสอน ขาดสมาธิในการเรียน ตั้งคัมกับกลุ่มเพื่อน เด็กชาย ข. จะพูดเก่ง แต่ไม่หยาบคาย ยิ้มแย้มแจ่มใส เข้ากับเพื่อนได้ดี

2. จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ทั้งผู้รับการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 จากการสัมภาษณ์เด็กชาย ข. ทราบว่า เด็กชาย ข. อาศัยอยู่กับบิดามารดา บิดามารดามีอาชีพค้าขายผักโดยขับรถไปขายตามหมู่บ้าน เด็กชาย ข. มีพี่น้อง 3 คน มีพี่สาว 1 คน มีพี่ชาย 1 คน เด็กชาย ข. ได้เงินมาโรงเรียนวันละ 20 บาท เด็กชาย ข. จะช่วยบิดาจัดผักใส่รถในตอนเย็นหลังเลิกเรียน แล้วบิดามารดาก็จะออกไปขายของ เด็กชาย ข. ก็จะอยู่บ้านกับพี่สาว บิดามารดาจะกลับบ้านประมาณ 4 ทุ่ม ซึ่งเด็กชาย ข. ก็กลับไปแล้ว เด็กชาย ข. จึงไม่ค่อยได้พูดคุยกับบิดาเท่าใดนัก จะใกล้ชิดแม่มากกว่า

2.2 จากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้น มีความเห็นว่าเด็กชาย ข. เป็นคนสุภาพ ร่าเริง หน้าตาดี ยิ้มแย้มแจ่มใส เข้ากับเพื่อนได้ดี แต่ความรับผิดชอบด้านการเรียนยังมีน้อย ห่วงเล่น ถ้าตั้งใจเรียนกว่านี้จะเป็นคนเรียนดี

2.3 จากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ มีความเห็นคล้ายกันว่า เด็กชาย ข. ไม่ค่อยตั้งใจเรียน ขาดความกระตือรือร้น ทำงานไม่รอบคอบ แต่เป็นเด็กที่ร่าเริง ชอบช่วยเหลือ

2.4 จากการสัมภาษณ์เพื่อนสนิท ชื่อเด็กชาย ทราบว่า เด็กชาย ข. เป็นคนพูดคุยสนุก ร่าเริง นิสัยดี ฐานะทางบ้านค่อนข้างขัดสน การเรียนไม่ค่อยดี การส่งงานบางครั้งก็ไม่ตรงเวลาแต่เพื่อน ๆ รัก

3. การเยี่ยมบ้าน ผู้วิจัยไปเยี่ยมบ้าน 1 ครั้ง เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2541 ผู้วิจัยได้สังเกตและสัมภาษณ์ผู้รับการศึกษาและผู้ปกครอง ดังนี้

3.1 จากการเยี่ยมบ้าน พบว่า สภาพบ้านพักอาศัยเป็นทาวเฮ้าส์ชั้นเดียว อยู่ในซอยลึกจากถนนใหญ่เข้าไปประมาณ 500 เมตร หน้าบ้านมีรั้วบ้านเป็นไม้ มีรถจักรยานยนต์จอดอยู่ และโต๊ะเก้าอี้อยู่หน้าบ้าน ภายในบ้านเป็นห้องโถง แล้วใช้คู้กั้นเป็นห้องนอน 2 ห้อง มีของวางอยู่เกลื่อนกลาด มีทีวี พัดลม และเก้าอี้รับแขก 1 ตัว ห้องครัว และห้องน้ำอยู่ด้านหลังบ้าน ภายในบ้านวางของไม่ค่อยเป็นระเบียบ เด็กชาย ข. จะนอนกับพี่สาวเป็นเตียงสองชั้น เด็กชาย ข. นอนชั้นบน

3.2 จากการสัมภาษณ์พบว่า เด็กชาย ข. เป็นคนพูดเก่ง พี่สาวและพี่ชายจะไม่ค่อยพูด มารดาก็พูดเก่ง บิดาเป็นคนเฉย ๆ เด็กชาย ข. จะช่วยงานในบ้าน เช่น ถ้างาน ถูบ้าน จัดผักใส่รถ

จากการเยี่ยมบ้านครั้งนี้พอสรุปได้ว่า สภาพบ้านพักอาศัยยังไม่ค่อยดี ไม่ค่อยสะอาดเรียบร้อย ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวดี แต่ปฏิสัมพันธ์กับบิดาจะมีน้อยมาก

4. อัตชีวประวัติ

จากอัตชีวประวัติ ทราบว่า เด็กชาย ข. ครอบครัวมีฐานะยากจน สมาชิกในครอบครัวมี 5 คน จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

ชีวิตในวัยเยาว์ของเด็กชาย ข. เกิดที่จังหวัดนครราชสีมา บิดามารดาทำไร่น้อยหน้า จนเด็กชายอายุได้ 4 ขวบ บิดามารดาจึงเข้ามาค้าขายในกรุงเทพฯ บิดาค้าขายไอศกรีม มารดาขายของ ครอบครัวมีความสุขดี แต่ฐานะไม่ค่อยดี

ชีวิตในปัจจุบันของเด็กชาย ข. ตอนนี้อยู่ชั้น ม.2 มีความสุขที่ได้มาโรงเรียน ที่บ้านมีปัญหาเรื่องการเงิน มารดาต้องไปกู้เงินเขามาใช้ บางครั้งเจ้าหนี้ก็มาทวงที่บ้าน ในด้านการเรียนตั้งใจเรียนบ้าง ไม่ตั้งใจเรียนบ้าง จึงไม่ค่อยเข้าใจในบทเรียนเท่าใดนัก

ชีวิตในอนาคต พบว่า เด็กชาย ข. อยากเรียนต่อแล้วจะไปเป็นทหาร

จากการเขียนอัตชีวประวัติพบว่า เด็กชาย ข. เขียนหนังสือยังไม่ค่อยถูก อารมณ์ไม่ค่อยมั่นคง โดยสังเกตจากการเขียนหนังสือไม่สม่ำเสมอ ไม่ค่อยเป็นระเบียบ ทำงานไม่รอบคอบ

5. บันทึกประจำวัน

จากการทำบันทึกประจำวันเป็นเวลา 1 สัปดาห์ทำให้ทราบว่า เด็กชาย ข. มีกิจวัตรประจำวันจะคล้ายคลึงกัน คือ เด็กชาย ข. จะตื่นนอนเวลา 6.30 น. หลังจากนั้นจะไปโรงเรียนประมาณ 7.00 น. ช่วงกลางวันพักทานข้าว กลับถึงบ้านประมาณ 16.00 น. จะช่วยมารดาเก็บของ ถ้างานล้างหม้อถ้วยเดียว ช่วยมารดาจัดของใส่รถไปขายแล้วก็ออกไปเล่นกับเพื่อน

จากบันทึกประจำวันพบว่า เด็กชาย ข. มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ช่วยแบ่งเบาภาระของบิดามารดา

6. สังคมมิติ

จากสังคมมิติ สถานการณ์คือ “การทำรายงานกลุ่ม” ปรากฏว่า เด็กชาย ข. อยู่ในบทบาทของ NECLECTEE ซึ่งเป็นผู้ที่สมาชิกในกลุ่มเลือกเพียงเล็กน้อย สัมพันธภาพของสมาชิกในกลุ่มมีการแบ่งเป็นหลายกลุ่มย่อย

7. แบบสอบถาม

7.1 แบบสอบถามแบบกรอกข้อมูลส่วนบุคคล

จากแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า เด็กชาย ข. อาศัยอยู่กับบิดามารดา พี่สาว 1 คน พี่ชาย 1 คน บ้านที่พักอาศัยเป็นบ้านเช่าเดือนละ 2,700 บาท บิดามารดามีอาชีพขายผัก โดยขับรถไปขายตามหมู่บ้านในตอนเย็น ส่วนในตอนกลางวัน มารดาขายถ้วยเดียวที่หน้าบ้าน เด็กชาย ข. ได้รับเงินจากบิดามารดาวันละ 20 บาท โรคประจำตัวคือ โรคกระเพาะ ชอบเล่นกีฬาฟุตบอล งานอดิเรกชอบวาดภาพ การใช้เวลาอ่านหนังสือในแต่ละวันประมาณ 1 ชม. แต่ไม่มีที่เงียบสงบเหมาะสมในการอ่านหนังสือ และทำการบ้าน ข. ไม่ค่อยมีสมาธิในการดูหนังสือ ต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีเรียนหนังสือ วิชาที่ชอบคือวิชา ศิลปะ พลละ วิชาที่ชอบน้อย คือวิชา อังกฤษ และภาษาไทย ความรู้สึกเกี่ยวกับโรงเรียน เด็กชาย ข. มีความสุขที่จะมาโรงเรียน และมีเพื่อนมากมาย ปัญหาที่เด็กชาย ข. อยากให้ช่วยเหลือ คือปัญหาเรื่องเงิน และอยากให้ครูช่วยตัวเรื่องการเรียน

7.2 แบบสอบถามสำรวจความต้องการและปัญหาของนักเรียน

จากแบบสอบถามสำรวจความต้องการและปัญหาของนักเรียนพบว่า เด็กชาย ข. เรียนหนังสือไม่ค่อยเข้าใจ มีสาเหตุมาจากขี้เกียจ ไม่มีสมาธิ และไม่มีเวลาดูหนังสือเพียงพอ เด็กชาย ข. มีความกังวลในเศรษฐกิจของครอบครัวมาก อยากหางานพิเศษทำ เช่นเป็นเด็กปั๊ม จะได้มีเงินมาช่วยครอบครัว อยากให้โรงเรียนแจกทุนการศึกษาแก่เด็ก และอยากให้ครอบครัวปรับปรุงเรื่องการเงินจะได้ไม่ต้องไปยืมเขา ไม่อยากให้พ่อแม่ทะเลาะกัน อยากให้ครอบครัวมีความสุข

7.3 แบบสำรวจความรู้สึกรักใคร่ที่มีต่อตัวเอง

จากแบบสำรวจความรู้สึกรักใคร่ที่มีต่อตัวเองพบว่า เด็กชาย ข. เป็นคนขี้เล่น จะไม่สบายใจที่มีคนมาว่าพ่อแม่ไม่ดี จะกังวลในเรื่องการลืมทำการบ้าน เด็กชาย ข. จะภูมิใจมากที่สามารถช่วยให้ผู้อื่นมีความสุข

7.4 แบบสอบถามปลายเปิดแบบเติมประโยคให้สมบูรณ์

จากแบบสอบถามปลายเปิดแบบเติมประโยคให้สมบูรณ์พบว่า เด็กชาย ข. รู้สึกว่าบิคารมารดาไม่ค่อยมีเวลาให้ ต้องการความรักความเข้าใจจากครอบครัว รู้สึกผิดที่ชอบเถียงพ่อแม่และทำให้พ่อแม่เสียใจ ชีวิตในอดีตมีความสุข พ่อแม่รักและเอาใจใส่มาก อนาคตเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน อยากเป็นทหาร และคิดว่าสักวันหนึ่งอาจจะเป็นมหาเศรษฐี

7.5 แบบสอบถามใคร่อย

จากแบบสอบถามใคร่อย พบว่าเด็กชาย ข. ได้รับการประเมินจากเพื่อน ๆ เพียงข้อเดียวว่าเป็นคนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้ากับคนอื่นได้ง่าย

7.6 แบบสอบถามสำหรับบิคารมารดา หรือผู้ปกครอง

จากแบบสอบถามสำหรับบิคารมารดา หรือผู้ปกครอง พบว่า ครอบครัวของเด็กชาย ข. เข้าบ้านอยู่เดือนละ 2,700 บาท รายได้ของมารดาประมาณ 5,000 บาท เป็นรายได้ประจำและรายได้พิเศษ บิดามีรายได้ประมาณ 5,000-6,000 บาท งานที่ทางบ้านมอบหมายให้เด็กชาย ข. ช่วยทำคือ ช่วยเก็บของ ล้างจานชาม ซึ่งเด็กชาย ข. ก็จะช่วยทำบ้านไม่ช่วยทำบ้าง ความประพฤติของเด็กชาย ข. ขณะอยู่บ้านก็จะเชื่อฟังผู้ปกครองเป็นบางครั้ง เมื่ออยู่บ้านจะไม่สนใจการเรียนเลย เด็กชาย ข. จะชอบดูทีวี และเล่นกับเพื่อนเมื่อเด็กชาย ข. จบชั้น ม.3 แล้ว ยังไม่ทราบว่าจะให้เรียนต่อหรือไม่ เพราะมีปัญหาเรื่องเงิน

8. แบบทดสอบ

จากแบบทดสอบ ปรากฏผลดังนี้

8.1 แบบทดสอบเชาวน์ปัญญา Standard Progressive Matrices (S P M)

จากแบบทดสอบเชาว์ปัญญาพบว่า เด็กชาย ข. มีผลการทดสอบเทียบเป็น $IQ = 107$ ซึ่งมีเชาว์ปัญญาอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง (Average)

8.2 แบบทดสอบ Bender Gestalt test

จากแบบทดสอบ Bender Gestalt test พบว่า เด็กชาย ข. เป็นคนที่ขาดการวางแผนในการทำงาน ไม่รอบคอบ ลังเล มีความยุ่งยากในการควบคุมอารมณ์ ขาดสมาธิ

8.3 แบบทดสอบ Draw A Person test (D A P)

จากแบบทดสอบ (DAP) เด็กชาย ข. มีสัมพันธภาพกับผู้อื่นดี มีความขัดแย้งในใจ มีความวิตกกังวล ชอบพึ่งพาผู้อื่น ไม่ค่อยมีความเชื่อมั่นในตนเอง หวาดระแวง

8.4 แบบทดสอบ kinetic-House-tree-Person Drawing (k-H-T-P)

จากแบบทดสอบ kinetic-House-Tree-Person Drawing พบว่า เด็กชาย ข. ไม่ค่อยพอใจในตนเอง บุคลิกภาพมั่นคง ต้องการเพื่อน อยากเป็นอิสระ สัมพันธภาพในครอบครัวไม่ค่อยดี

9. ระเบียบสะสม

จากการศึกษาระเบียบสะสม พบว่า เด็กชาย ข. มีผลการเรียนไม่ค่อยดี ยังขาดความรับผิดชอบ และขาดความมานะอดทน

การวินิจฉัย

จากข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทั้ง 9 เทคนิคดังกล่าววินิจฉัยได้ว่า เด็กชาย ข. มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน มาจากสาเหตุดังนี้

1. สาเหตุจากตัวเด็กชาย ข.

จากการ สังเกต การสัมภาษณ์ แบบสอบถามแบบทดสอบ พบว่าเด็กชาย ข. เป็นคนขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดการวางแผนในการทำงานขาดสมาธิ ขาดความกระตือรือร้น มีความวิตกกังวล ชอบพึ่งพิงผู้อื่น นอกจากนี้เด็กชาย ข. ยังขาดความภาคภูมิใจในตนเอง ไม่มีความมุ่งมั่นที่จะทำให้ตนเองเรียนดีขึ้น และมีพฤติกรรมการเรียนที่ไม่เหมาะสม ชอบเล่นขณะครูสอน ขาดสมาธิในการเรียน ไม่มีการทบทวนบทเรียน รวมทั้งไม่ตั้งใจไม่ทำงานที่ครูสั่ง

2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม

2.1 สิ่งแวดล้อมที่บ้าน

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ แบบสอบถามส่วนบุคคล การเยี่ยมบ้าน ทำให้ทราบว่า เด็กชาย ข. ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ขาดความรักความอบอุ่น บิดามารดาไม่ค่อย

มีเวลาเอาใจใส่ดูแล ด้านการเรียน เด็กชาย ข. จึงขาดคนที่จะให้คำปรึกษา แนะนำสั่งสอนจึงทำให้เกิดความท้อแท้ ขาดกำลังใจที่จะต่อสู้กับอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น

2.2 สิ่งแวดล้อมที่โรงเรียน

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบทดสอบ ทำให้ทราบว่า เด็กชาย ข. คบเพื่อนที่ชอบเล่น ไม่สนใจเรื่องการเรียนรู้ ไม่มีเพื่อนที่จะคอยให้คำปรึกษาหรือคอยช่วยเหลือด้านการเรียนจึงทำให้เด็กชาย ข. ขาดความตั้งใจเรียน ขาดความรับผิดชอบ ขาดความมานะพยายามในการเรียน นอกจากนี้เด็กชาย ข. ก็มีสัมพันธภาพกับครูไม่ดี ขาดความไว้วางใจ ไม่กล้าซักถาม หรือปรึกษาเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น

การช่วยเหลือ ป้องกัน และส่งเสริม

จากการวินิจฉัยปัญหา เด็กชาย ข. แล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการช่วยเหลือตามขั้นตอนที่เหมาะสม ดังนี้

1. การช่วยเหลือโดยตรง ปฏิบัติดังนี้

1.1 การชี้แนะแนวทางวิธีการเรียนที่ถูกต้อง การจัดการตารางในการทบทวนการเรียนรู้ การใช้เวลาว่างให้ถูกต้อง การสร้างสมาธิในการเรียน ขอความร่วมมือจากกลุ่มเพื่อนที่เรียนดีคอยให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลือในด้านการเรียน

1.2 ให้ความสนใจ และเอาใจใส่เด็กชาย ข. อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กชาย ข. มีความรู้สึกอบอุ่น มีกำลังใจ พร้อมทั้งจะปรับปรุงตัวเองให้เหมาะสมขึ้น

2. การช่วยเหลือทางอ้อม ปฏิบัติดังนี้

2.1 ผู้วิจัยทำการประชุมปรึกษารายกรณี (Case Conference) ซึ่งประกอบด้วย อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ประจำวิชา เพื่อขอความช่วยเหลือ ในการเอาใจใส่ ให้กำลังใจ และช่วยการแก้ไขเพื่อส่งเสริมเด็กชาย ข. มีการปรับตัวด้านการเรียนให้ดีขึ้น

2.2 ปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นกับบิดามารดา ที่บ้านของผู้รับการศึกษาเพื่อให้เข้าใจในตัวของเด็กชาย ข. มากขึ้น ให้ความรัก ความเอาใจใส่มากขึ้น เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาลูกของลูกชาย ข.

การทำนายผล

เนื่องจากปัญหาของเด็กชาย ข. เป็นปัญหาที่ยังไม่รุนแรงมากนักหากเด็กชาย ข. ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ให้กำลังใจ และชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องก็จะสามารถช่วยเหลือได้ นอกจากนี้เด็กชาย ข. ยังอยู่ในวัยที่สามารถแก้ไขปรับปรุง เปลี่ยนแปลงได้ และเด็กชาย ข. ยังให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือ แก้ไขเป็นอย่างดี

การติดตามผล

จากการให้ความช่วยเหลือ ผู้วิจัยได้ติดตามผลโดยการสอบถามผู้ปกครอง ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา และการสังเกตพฤติกรรม พบว่า เด็กชาย ข. ได้พยายามปรับปรุงตัวเองดีขึ้น แต่เนื่องจากระยะเวลาของการศึกษามีจำกัด เมื่อยุติการศึกษาแล้วผู้วิจัยก็ยังสามารถติดตามผล และช่วยเหลือต่อไป เนื่องจากเด็กชาย ข. ยังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาแห่งนี้อีก 2 ปี

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้รับการศึกษา

เด็กชาย ข. ควรจะยอมรับสภาพ และเข้าใจตนเอง กล่าวคือ ยอมรับความเป็นจริง รู้จักควบคุมตนเองให้มากขึ้น มีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น ปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนก็จะลดน้อยลง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.1 บิดามารดา

บิดามารดาควรให้การดูแล เอาใจใส่ ควรมีเวลาให้กับบุตร ทำให้บุตรมีความรู้สึกอบอุ่น

2.2 อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ประจำวิชา

อาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดังกล่าวควรให้ความสนใจอย่างต่อเนื่อง ควรเข้าใจพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ให้ความรัก ความห่วงใย ให้เด็กชาย ข. เกิดความรู้สึกที่ดี มีความไว้วางใจในการขอคำแนะนำด้านการเรียนได้ ควรให้กำลังใจ และคำชมเชย เมื่อเด็กชาย ข. มีพฤติกรรมที่ดีขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะศึกษาต่อไป

ผู้ที่จะศึกษาต่อไปควรให้ความสนใจ ห่วงใย เอาใจใส่ ซึ่งจะช่วยให้เด็กชาย ข. มีความไว้วางใจกล้าขอคำแนะนำ กล้าปรึกษาปัญหาที่จะเกิดขึ้นอันจะเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมยิ่งขึ้น

กรณีศึกษารายที่ 3 เด็กชาย ค. (ระยะเวลาศึกษาตั้งแต่ 26 พฤษภาคม - 15 กรกฎาคม 2541)

ลักษณะทั่วไป เด็กชาย ค. เป็นนักเรียนชายวัยรุ่นอายุ 14 ปี รูปร่างตันทึบ ผิวขาว ผมสีดำตัดสั้นทรงนักเรียน นัยน์ตาสองชั้น ใบหน้ารูปไข่ ผิวหน้าเกลี้ยงสะอาด แต่งกายสะอาดเรียบร้อย

หน้าตาเรียบเฉย ไม่ค่อยสดชื่น พุศซ่า เสียงเบา จากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิค 9 เทคนิค สามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. การสังเกต และบันทึกการสังเกต

จากการสังเกตในห้องเรียนวิชาภาษาไทย และวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที พบว่าเด็กชาย ค. จะนั่งมองครูสอน ไม่พูดคุยกับเพื่อน เจ็บขริบ เหม่อลอยเป็นบางครั้ง ทำงานช้า สำหรับกับกลุ่มเพื่อน เด็กชาย ค. มีท่าทางสุภาพ ไม่สนใจคนรอบข้างเท่าใดนัก พุคคุยกับเพื่อนบ้าง

2. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ทั้งผู้รับการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 จากการสัมภาษณ์ เด็กชาย ค. ทราบว่าเด็กชาย ค. อยู่กับบิดามารดา บิดามีอาชีพขายของอยู่ที่บ้าน ส่วนมารดาเป็นแม่บ้านทำความสะอาดที่แฟลตใกล้ ๆ บ้าน เด็กชาย ค. มีพี่น้อง 2 คน มีน้องชาย 1 คน เด็กชาย ค. ได้รับเงินมาโรงเรียนวันละ 20 บาท ด้านสัมพันธภาพกับครอบครัว เด็กชาย ค. จะใกล้ชิดและสนิทกับบิดามากกว่ามารดา เนื่องจากมารดาทำงานนอกบ้าน กลับบ้านดึก แต่บิดาจะอยู่ที่บ้านพบได้ตลอดเวลาเมื่อกลับจากโรงเรียน เด็กชาย ค. ก็จะช่วยบิดาขายของ ช่วยงานบ้านบ้าง เช่น ล้างจาน ถูบ้าน

2.2 จากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้น มีความเห็นว่าเด็กชาย ค. เป็นคนสุภาพ เรียบร้อย พุคน้อย ทำงานช้า ไม่ค่อยกระตือรือร้น ไม่ค่อยมีสมาธิในการเรียน

2.3 จากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำวิชา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ มีความเห็นคล้ายกันว่า เด็กชาย ค. ไม่ค่อยมีสมาธิในการเรียน บางครั้งเหม่อลอย ความรับผิดชอบไม่ดีเท่าที่ควร เขียนหนังสือยังไม่ค่อยถูก

2.4 จากการสัมภาษณ์เพื่อนสนิท ทราบว่า เด็กชาย ค. เป็นคนพุดน้อย เฉย ๆ มีเพื่อนสนิท 2-3 คน นิสัยดี เวลาเรียนจะเหม่อลอย การส่งงานบางครั้งก็ส่งบางครั้งก็ไม่ส่ง

3. การเยี่ยมชมบ้าน ผู้วิจัยไปเยี่ยมชมบ้าน 1 ครั้ง เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2541 ผู้วิจัยได้สังเกตและสัมภาษณ์ผู้รับการศึกษาและผู้ปกครองดังนี้

3.1 จากการเยี่ยมชมบ้านพบว่า สภาพบ้านที่พักอาศัยเป็นบ้านไม้ 2 ชั้น เข้าซอยจากถนนใหญ่เข้ามาประมาณ 500 เมตร หน้าบ้านติดคลอง หลังบ้านมีต้นมะม่วง ต้นชมพู ปลูกเป็นประตู่ไม้ใหญ่ และแน่นหนาดี ภายในบ้านชั้นล่าง ส่วนหน้าบ้านเป็นร้านขายของชำ ด้านหลังเป็นห้องครัวกับห้องเก็บของ ด้านข้างเป็นโถะนั่งเล่นและมีบริเวณสำหรับพักผ่อนได้ ตัวบ้าน

โปร่ง โล่ง ลมพัดเย็นสบาย ชั้นบนเป็นที่พักอาศัย มี 2 ห้องนอน เด็กชาย ค. นอกกับน้องชาย ภายในห้องมีโต๊ะทำงาน มีตู้เสื้อผ้า บ้านค่อนข้างสะอาดเรียบร้อย จัดวางข้าวของเป็นระเบียบเรียบร้อย ในห้องโถงบนบ้านมีเครื่องอำนวยความสะดวกได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุเทป พัดลม ตู้เย็น

3.2 จากการสัมภาษณ์ พบว่า เด็กชาย ค. เป็นคนไม่ค่อยพูด บิดาพูดจาสุภาพ บิดาจะพูดกับเด็กชาย ค. ด้วยวาจาที่สุภาพ เด็กชาย ค. มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี

4. อดีตชีวิตประวัติ

จากอดีตชีวิตประวัติ ทราบว่า เด็กชาย ค. มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง บิดามารดามีรายได้คนละประมาณ 4,000 บาท ต่อเดือน จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

ชีวิตในวัยเยาว์ของเด็กชาย ค. ตอนเด็กอยู่ที่จังหวัดสิงห์บุรี แล้วบิดามารดาก็พาเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ มาเข้าเรียนที่โรงเรียนอนุบาลใกล้ๆ บ้าน พ่อแม่ตามใจรักเด็กชาย ค. มาก จนเด็กชาย ค. อยู่ชั้น ป.3 ก็มีน้องชาย 1 คน พ่อแม่ก็เลยไม่ค่อยมีเวลาเอาใจใส่เหมือนเดิม เพราะต้องไปดูแลน้องที่เล็กกว่า ตอนเรียนอยู่ชั้น ป.3 เคยถูกรถมอเตอร์ไซด์ชนขาหักต้องเข้าเฝือก ในตอนเด็ก ๆ ก็เรียนไม่ค่อยเก่ง ไม่ค่อยสนใจเรียนเท่าไรนัก

ชีวิตปัจจุบัน บิดามารดาไม่ค่อยมีเวลาให้ เพราะดูแลน้องตอนอยู่ขึ้นมา ก็ไม่ค่อยตั้งใจเรียน

ชีวิตในอนาคต พบว่าเด็กชาย ค. อยากเรียนให้จบไปเรียนต่อช่างยนต์ จะได้มาเปิดร้านซ่อมรถ

จากการเขียนอดีตชีวิตประวัติดูพบว่า เด็กชาย ค. เขียนหนังสือไม่ค่อยถูก และมีอารมณ์ไม่นิ่ง ซึ่งสังเกตจากการเขียนหนังสือไม่ค่อยสม่ำเสมอ ขาดการวางแผนในการทำงาน

5. บันทึกรประจำวัน

จากการเขียนบันทึกประจำวันเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ทำให้ทราบว่าเด็กชาย ค. มีกิจวัตรประจำวันในแต่ละวันคล้ายคลึงกันคือ ตื่นนอนเวลา 6.00 น. จากนั้นทำภารกิจส่วนตัว แล้วแต่งตัวไปโรงเรียน เริ่มเรียนเวลา 8.30 น. เลิกเรียนแล้วกลับบ้าน ทำการบ้าน ช่วยบิดาขายของ

จากบันทึกประจำวันพบว่า เด็กชาย ค. มีความรับผิดชอบต่อตนเอง คือ ทำการบ้าน และช่วยบิดาขายของทุกวัน

6. สังคมมิติ

จากการทำสังคมมิติ สถานการณ์ คือ “การทำรายงานกลุ่ม” ปรากฏว่า เด็กชาย ค. อยู่ในบทบาทของ NECLECTEE ซึ่งเป็นผู้ที่สมาชิกในกลุ่มเลือกเพียงเล็กน้อย สัมพันธภาพของสมาชิกในกลุ่มมีการแบ่งกลุ่มเป็นหลายกลุ่มย่อย

7. แบบสอบถาม

7.1 แบบสอบถามแบบกรอกข้อมูลส่วนบุคคล

จากแบบสอบถามแบบกรอกข้อมูลส่วนบุคคลพบว่า เด็กชาย ค. อาศัยอยู่กับบิดามารดา และน้องชาย 1 คน บ้านที่พักอาศัยเป็นบ้านของตนเอง บิดามีอาชีพค้าขายอยู่กับบ้าน มารดามีอาชีพเป็นแม่บ้านทำความสะอาดที่แฟลตใกล้บ้าน ได้รับเงินจากบิดาวันละ 20 บาท ด้านสังคมเด็กชาย ค. ชอบให้เพื่อนมาหาที่บ้านบ้าง เพราะอยู่กับเพื่อนรู้สึกไม่เหงา ชอบอ่านหนังสือประเภทกีฬา มีเวลาอ่านหนังสือทบทวนบทเรียนวันละ 2-3 ชั่วโมง มีสถานที่ ๆ เหมาะสมในการอ่านหนังสือ มีเพื่อนในห้องคอยสอนหรืออธิบายเรื่องเรียนบ้างเป็นบางครั้ง ชอบวิชาพลศึกษา วิชาที่ชอบน้อยคือ วิชาภาษาไทย ความรู้สึกเกี่ยวกับความเป็นอยู่ที่โรงเรียน คือ เบื่อการเรียนเป็นบางวิชา ความรู้สึกเกี่ยวกับความเป็นอยู่ทางบ้าน บางครั้งก็เบื่อ เพราะไม่ได้ออกไปที่อื่น ไม่ค่อยได้ไปไหน

7.2 แบบสอบถามสำรวจความต้องการและปัญหาของนักเรียน

จากแบบสอบถามสำรวจความต้องการและปัญหาของนักเรียนพบว่า เด็กชาย ค. มีปัญหาเรื่องการเรียนไม่เข้าใจ ซึ่งมีสาเหตุมาจากพื้นฐานการเรียนเดิมไม่ดี ไม่มีสมาธิ ในการเรียนเวลาสอบมักกลัวจนคิดไม่ออก เด็กชาย ค. อยากเป็นคนเรียนเก่ง เป้าหมายในชีวิตอยากเป็นช่างยนต์

7.3 แบบสำรวจความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตัวเอง

จากแบบสำรวจความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตัวเองพบว่า เด็กชาย ค. อยากเรียนให้สูงๆ และกลัวจะเรียนไม่ได้ จะรู้สึกไม่สบายใจเมื่อสอบไม่ผ่าน อยากเรียนเก่งกว่าเดิม และจะภูมิใจมากถ้าเรียนเก่งขึ้น

7.4 แบบสอบถามการเติมประโยชน์ให้สมบูรณ์

จากแบบสอบถามการเติมประโยชน์ให้สมบูรณ์พบว่า เด็กชาย ค. รู้สึกว่าบิดามารดาไม่ค่อยมีเวลาว่างให้ อยากให้บิดามารดาให้ความสนใจใ้มากกว่านี้ ครอบครัวมีความสุข เด็กชาย ค. มีเพื่อนสนิท 2-3 คน มีความรู้สึกผิดที่แกล้งน้อง ชีวิตในอดีตมีความสุขมาก

7.5 แบบสอบถามโครเอเชีย

จากแบบสอบถามโครเอเชีย พบว่าเด็กชาย ค. ได้รับการประเมินจากเพื่อน ๆ ว่าเป็นคนเหม่อลอยในเวลาเรียน เป็นคนเก็บตัว จี๋อาย แต่เพื่อนชอบอยู่ใกล้

7.6 แบบสอบถามสำหรับบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

จากแบบสอบถามสำหรับบิดามารดา หรือผู้ปกครอง พบว่า ครอบครัวของเด็กชาย ค. พักอาศัยที่บ้านของตนเอง รายได้ของครอบครัวประมาณ 8,000 บาท งานที่ทางบ้านมอบหมายให้ทำคือ ช่วยขายของ ภูบ้าน ล้างจาน เด็กชาย ค. จะชอบฟังเพลง ไม่ชอบทบทวนเรื่องการเรียนรู้ เมื่อจบชั้น ม.3 ผู้ปกครองต้องการให้เรียนต่อ ปวช. ทางช่างยนต์ เพราะหางานง่าย และรายได้ดี

8. แบบทดสอบ

จากแบบทดสอบ ปรากฏผลดังนี้

8.1 แบบทดสอบเชาวน์ปัญญา Standard Progressive Matrices (S P M)

จากแบบทดสอบเชาวน์ปัญญาพบว่า เด็กชาย ค. มีผลการทดสอบเทียบเป็น IQ = 105 ซึ่งมีเชาวน์ปัญญาอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง (Average)

8.2 แบบทดสอบ Bender Gestalt test

จากแบบทดสอบ Bender Gestalt test พบว่า เด็กชาย ค. เป็นคนที่มีความวิตกกังวล เจ้าระเบียบ มีความตั้งใจสูง หุนหันพลันแล่น

8.3 แบบทดสอบ Draw A Person test (D A P)

จากแบบทดสอบ เด็กชาย ค. มีความวิตกกังวลสูง ย้ำคิดในบางเรื่อง มีอารมณ์เศร้า มีลักษณะพึ่งพาผู้อื่น

8.4 แบบทดสอบ kinetic-House-tree-Person Drawing (K-H-T-P)

จากแบบทดสอบ kinetic-House-Tree-Person Drawing พบว่า เด็กชาย ค. มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี ต้องการอิสระ มีบางสิ่งบางอย่างเข้ามาแทรกทำให้ชีวิตยุ่งยาก

9. ระเบียบสะสม

จากการศึกษาระเบียบสะสม พบว่า เด็กชาย ค. มีผลการเรียนไม่ค่อยดี ควรปรับปรุงเรื่องความรับผิดชอบ และเรื่องความมานะอดทนให้มากขึ้น

การวินิจฉัย

จากข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทั้ง 9 เทคนิคดังกล่าววินิจฉัยได้ว่า เด็กชาย ค. มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน มาจากสาเหตุดังนี้

1. สาเหตุจากตัวเด็กชายค.

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม และแบบทดสอบ พบว่า เด็กชาย ค. เป็นคนที่มีความวิตกกังวล มีอารมณ์เศร้า มีลักษณะที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความกระตือรือร้น ขาดแรงจูงใจในการเรียน มีความคาดหวังในการเรียนต่ำ จึงทำให้เด็กชาย ค. ขาดความพยายาม ขาดความขยันหมั่นเพียร นอกจากนี้เด็กชาย ค. ยังมีพฤติกรรมการเรียนที่ไม่เหมาะสม ขณะครูสอนไม่ตั้งใจเรียน เหม่อลอย ไม่ได้ทบทวนบทเรียน

2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม

2.1 สิ่งแวดล้อมที่บ้าน

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม ทำให้ทราบว่าเด็กชาย ค. ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย บิดามารดาไม่ได้เอาใจใส่ดูแล ควบคุมในเรื่องการเรียนจึงทำให้เด็กชายค. ขาดความรับผิดชอบ ขาดความขยันหมั่นเพียร ไม่รู้ว่าอะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ ขาดกำลังใจที่จะต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

2.2 สิ่งแวดล้อมที่โรงเรียน

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม ทำให้ทราบว่าเด็กชายค. เป็นคนชอบเก็บตัว มีเพื่อนน้อยจึงทำให้เด็กชายค. ไม่มีเพื่อนที่จะคอยช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำในด้านการเรียน มีผลทำให้เด็กชายค. เบื่อหน่าย ท้อถอยต่อการเรียน นอกจากนี้ เด็กชายค. ก็มีสัมพันธภาพกับครูไม่ดี ขาดความไว้วางใจ ไม่กล้าสอบถามหรือปรึกษาเมื่อมีปัญหา ทำให้ไม่สามารถจะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

การช่วยเหลือ ป้องกัน และส่งเสริม

จากการวินิจฉัยปัญหา เด็กชาย ค. แล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการช่วยเหลือตามขั้นตอนที่เหมาะสมดังนี้

1. การช่วยเหลือโดยตรง ปฏิบัติดังนี้

1.1 การชี้แนะแนวทางวิธีการเรียนที่ถูกต้อง การจัดการเรียน และการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในบทเรียนที่ไม่เข้าใจ จัดกลุ่มเพื่อนที่เรียนดีให้เพื่อช่วยให้คำปรึกษาด้านการเรียน

1.2 ให้ความสนใจ และเอาใจใส่เด็กชาย ค. สม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กชาย ค. มีความรู้สึกอบอุ่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีกำลังใจ พร้อมทั้งจะปรับปรุงตัวเองให้เหมาะสมขึ้น

2. การช่วยเหลือทางอารมณ์ ปฏิบัติดังนี้

2.1 ผู้วิจัยทำการประชุมปรึกษารายกรณี (Case Conference) ซึ่งประกอบด้วย อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ประจำวิชา เพื่อขอความช่วยเหลือ ในการเอาใจใส่ ให้กำลังใจ และช่วยการแก้ไขเพื่อส่งเสริมเด็กชาย ค. มีการปรับตัวด้านการเรียนให้ดีขึ้น

2.2 ปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นกับบิดามารดา ที่บ้านของผู้รับการศึกษาเพื่อให้เข้าใจในตัวของเด็กชาย ค. มากขึ้น ให้ความเอาใจใส่ใกล้ชิด และขอความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ของเด็กชาย ค.

การทำนายผล

เนื่องจากปัญหาของเด็กชาย ค. เป็นปัญหาที่ยังไม่รุนแรงมากนักหากเด็กชาย ค. ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ให้กำลังใจ และชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องก็จะสามารถช่วยเหลือได้ นอกจากนี้เด็กชาย ค. ยังอยู่ในวัยที่สามารถแก้ไขปรับปรุง เปลี่ยนแปลงได้ และเด็กชาย ค. ยังให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือหรือแก้ไขได้เป็นอย่างดี

การติดตามผล

จากการให้ความช่วยเหลือ ผู้วิจัยได้ติดตามผลโดยการสอบถามผู้ปกครอง ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา และการสังเกตพฤติกรรม พบว่า เด็กชาย ค. ได้พยายามปรับปรุงตัวเองดีขึ้น แต่เนื่องจากระยะเวลาของการศึกษามีจำกัด เมื่อยุติการศึกษาแล้วผู้วิจัยก็ยังสามารถติดตามผล และช่วยเหลือต่อไป เนื่องจากเด็กชาย ค. ยังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาแห่งนี้อีก 2 ปี

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้รับการศึกษา

เด็กชาย ค. ควรจะยอมรับสภาพ และเข้าใจตนเอง กล่าวคือ ยอมรับความเป็นจริง รู้จักควบคุมตนเองให้มากขึ้น มีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น ปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนก็จะลดลง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เกี่ยวข้อง

2.1 บิดามารดา

บิดามารดาควรให้การเอาใจใส่ดูแล ให้ความอบอุ่น ให้กำลังใจแก่บุตร

2.2 อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ประจำวิชา

อาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดังกล่าวควรให้ความสนใจอย่างต่อเนื่อง ควรเข้าใจพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ให้ความรัก ความห่วงใย ซึ่งจะทำให้เด็กชาย ค. เกิดความรู้สึที่ดี มีความไว้วางใจในการขอคำแนะนำด้านการเรียนได้ ควรให้กำลังใจ และคำชมเชย เมื่อเด็กชาย ค. มีพฤติกรรมดีขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะศึกษาต่อไป

ผู้ที่จะศึกษาต่อไปควรให้ความสนใจ ห่วงใย เอาใจใส่ ซึ่งจะทำให้เด็กชาย ค. มีความไว้วางใจ กล่าวขอคำแนะนำ กล่าวขอคำปรึกษาปัญหาที่จะเกิดขึ้นอันจะเป็นแนวทางแก้ปัญหาย่างถูกต้อง และเหมาะสมยิ่งขึ้น

กรณีศึกษารายที่ 4 เด็กชาย ง. (ระยะเวลาศึกษาตั้งแต่ 26 พฤษภาคม - 15 กรกฎาคม 2541)

ลักษณะทั่วไป เด็กชาย ง. เป็นนักเรียนชายวัยรุ่นอายุ 14 ปี ผิวค่อนข้างดำ รูปร่างสันทนต์ สั้นทรวงนักเรียน ใบหน้ารูปไข่ มีไฟที่ใต้ริมฝีปากด้านซ้าย ลักษณะท่าทางคล่องแคล่ว แต่งกายไม่ค่อยสะอาด พูดเร็ว จากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิค 9 เทคนิค สามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. การสังเกต และบันทึกการสังเกต

จากการสังเกตในห้องเรียนวิชาภาษาไทย และวิชาสุขศึกษา จำนวน 2 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที พบว่าเด็กชาย ง. จะไม่ค่อยมีสมาธิในการเรียน บางครั้งจะก้มหน้าไม่ฟังครูสอน บางครั้งก็หันไปพูดกับเพื่อน เมื่อครูมอบหมายงานให้ทำ ก็จะลงมือทำงานช้า สำหรับกับกลุ่มเพื่อน เด็กชาย ง. เป็นคนสนุกสนานร่าเริง พูดเก่ง คุยคลก

2. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ทั้งผู้รับการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 จากการสัมภาษณ์ เด็กชาย ง. ทราบว่าเด็กชาย ง. อยู่กับบิดามารดา บิดามารดามีอาชีพขายผลไม้ เด็กชาย ง. มีน้องชาย 1 คน ได้รับเงินจากบิดามาโรงเรียนวันละ 35 บาท สัมพันธภาพในครอบครัว เด็กชาย ง. ไม่ค่อยได้คุยกับบิดามารดาเท่าใดนัก เพราะบิดามารดากลับบ้านดึก เด็กชาย ง. ก็อยู่ซอมนฟุตบอลที่โรงเรียนทุกวัน เมื่อกลับไปบ้านก็จะช่วยดูแลน้อง สอนการบ้านน้อง

2.2 จากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้น มีความเห็นว่าเด็กชาย ง. เป็นคนสนุกสนานร่าเริง ชอบเล่นเวลาเรียน ไม่ค่อยสนใจด้านการเรียน แต่สนใจกีฬาฟุตบอลมากเกินไป เป็นคนใจร้อน

2.3 จากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำวิชา วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ มีความเห็นคล้ายกันว่า เด็กชาย จ. ไม่ค่อยมีสมาธิในการเรียน ความรับผิดชอบด้านการเรียนมีน้อย ทำงานไม่เรียบร้อย ไม่ค่อยมีระเบียบ ทำงานส่งบ้างเป็นบางครั้ง

2.4 จากการสัมภาษณ์เพื่อนสนิท ทราบว่า เด็กชาย จ. เป็นคนสนุกสนาน ร่าเริง ใจร้อน พุดจาไม่ค่อยสุภาพ ไม่ค่อยสนใจเรียน ชอบเล่นฟุตบอลมาก

3. การเยี่ยมบ้าน ผู้วิจัยไปเยี่ยมบ้าน 1 ครั้ง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2541 ผู้วิจัยได้สังเกตและสัมภาษณ์ผู้รับการศึกษาและผู้ปกครองดังนี้

3.1 จากการเยี่ยมบ้านพบว่า สภาพบ้านที่พักอาศัยเป็นบ้านเดี่ยวชั้นเดียว เข้าซอยจากถนนใหญ่ลึกประมาณ 600 เมตร บริเวณบ้านไม่มีรั้วกัน บ้านเป็นไม้ยกพื้นสูง ด้านหน้าบ้านมีต้นไม้ใหญ่ยืนอยู่หลายต้น ในบ้านมีห้องนอน 2 ห้อง นอกห้องมีเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น โทรทัศน์ วิทยุเทป ตู้เย็น เด็กชาย จ. นอนคนเดียว ส่วนน้องชายนอนกับบิดามารดา ห้องน้ำและห้องครัวอยู่ด้านหลังบ้าน ส่วนหน้าบ้านมีโต๊ะรับแขกและมีชั้นวางของ ตู้โชว์ ซึ่งเป็นบริเวณที่เด็กชาย จ. ใช้อ่านหนังสือและทำการบ้านเป็นประจำ ความสะอาดของบ้านพอใช้ได้ จัดของไว้เป็นระเบียบพอสมควร บริเวณบ้านอากาศปลอดโปร่ง ลมพัดเย็นสบาย

3.2 จากการสัมภาษณ์ พบว่า เด็กชาย จ. เป็นคนพุดเก่ง กับน้องชายเข้ากันได้ดี บิดาจะสุภาพ เด็กชาย จ. ไม่ค่อยขยันเรื่องการเรียนรู้ บิดามารดาก็วิตกกังวลเกี่ยวกับเรื่องผลการเรียนของเด็กชาย จ. แต่ไม่ค่อยมีเวลาดูแลเท่าใดนัก

4. อัตชีวประวัติ

จากอัตชีวประวัติ ทราบว่า เด็กชาย จ. เกิดที่จังหวัดสระบุรี มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

ชีวิตในวัยเยาว์ของเด็กชาย จ. อยู่กับตายายที่จังหวัดสระบุรี บิดามารดามาค้าขายอยู่ที่กรุงเทพฯ บิดามารดาจะไปรับมาอยู่ด้วยในช่วงปิดเทอม จนกระทั่งเด็กชาย จ. อยู่ชั้น ป. 4 จึงเข้ามาอยู่กับบิดามารดาในกรุงเทพฯ และมารดาก็คลอดน้องเป็นผู้ชาย

ชีวิตปัจจุบัน เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชอบเล่นฟุตบอลเป็นนักกีฬาของโรงเรียน

ชีวิตอนาคต อยากเป็นทหาร รับใช้ชาติ

5. บันทึกประจำวัน

จากการเขียนบันทึกประจำวันเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ทำให้ทราบว่าเด็กชาย จ. มีกิจวัตรประจำวันในแต่ละวัน คล้ายคลึงกันคือ ตื่นนอนเวลา 6.00 น. อาบน้ำแต่งตัวไปโรงเรียน เวลา 7.30 น. เลิกเรียนแล้วจะซ้อมฟุตบอลก่อนกลับบ้าน เมื่อกลับบ้านแล้วก็ออกไปเล่นฟุตบอลอีก ไม่ค่อยมีความรับผิดชอบงานในบ้าน

จากบันทึกประจำวันพบว่า เด็กชาย จ. ไม่ได้พูดถึงความสัมพันธ์ต่าง ๆ ภายในครอบครัวเลย สิ่งที่เด็กชาย จ. ปฏิบัติทุกวัน คือ การมาโรงเรียนและเล่นฟุตบอล

6. สังคมมิติ

จากการทำสังคมมิติ สถานการณ์ คือ “การทำรายงานกลุ่ม” ปรากฏว่า เด็กชาย จ. อยู่ในบทบาทของ REJECTEE ซึ่งเป็นผู้ที่สมาชิกในกลุ่มทอดทิ้งไม่ได้รับการเลือกจากสมาชิกในกลุ่มเลย สัมพันธภาพของสมาชิกในกลุ่มมีการแบ่งกลุ่มเป็นหลายกลุ่มย่อย

7. แบบสอบถาม

7.1 แบบสอบถามแบบกรอกข้อมูลส่วนบุคคล

จากแบบสอบถามแบบกรอกข้อมูลส่วนบุคคลพบว่า เด็กชาย จ. อาศัยอยู่กับบิดามารดา และน้องชาย 1 คน บ้านที่พักอยู่เป็นบ้านเช่า เช่าอยู่เดือนละ 2,000 บาท บิดามารดามีอาชีพขายผลไม้ ได้รับเงินจากบิดาวันละ 35 บาท เด็กชาย จ. มีความสุขเมื่อได้อยู่กับเพื่อน ๆ ชอบเล่นฟุตบอลมาก ชอบอ่านหนังสือประเภทตลกขบขัน ลีลับ และหนังสือกีฬา เด็กชาย จ. เป็นคนที่มีเพื่อนมาก กิจกรรมที่ทำกับเพื่อนก็คือ เล่นฟุตบอล ไม่เคยทำตารางดูหนังสือเลย และไม่มีสมาธิในการดูหนังสือ ต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีเรียน

7.2 แบบสอบถามสำรวจความต้องการและปัญหาของนักเรียน

จากแบบสอบถามสำรวจความต้องการและปัญหาของนักเรียนพบว่า เด็กชาย จ. เรียนไม่เข้าใจ ซึ่งมีสาเหตุมาจากพื้นฐานการเรียนเดิมไม่ดี ไม่มีเวลาเรียน จี๋ลิ้ม เด็กชาย จ. ไม่มีปัญหาเรื่องสุขภาพ ออกกำลังกายเป็นประจำ มีความกังวลเกี่ยวกับเศรษฐกิจของครอบครัวพอสมควร เด็กชาย จ. มีเพื่อนมาก ชอบไปไหนกับเพื่อน ๆ

7.3 แบบสำรวจความรู้สึนึกคิดที่มีต่อตัวเอง

จากแบบสำรวจความรู้สึนึกคิดที่มีต่อตัวเองพบว่า เด็กชาย จ. คิดว่าตนเองเป็นคนไม่ดี มีความกังวลในเรื่องการเรียน อยากจะทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ถ้าเสร็จแล้วก็จะมีความสุขมาก

7.4 แบบสอบถามการเติมประโยคให้สมบูรณ์

จากแบบสอบถามการเติมประโยคให้สมบูรณ์พบว่า เด็กชาย จ. รู้ดีกว่าบิดามารดาไม่ค่อยมีเวลาให้ แต่พ่อแม่ก็ให้ความรัก ไม่ค่อยมีความรับผิดชอบ รู้สึกผิดที่ชอบเถียงบิดามารดา มักจะได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนมากกว่าที่จะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ เป็นคนชอบออกคำสั่ง ต้องการความรักจากคนรอบข้าง

7.5 แบบสอบถามใครเอ่ย

จากแบบสอบถามใครเอ่ย พบว่าเด็กชาย จ. ได้รับการประเมินจากเพื่อน ๆ ว่าเป็นผู้ที่ไม่รับผิดชอบในการทำงาน ชอบขยเวลาเรียน มีมนุษยสัมพันธ์ มักถูกอาจารย์ตำหนิบ่อยครั้ง และไม่ค่อยส่งการบ้าน

7.6 แบบสอบถามสำหรับบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

จากแบบสอบถามสำหรับบิดามารดา หรือผู้ปกครอง พบว่า ครอบครัวของเด็กชาย จ. เข้าบ้านอยู่เดือนละ 2,000 บาท ครอบครัวมีรายได้เดือนละ 8,000 บาท งานที่ทางบ้านมอบหมายให้เด็กชาย จ. ทำคือ ดูแลน้อง และสอนการบ้าน บิดาเป็นผู้แนะนำแก่เด็กชาย จ. ในเวลาทำการบ้าน เด็กชาย จ. ใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ดูโทรทัศน์

8. แบบทดสอบ

จากแบบทดสอบ ปรากฏผลดังนี้

8.1 แบบทดสอบเชาว์ปัญญา Standard Progressive Matrices (S P M)

จากแบบทดสอบเชาว์ปัญญาพบว่า เด็กชาย จ. มีผลการทดสอบเทียบเป็น IQ = 100 ซึ่งมีเชาว์ปัญญาอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง (Average)

8.2 แบบทดสอบ Bender Gestalt test

จากแบบทดสอบ Bender Gestalt test พบว่าเด็กชาย จ. เป็นคนไม่รอบคอบ วางแผนการทำงานไม่ดี ใจร้อนขาดสมาธิ การควบคุมอารมณ์ไม่ดี หุนหันพลันแล่น

8.3 แบบทดสอบ Draw A Person test (D A P)

เด็กชาย จ. เป็นคนที่มีความตึงเครียดสูง ขาดการทำแผน มีความก้าวร้าว มีความขัดแย้งในใจ คิดการณ์ใหญ่โตเกินตัว

8.4 แบบทดสอบ kinetic-House-tree-Person Drawing (k-H-T-P)

จากแบบทดสอบ kinetic-House-Tree-Person Drawing พบว่า เด็กชาย จ. เป็นคนค่อนข้างเพ้อฝัน ต้องการอิสระ ย้ำคิดย้ำทำ ต้องการความเป็นส่วนตัว

9. ระเบียบสะสม

จากการศึกษาระเบียบสะสม พบว่า เด็กชาย จ. มีผลการเรียนไม่ค่อยดี ความประพฤติไม่ค่อยเหมาะสม ไม่ค่อยมีความรับผิดชอบ ไม่ค่อยมีระเบียบวินัย

การวินิจฉัย

จากข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทั้ง 9 เทคนิคดังกล่าววินิจฉัยได้ว่า เด็กชาย จ. มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน มาจากสาเหตุดังนี้

1. สาเหตุจากตัวเด็กชายจ.

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถามและ แบบทดสอบ พบว่าเด็กชาย จ. เป็นคนที่มีความวิตกกังวล ใจร้อน ขาดสมาธิในการทำงาน การควบคุมอารมณ์ไม่ค่อยดี มีความคาดหวังในการเรียนต่ำ ขาดความภาคภูมิใจในตนเอง ขาดแรงจูงใจในการเรียนทำให้เด็กชายจ. เกิดความท้อแท้ ขาดความมานะพยายาม นอกจากนี้เด็กชายจ. ยังมีพฤติกรรมการเรียนไม่เหมาะสม ชอบคุยขณะที่ครูสอน เหม่อลอย ไม่ได้ทบทวนบทเรียน รวมทั้งไม่ทำการบ้านส่งครู

2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม

2.1 สิ่งแวดล้อมที่บ้าน

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม และแบบทดสอบ ทำให้ทราบว่า เด็กชาย จ. ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย บิดามารดาไม่ได้เอาใจใส่ดูแลกวาดขันในเรื่องการเรียนหรือให้การชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง ทำให้เด็กชายจ. ท้อแท้ ขาดความขยันหมั่นเพียร ไม่รู้ว่าอะไรควรทำอะไรไม่ควรทำอย่างไร ขาดกำลังใจที่จะต่อสู้กับอุปสรรคที่เกิดขึ้น

2.2 สิ่งแวดล้อมที่โรงเรียน

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบทดสอบ แบบสอบถามทำให้ทราบว่าเด็กชายจ. มีสัมพันธภาพกับเพื่อนไม่ดี ไม่มีเพื่อนที่จะคอยให้คำปรึกษา ช่วยเหลือแนะนำในด้านการเรียน ทำให้เด็กชายจ. ขาดแรงจูงใจในการเรียน ไม่มีความกระตือรือร้น ขณะเดียวกันเด็กชายจ. มีสัมพันธภาพกับครูไม่ดี มักจะโดนครูตำหนิบ่อยๆในเรื่องความไม่รับผิดชอบในด้านการเรียน ทำให้เด็กชายจ. ไม่กล้าซักถามหรือปรึกษาครูเมื่อเรียนไม่รู้เรื่อง หรือมีปัญหาเกิดขึ้น

การช่วยเหลือ ป้องกัน และส่งเสริม

จากการวินิจฉัยปัญหา เด็กชาย จ. แล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการช่วยเหลือตามขั้นตอนที่เหมาะสม ดังนี้

1. การช่วยเหลือโดยตรง ปฏิบัติดังนี้

1.1 การชี้แนะแนวทางวิธีการเรียนที่ถูกต้อง การสร้างสมาธิในการเรียน การใช้เวลาว่างให้ถูกต้อง ขอความร่วมมือจากกลุ่มเพื่อนคอยให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือในด้านการเรียน

1.2 ให้ความสนใจ และเอาใจใส่เด็กชาย จ. อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กชาย จ. มีความรู้สึกอบอุ่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีกำลังใจ พร้อมทั้งจะปรับปรุงตัวเองให้เหมาะสม

2. การช่วยเหลือทางอ้อม ปฏิบัติดังนี้

2.1 ผู้วิจัยทำการประชุมปรึกษารายกรณี (Case Conference) ซึ่งประกอบด้วย อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ประจำวิชา เพื่อขอความช่วยเหลือ ในการเอาใจใส่ ดูแล ให้กำลังใจ และช่วยแก้ไขเพื่อส่งเสริมเด็กชาย จ. มีการปรับตัวด้านการเรียนให้ดีขึ้น

2.2 ปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นกับบิดามารดา ที่บ้านของผู้รับการศึกษาเพื่อให้เข้าใจในตัวของเด็กชาย จ. มากขึ้น และขอความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาลูกของ เด็กชาย จ.

การทำนายผล

เนื่องจากปัญหาของเด็กชาย จ. เป็นปัญหาที่ยังไม่รุนแรงมากนักหากเด็กชาย จ. ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ให้กำลังใจ และชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องก็จะสามารถช่วยเหลือได้ นอกจากนี้เด็กชาย จ. ยังอยู่ในวัยที่สามารถแก้ไขปรับปรุง เปลี่ยนแปลงได้ และเด็กชาย จ. ยังให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือหรือแก้ไขได้เป็นอย่างดี

การติดตามผล

จากการให้ความช่วยเหลือ ผู้วิจัยได้ติดตามผลโดยการสอบถามผู้ปกครอง ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา และการสังเกตพฤติกรรม พบว่า เด็กชาย จ. ได้พยายามปรับปรุงตัวเองดีขึ้น แต่เนื่องจากระยะเวลาของการศึกษามีจำกัด เมื่อยุติการศึกษาแล้วผู้วิจัยก็ยังสามารถติดตามผล และช่วยเหลือต่อไป เนื่องจากเด็กชาย จ. ยังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาแห่งนี้อีก 2 ปี

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้รับการศึกษา

เด็กชาย จ. ควรจะยอมรับสภาพ และเข้าใจตนเอง กล่าวคือ ยอมรับความเป็นจริง รู้จักควบคุมตนเองให้มากขึ้น มีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น ปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนก็จะลดลง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.1 บิดามารดา

บิดามารดาควรให้การเอาใจใส่ดูแล ให้ความรักความอบอุ่น ให้กำลังใจแก่บุตร คอยเป็นที่ปรึกษาด้านการเรียน

2.2 อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ประจำวิชา

อาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดังกล่าวควรให้ความสนใจอย่างต่อเนื่อง ควรเข้าใจพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ให้ความรัก ความห่วงใย ซึ่งจะทำให้เด็กชาย จ. เกิดความรู้สึกที่ดี มีความไว้วางใจในการขอคำแนะนำด้านการเรียนได้ ควรให้กำลังใจ และคำชมเชย เมื่อเด็กชาย จ. มีพฤติกรรมดีขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะศึกษาต่อไป

ผู้ที่จะศึกษาต่อไปควรให้ความสนใจ ห่วงใย เอาใจใส่ ซึ่งจะทำให้เด็กชาย จ. มีความไว้วางใจ กล่าวขอคำแนะนำ กล่าวขอคำปรึกษาปัญหาที่จะเกิดขึ้นอันจะเป็นแนวทางแก้ปัญหอย่างถูกต้อง และเหมาะสมยิ่งขึ้น

กรณีศึกษารายที่ 5 เด็กชาย จ. (ระยะเวลาศึกษาตั้งแต่ 26 พฤษภาคม - 15 กรกฎาคม 2541)

ลักษณะทั่วไป เด็กชาย จ. เป็นนักเรียนชายวัยรุ่นอายุ 15 ปี รูปร่างผอมบางตัวเล็ก ผิวดำแดง คาคอ แตงกายสะอาด ผมสั้นทรงนักเรียน หน้าตาขี้มึนแจ่มใส พุดจาคล่องแคล่ว จากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิค 9 เทคนิค สามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. การสังเกต และบันทึกการสังเกต

จากการสังเกตในห้องเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และวิชาสุขศึกษา จำนวน 2 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที พบว่าเด็กชาย จ. จะนั่งฟังครูสอนดี มีบางครั้งเหม่อลอย เมื่อครูถามไม่เคยแสดงความคิดเห็น เมื่อครูให้ทำงานก็จะหยิบงานขึ้นมาทำอย่างช้าๆ ไม่ค่อยมีความกระตือรือร้น สำหรับกับกลุ่มเพื่อน เด็กชาย จ. จะขี้มึนแจ่มใส คุยเก่ง อารมณ์ค่อนข้างดี

2. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ทั้งผู้รับการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 จากการสัมภาษณ์ เด็กชาย จ. ทราบว่าเด็กชาย จ. อยู่กับมารดาและ บิดาเลี้ยง บิดาเลี้ยงมีอาชีพรับจ้างบริษัท ส่วนมารดาเป็นแม่บ้าน เด็กชาย จ. มีน้องชายต่างบิดา 1 คน เด็กชาย จ. ได้รับเงินมาโรงเรียนวันละ 20 บาท เมื่อเลิกเรียนจะกลับบ้านเปลี่ยนเสื้อผ้า แล้วก็ออกไปเล่นกับเพื่อน สัมพันธภาพกับมารดาและบิดาเลี้ยงดี มารดาจะดูแลมากกว่าบิดาเลี้ยง บิดาเลี้ยงเป็นคนนิสัยดีไม่เคยตี แต่ถ้าทำไม่ดีจะว่ากล่าวตักเตือนและสอน แต่บิดาเลี้ยงก็ไม่ค่อยมีเวลาว่าง กลับบ้านก็ค่ำ เด็กชาย จ. มีหน้าที่ล้างจาน ถูบ้าน ช่วยมารดาบ้าง บ้านที่อยู่เป็นบ้านเช่า คอนข้างเล็ก เด็กชาย จ. จึงไปนอนบ้านยาย ที่อยู่ไม่ไกลกันนักกับบ้านมารดา เมื่อมีปัญหาอะไร เด็กชาย จ. จะปรึกษา มารดา

2.2 จากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้น มีความเห็นว่าเด็กชาย จ. เป็นคนร่าเริง พุดเก่ง คล่องแคล่ว เรื่องการเรียนไม่ค่อยตั้งใจเรียนเท่าใดนัก บางครั้งเหม่อลอย

2.3 จากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำวิชา วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ มีความเห็นคล้ายกันว่า เด็กชาย จ. เป็นคนอารมณ์ดี ไม่ค่อยมีสมาธิในการเรียน ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ทำงานไม่ค่อยเรียบร้อย ส่งงานบ้านเป็นบางครั้ง

2.4 จากการสัมภาษณ์เพื่อนสนิท ทราบว่า เด็กชาย จ. เป็นคนสนุกสนาน ร่าเริง ใจร้อน พุดจาไม่ค่อยสุภาพ ไม่ค่อยสนใจเรียน ชอบเล่นฟุตบอลมาก

3. การเยี่ยมบ้าน ผู้วิจัยไปเยี่ยมบ้าน 1 ครั้ง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2541 ผู้วิจัยได้สังเกตและสัมภาษณ์ผู้รับการศึกษาและผู้ปกครองดังนี้

3.1 จากการเยี่ยมบ้านพบว่า สภาพบ้านที่พักอาศัยเป็นบ้านเช่าชั้นเดียว ขนาดของห้องคอนข้างเล็ก อยู่ในซอยแยกจากถนนใหญ่เข้าไปประมาณ 300 เมตร บริเวณบ้านไม่มีรั้ว ภายในบ้านเป็นห้องโถง ซ้ายมือเป็นชั้นวางของด้วยจาน เตาแก๊ส ถัดมาเป็นชั้นวางวิทยุ โทรทัศน์ มีตู้เสื้อผ้าที่ด้านข้างในมีที่นอนพับเก็บวางเป็นระเบียบ ภายในบ้านมีการจัดวางข้าวของเป็นระเบียบเรียบร้อย บริเวณบ้านไม่ค่อยปลอดภัยโปร่ง เพราะเป็นชุมชนริมคลอง คอนข้างอยู่กันอย่างแออัด

3.2 จากการสัมภาษณ์ พบว่า เด็กชาย จ. เป็นคนพุดเก่ง กับน้องชายเข้ากันได้ดี บิดาจะสุภาพ เด็กชาย จ. ไม่ค่อยขยันเรื่องการเรียน บิดามารดาก็วิตกกังวลเกี่ยวกับเรื่องผลการเรียนของเด็กชาย จ.

4. อัคริวัประวัติ

จากอัคริวัประวัติ ทราบว่า ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างขัดสน มารดาไม่ได้ประกอบอาชีพ มีบิดาเลี้ยงทำงานบริษัท จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

ชีวิตในวัยเยาว์ของเด็กชาย จ. อยู่ที่จังหวัดขอนแก่น ตอนอายุ 6 ขวบเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ บิดามารดาทะเลาะกันบ่อยแล้วก็เลิกกัน เด็กชาย จ. อยู่กับมารดา ส่วนบิดาก็กลับไปอยู่บ้านเดิม แล้วมารดาก็แต่งงานใหม่ มีลูกชายกับบิดาใหม่ 1 คน

ชีวิตปัจจุบัน อยู่กับมารดาและบิดาใหม่ มีความสุขดี ตอนปิดเทอมบิดาจะมารับไปอยู่ด้วยที่สุพรรณ เมื่อกลับจากสุพรรณบิดาจะมาส่ง และฝากเงินกลับมาให้มารดาใช้ด้วย

ชีวิตอนาคต เด็กชาย จ. อยากเรียนให้จบ ม. 3 แล้วไปเรียนต่อสายอาชีพ อยากทำงาน รายได้เป็นของตัวเอง

5. บันทึกประจำวัน

จากการเขียนบันทึกประจำวันเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ทำให้ทราบว่าเด็กชาย จ. มีกิจวัตรประจำวันในแต่ละวันคล้ายคลึงกันคือ ตื่นนอนเวลา 7.00 น. จากนั้นทำภารกิจส่วนตัว ไปโรงเรียน เริ่มเรียนเวลา 8.30 น. เลิกเรียนแล้วกลับบ้าน ออกไปเล่นกับเพื่อน

จากบันทึกประจำวันพบว่า เด็กชาย จ. ตื่นนอนสายและจะไม่ค่อยรับผิดชอบงานในบ้านเท่าใดนัก ชอบออกไปเล่นกับเพื่อนทุกเย็น

6. สังคมมิติ

จากการทำสังคมมิติ สถานการณ์ คือ “การทำรายงานกลุ่ม” ปรากฏว่า เด็กชาย จ. อยู่ในบทบาทของ NECLECTEE ซึ่งเป็นผู้ที่สมาชิกในกลุ่มเลือกเพียงเล็กน้อย สัมพันธภาพของสมาชิกในกลุ่มมีการแบ่งเป็นหลายกลุ่มย่อย

7. แบบสอบถาม

7.1 แบบสอบถามแบบกรอกข้อมูลส่วนบุคคล

จากแบบสอบถามแบบกรอกข้อมูลส่วนบุคคลพบว่า เด็กชาย จ. อาศัยอยู่กับมารดาและบิดาเลี้ยง มีน้องชายต่างบิดา 1 คน บ้านที่พักอาศัยเป็นห้องเช่า เช่าอยู่เดือนละ 1,400 บาท มารดาไม่ได้ประกอบอาชีพ บิดาเลี้ยงเป็นพนักงานบริษัท มีสุขภาพดี แต่ร่างกายผอม ตัวเล็ก ชอบอยู่กับเพื่อน ชอบเล่นกีฬา เช่น ฟุตบอล ตะกร้อ มีความรู้สึกดีใจที่ได้เรียนโรงเรียนนี้ มีเพื่อนเยอะ ต้องการความช่วยเหลือ คือ ทำอย่างไรจะทำให้ร่างกายอ้วนขึ้น

7.2 แบบสอบถามสำรวจความต้องการและปัญหาของนักเรียน

จากแบบสอบถามสำรวจความต้องการและปัญหาของนักเรียนพบว่า เด็กชาย จ. มีปัญหาเรื่องการเรียน คือเวลาสอบมักจะกลัวจนคิดไม่ค่อยออก มีความกังวลใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจของครอบครัวพอสมควร อยากทำงานพิเศษ เพื่อหารายได้มาช่วยครอบครัว ตั้งแหวดล้อมที่บ้านรู้

ลึกอี๊ดอัด เพราะบ้านคับแคบ ร้อนอบอ้าว เด็กชาย จ. มีเพื่อนสนิทหลายคน เป็นคนคิดมาก และ จีร่าคาญ

7.3 แบบสำรวจความรู้สึกรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเอง

จากแบบสำรวจความรู้สึกรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเองพบว่า เด็กชาย จ. เป็นคนที่ชอบทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ไม่ชอบให้ใครมาแกล้ง อยากให้ร่างกายอ้วนกว่านี้ เพราะคนอื่นชอบว่าคิดยา จึงคิดว่าจะต้องกินให้เยอะ ๆ ขึ้น มีความกังวลใจเกี่ยวกับเรื่องเรียน อยากเรียนให้จบ แล้วเรียนต่อสายอาชีพ

7.4 แบบสอบถามการเติมประโยคให้สมบูรณ์

จากแบบสอบถามการเติมประโยคให้สมบูรณ์พบว่า เด็กชาย จ. มีความกังวลใจเกี่ยวกับครอบครัว อยากให้แม่รัก ต้องการความรักจากบิดามารดา มีความรู้สึกผิดที่ได้เลี้ยงพ่อแม่ เป็นคนรักเพื่อน ตามใจเพื่อน เมื่อโตขึ้นจะเป็นผู้ใหญ่ที่ดี เอาใจใส่ครอบครัว

7.5 แบบสอบถามใครเอ่ย

จากแบบสอบถามใครเอ่ย พบว่าเด็กชาย จ. ได้รับการประเมินจากเพื่อน ๆ ว่าเป็นผู้หยุดเรียนบ่อย เข้าห้องเรียนสายบ่อย และชอบเหม่อลอยขณะเรียน

7.6 แบบสอบถามสำหรับบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

จากแบบสอบถามสำหรับบิดามารดา หรือผู้ปกครอง พบว่า ครอบครัวของเด็กชาย จ. อยู่กับมารดาและบิดาเลี้ยง เข้าห้องอยู่เดือนละ 1,400 บาท มารดาได้ทำงาน บิดาเลี้ยงทำงานบริษัทมีรายได้ประมาณ 7,000 บาทต่อเดือน เมื่อเด็กชาย จ. จบชั้น ม.3 แล้วผู้ปกครองต้องการให้เด็กประกอบอาชีพเป็นช่างยนต์

8. แบบทดสอบ

จากแบบทดสอบ ปรากฏผลดังนี้

8.1 แบบทดสอบเชาวน์ปัญญา Standard Progressive Matrices (S P M)

จากแบบทดสอบเชาวน์ปัญญาพบว่า เด็กชาย จ. มีผลการทดสอบเทียบเป็น IQ = 102 ซึ่งมีเชาวน์ปัญญาอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง (Average)

8.2 แบบทดสอบ Bender Gestalt test

จากแบบทดสอบ Bender Gestalt test พบว่า เด็กชาย จ. เป็นคนทำงานไม่ค่อยรอบคอบ มีความวิตกกังวล มีความยุ่งยากทางอารมณ์ หุนหันพลันแล่น

8.3 แบบทดสอบ Draw A Person test (D A P)

เด็กชาย จ. เป็นคนที่มีความตึงเครียด มีอารมณ์เศร้า ต้องพึ่งพาผู้อื่น กังวลเกี่ยวกับรูปร่าง มีความก้าวร้าว มีความรู้สึกผิด ย้ำคิดในบางเรื่อง

8.4 แบบทดสอบ kinetic-House-tree-Person Drawing (K-H-T-P)

จากแบบทดสอบ kinetic-House-Tree-Person Drawing พบว่า เด็กชาย จ. เป็นคนที่มีความระมัดระวัง มีความเพ้อฝัน มีปัญหาเรื่องการหย่าร้างส่งผลมายังลูก มีอารมณ์เศร้า

9. ระเบียบสะสม

จากการศึกษาระเบียบสะสม พบว่า เด็กชาย จ. มีผลการเรียนไม่ค่อยดี ยังไม่ค่อยมีความรับผิดชอบ ขาดความรอบคอบ ไม่ค่อยมีความมานะพยายาม

การวินิจฉัย

จากข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทั้ง 9 เทคนิคดังกล่าววินิจฉัยได้ว่า เด็กชาย จ. มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน มาจากสาเหตุดังนี้

1. สาเหตุจากตัวเด็กชาย จ.

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถามและ แบบทดสอบพบว่า เด็กชายจ. เป็นคนที่มีความวิตกกังวลสูง มีความตึงเครียด ขาดสมาธิ ขาดความกระตือรือร้น มีความคาดหวังในการเรียนต่ำ ขาดแรงจูงใจในการเรียน ทำให้เด็กชาย จ.เกิดความท้อแท้ เบื่อหน่ายการเรียน ขาดความขยันหมั่นเพียร นอกจากนี้เด็กชายจ. ยังมีพฤติกรรมการเรียนไม่เหมาะสม ขาดความรับผิดชอบในการเรียน หุ่ยเรียนบ่อย ไม่เคยทบทวนบทเรียนหรือหาความรู้เพิ่มเติม

2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม

2.1 สิ่งแวดล้อมที่บ้าน

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน และ แบบสอบถามทำให้ทราบว่า เด็กชาย จ. ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย บิดามารดาไม่ได้ดูแลเอาใจใส่หรือให้การชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง ทำให้เด็กชาย จ.ขาดความรักความอบอุ่นจากคนที่ให้คำปรึกษา จึงทำให้เกิดความท้อแท้เบื่อหน่ายในการเรียน ขาดความพยายาม ไม่รู้ว่าอะไรควรทำอะไรไม่ควรทำอะไร ขาดกำลังใจที่จะต่อสู้กับอุปสรรคที่เกิดขึ้น

การช่วยเหลือ ป้องกัน และส่งเสริม

จากการวินิจฉัยปัญหา เด็กชาย จ. แล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการช่วยเหลือตามขั้นตอนที่เหมาะสม ดังนี้

1. การช่วยเหลือโดยตรง ปฏิบัติดังนี้

1.1 การชี้แนะแนวทางวิธีการเรียนที่ถูกต้อง การจัดการวางในการเรียน วิธีดูหนังสือ การใช้เวลาวางให้ถูกต้อง ตลอดจนการสร้างสมาธิในการเรียน และการค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมในบทเรียนที่ไม่เข้าใจ ขอความร่วมมือจากกลุ่มเพื่อนที่เรียนติดคอยให้คำปรึกษา แนะนำและช่วยเหลือด้านการเรียน

1.2 ให้ความสนใจเด็กชาย จ. สนับสนุน เพื่อให้เด็กชาย จ. มีความรู้สึกรับรู้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีกำลังใจ พร้อมทั้งจะปรับปรุงตัวเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. การช่วยเหลือทางอ้อม ปฏิบัติดังนี้

2.1 ผู้วิจัยทำการประชุมปรึกษารายกรณี (Case Conference) ซึ่งประกอบด้วย อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ประจำวิชา เพื่อขอความช่วยเหลือ ในการเอาใจใส่ ให้กำลังใจ และช่วยการแก้ไขเพื่อส่งเสริมเด็กชาย จ. มีการปรับตัวด้านการเรียนให้ดีขึ้น

2.2 ปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นกับบิดามารดา ที่บ้านของผู้รับการศึกษาเพื่อให้เข้าใจในตัวของเด็กชาย จ. มากขึ้น และขอความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาของเด็กชาย จ.

การทำนายผล

เนื่องจากปัญหาของเด็กชาย จ. เป็นปัญหาที่ยังไม่รุนแรงมากนักหากเด็กชาย จ. ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ให้กำลังใจ และชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องก็จะสามารถช่วยเหลือได้ นอกจากนี้เด็กชาย จ. ยังอยู่ในวัยที่สามารถแก้ไขปรับปรุง เปลี่ยนแปลงได้ และเด็กชาย จ. ยังให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือหรือแก้ไขได้เป็นอย่างดี

การติดตามผล

จากการให้ความช่วยเหลือ ผู้วิจัยได้ติดตามผลโดยการสอบถามผู้ปกครอง ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา และการสังเกตพฤติกรรม พบว่า เด็กชาย จ. ได้พยายามปรับปรุงตัวเองดีขึ้น แต่เนื่องจากระยะเวลาของการศึกษามีจำกัด เมื่อยุติการศึกษาแล้วผู้วิจัยก็ยังติดตามผล และช่วยเหลือต่อไป เนื่องจากเด็กชาย จ. ยังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาแห่งนี้อีก 2 ปี

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้รับการศึกษา

เด็กชาย จ. ควรจะยอมรับสภาพ และเข้าใจตนเอง กล่าวคือ ยอมรับความเป็นจริง รู้จักควบคุมตนเองให้มากขึ้น มีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น ปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนก็จะลดลง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.1 บิดามารดา

บิดามารดาควรให้การเอาใจใส่ดูแล ให้ความรักความอบอุ่น ให้กำลังใจแก่บุตร คอยเป็นที่ปรึกษาด้านการเรียน

2.2 อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ประจำวิชา

อาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดังกล่าวควรให้ความสนใจอย่างต่อเนื่อง ควรเข้าใจพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ให้ความรัก ความห่วงใย ซึ่งจะทำให้เด็กชาย จ. เกิดความรู้สึกที่ดี มีความไว้วางใจในการขอคำแนะนำด้านการเรียนได้ ควรให้กำลังใจ และคำชมเชย เมื่อเด็กชาย จ. มีพฤติกรรมดีขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะศึกษาต่อไป

ผู้ที่จะศึกษาต่อไปควรให้ความสนใจ ห่วงใย เอาใจใส่ ซึ่งจะทำให้เด็กชาย จ. มีความไว้วางใจ ถ้าปรึกษาปัญหาที่จะเกิดขึ้นอันจะเป็นแนวทางแก้ปัญหาย่างถูกต้อง และเหมาะสมยิ่งขึ้น

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษารายกรณีของนักเรียนที่มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนจำนวน 5 คน อย่างละเอียด ให้ทราบถึงปัญหาต่างๆ เพื่อดำเนินการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา 1 ปีการศึกษา 2541 ที่มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) จากประชากรโดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้

1. เพศเดียวกัน คือ เพศชาย
2. เรียนอยู่ห้องเดียวกัน คือ มัธยมศึกษาปีที่ 2/2
3. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับเดียวกัน คือ ผลการเรียนต่ำ
4. มีขนาดของครอบครัวใกล้เคียงกัน คือ เป็นครอบครัวเดี่ยว
5. มีฐานะเศรษฐกิจระดับเดียวกัน คือ ฐานะยากจน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. การสังเกตและการบันทึกการสังเกต
2. การสัมภาษณ์
3. การเยี่ยมบ้าน
4. การเขียนอัตชีวประวัติ
5. บันทึกประจำวัน
6. สังคมมิติ
7. แบบสอบถาม
 - 7.1 แบบสอบถามแบบกรอกข้อมูลส่วนตัว
 - 7.2 แบบสอบถามสำรวจความต้องการและปัญหาของนักเรียน
 - 7.3 แบบสำรวจความนึกคิดที่มีต่อตนเอง

- 7.4 แบบสอบถามปลายเปิดแบบเดิมประโยชน์ให้สมบูรณ์
- 7.5 แบบสอบถามโครเอเชีย ซึ่งจะใช้ควบคู่กับสังคมมิติ
- 7.6 แบบสอบถามสำหรับบิคาราคา หรือผู้ปกครอง

8. แบบทดสอบ

- 8.1 แบบทดสอบเขาวงกตปัญญา ใช้แบบทดสอบ Standard Progressive Matrices (S P M)
- 8.2 แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ
 - 8.2.1 Bender Gestalt Test
 - 8.2.2 Draw A Person Test (D A P)
 - 8.2.3 Kinetic -House-Tree-Person Drawing (K-H-T-P)

9. ระเบียบวิธี

วิธีดำเนินการศึกษา

ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 ราย เป็นรายกรณี โดยใช้กระบวนการศึกษาค้นคว้าเป็นรายกรณี 7 ขั้นตอนดังนี้

- 1.3 กำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน
- 1.4 รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
- 1.5 การวินิจฉัย
- 1.6 การช่วยเหลือ ป้องกันและส่งเสริม
- 1.7 การทำนายผล
- 1.8 การติดตามผล
- 1.9 การสรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

1. กรณีศึกษาของเด็กชาย ก.

1.1 ประวัติ

เด็กชายก. เป็นบุตรคนแรกในจำนวน 2 คน ของครอบครัวที่มีฐานะยากจน บิดามีอาชีพขับรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง มารดาทำจ้างตัดเย็บเสื้อผ้า เด็กชายก. เริ่มเรียนชั้นประถมที่จังหวัดอุบลราชธานี ไม่ค่อยสนใจการเรียน เคยหนีเรียนและเคยหนีไปอยู่บ้านเพื่อน จึงโดน

บิดาทำโทษเป็นประจำ ต่อมาบิดามารดาย้ายเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ เด็กชายก.จึงเข้ามาเรียนที่โรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา1 ปัจจุบันอายุ 14 ปี เป็นคนผิวขาว รูปร่างสันทัด แต่งกายไม่ค่อยสะอาด ทำทางไม่ค่อยแจ่มใส สัมพันธภาพกับผู้อื่นไม่ค่อยดี เวลาเรียนไม่ค่อยตั้งใจเรียน ขาดสมาธิ ไม่ค่อยมีความรับผิดชอบ ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าซักถามเมื่อเรียนไม่เข้าใจ วิดกกังวล ขาดความกระตือรือร้น ทำงานไม่ค่อยรอบคอบ หลังเรียนไม่ค่อยได้ทบทวนบทเรียน ส่วนใหญ่จะออกไปเล่นกับเพื่อน เด็กชายก.มีความรู้สึกที่บิดามารดาไม่ค่อยมีเวลาให้ ไม่ค่อยดูแลเอาใจใส่เท่าใดนัก มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับเศรษฐกิจของครอบครัว กลัวไม่ได้เรียนต่อ

1.2 ปัญหา

จากการศึกษาพบว่าเด็กชายก. มีปัญหาเรื่องการปรับตัวด้านการเรียน ขาดความตั้งใจในการเรียน ซึ่งเกิดจากขาดความเข้าใจในการเรียนที่ถูกต้อง ขาดความกระตือรือร้น ไม่กล้าซักถามครูเมื่อไม่เข้าใจในการเรียน นอกจากนี้เด็กชายก. ชายก. ยังขาดความเอาใจใส่ดูแล กวดขันเรื่องการเรียนจากบิดามารดา ขาดคนที่จะให้คำแนะนำให้คำปรึกษา ช่วยเหลือและส่งเสริมในด้านการเรียน ที่ถูกต้องเหมาะสม

1.3 การช่วยเหลือ

ความช่วยเหลือที่ให้แก่เด็กชายก. คือการชี้แนะแนวทางวิธีการเรียนที่ถูกต้อง ให้เห็นความสำคัญของการศึกษา ให้ความสนใจ เอาใจใส่และให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอ ขอความร่วมมือจากกลุ่มเพื่อนที่เรียนดีคอยให้คำปรึกษา และช่วยเหลือในด้านการเรียน นอกจากนี้ยังปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นกับบิดามารดา และขอความร่วมมือในการดูแลเอาใจใส่ ให้กำลังใจแก่เด็กชายก. ต่อไป

1.4 สรุปและการติดตามผล

หลังจากให้ความช่วยเหลือ เด็กชายก. มีความเข้าใจในตนเอง มีความรับผิดชอบมากขึ้น มีความกระตือรือร้น มีความมั่นใจในตนเอง มีการปรับตัวด้านการเรียนดีขึ้น สามารถกล้าเผชิญปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

2. กรณีศึกษาของเด็กชาย ข.

2.1 ประวัติ

เด็กชายข. เป็นบุตรคนที่ 3 ในจำนวนพี่น้อง 3 คน ครอบครัวมีฐานะยากจน บิดามารดามีอาชีพขายผักโดยขับรถไปขายตามหมู่บ้านในคอนเียน ส่วนในตอนกลางวันมารดาจะรับจ้างเลี้ยงเด็ก และขายกล้วยเดี่ยว เด็กชายข.เกิดที่จังหวัดนครราชสีมา เข้ามาอยู่กรุงเทพฯเมื่ออายุ 4ขวบ เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา2 ซึ่งอยู่ใกล้บ้าน เมื่อจบชั้น

ประถมศึกษาปีที่6 จึงมาเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา1 มีผลการเรียนไม่ค่อยดี ปัจจุบันอายุ14ปี ผิวดำแดง รูปร่างสันทัด หน้าตาดี แต่งกายสะอาด ทำทางคล่องแคล่วว่องไว ร่าเริง มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดี ในเวลาเรียนไม่ค่อยตั้งใจเรียน ชอบเล่นในเวลาเรียน ขาดสมาธิในการเรียนขาดความรับผิดชอบ เมื่อกลับบ้านจะช่วยมารดาทำงานบ้านเสร็จแล้วจะออกไปเล่นกับเพื่อน ไม่ได้ทบทวนบทเรียนเลย เด็กชาย ข.มีความรู้สึกท้อ บิดามารดาไม่ค่อยมีเวลาให้ อยากให้บิดามารดาเอาใจใส่ดูแลให้มากกว่านี้ มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับเศรษฐกิจของครอบครัว เพราะมีหนี้สินมาก

2.2 ปัญหา

จากการศึกษาพบว่า เด็กชาย ข. มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน ซึ่งเกิดจากการขาดความตั้งใจเรียน ไม่กล้าซักถามครูเมื่อไม่เข้าใจ ขาดความรับผิดชอบ และไม่เคยทบทวนบทเรียนนอกจากนี้เด็กชาย ข.ก็มีปัญหาเรื่องการเงินของครอบครัว จึงทำให้เกิดความท้อแท้ ขาดกำลังใจ บิดามารดาก็ไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแล กวดขันเรื่องการเรียน ขาดคนที่จะปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือและส่งเสริมในด้านการเรียนที่ถูกต้องที่ถูกต้อง

2.3 การช่วยเหลือ

ความช่วยเหลือที่ให้เด็กชายข. คือ การชี้แนะแนวทางวิธีการเรียนที่ถูกต้อง การสร้างสมาธิในการเรียน ให้ความสนใจ เอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กชายข. มีความรู้สึกอบอุ่น มีกำลังใจ และได้ปรึกษาอาจารย์แนะแนวในการขอทุนการศึกษาเพื่อช่วยเหลือ นอกจากนี้ยังปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นกับบิดามารดา และขอความร่วมมือในการเอาใจใส่ดูแล ให้ความอบอุ่นและเป็นที่กำลังใจแก่เด็กชาย ข. ต่อไป

2.4 สรุปและการติดตามผล

หลังจากให้ความช่วยเหลือ เด็กชาย ข. มีความเข้าใจในตนเองมากขึ้นมีพฤติกรรม การตั้งใจเรียนมาก มีการปรับตัวด้านการเรียนดีขึ้น มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น สามารถเผชิญปัญหาและอุปสรรคและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม

3. กรณีศึกษาของเด็กชาย ค.

3.1 ประวัติ

เด็กชาย ค. เป็นบุตรคนที่1 ในจำนวนพี่น้อง 2 คน ครอบครัวมีฐานะปานกลาง บิดามีอาชีพขายของชำอยู่ที่บ้าน มารดามีอาชีพเป็นแม่บ้านที่แฟลต เด็กชาย ค.เข้าเรียนอนุบาลดวงจิต ซึ่งอยู่ใกล้บ้าน แล้วมาเรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนวัดหลักสี่ เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จึงมาเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา1 มีผลการเรียนไม่ค่อยดี ปัจจุบัน

อายุ 14 ปี ผิวขาว รูปร่างสันทัด หน้าตาดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย เป็นคนเงียบ เงย ไม่ค่อยพูด หน้าตาไม่ค่อยสดชื่น พูดช้าทำงานช้า ไม่คล่องแคล่วว่องไว เวลาเรียนมักเหม่อลอย ไม่ค่อยสนใจเรียน ไม่ค่อยมีความมั่นใจในตนเอง ขาดความกระตือรือร้น มีความวิตกกังวล สัมพันธภาพในครอบครัวดี เด็กชายค. คิดว่าบิดามารดาไม่ค่อยมีเวลาให้ ไม่ค่อยได้ไปไหน รู้สึกขาดอิสระ บางครั้งรู้สึกเบื่อ ไม่ค่อยได้ทบทวนบทเรียน หรือค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ ฟังเพลง ดูโทรทัศน์

3.2 ปัญหา

จากการศึกษาพบว่า เด็กชายค. มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน ซึ่งเกิดจากขาดความเข้าใจในวิธีเรียนที่ถูกต้อง ในขณะที่เรียนไม่ค่อยตั้งใจเรียน เหม่อลอย ไม่กล้าซักถามเมื่อไม่เข้าใจในบทเรียน ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น เมื่อกลับบ้านไม่มีการทบทวนบทเรียนหรือหาความรู้เพิ่มเติม บิดามารดาก็ไม่ได้ให้ความสนใจใ้ดูแล กวดขันเรื่องการเรียนขาดคนที่ให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือ และส่งเสริมด้านการเรียนที่ถูกต้องและเหมาะสม

3.3 การช่วยเหลือ

ความช่วยเหลือที่ให้แกเด็กชายค. คือ การชี้แนะวิธีการเรียนที่ถูกต้อง การใช้เวลาว่างให้ถูกต้องตลอดจนการสร้างสมาธิในการเรียน และขอความร่วมมือจากกลุ่มเพื่อนที่เรียนดีช่วยเหลือและให้คำปรึกษาในการเรียน ให้ความสนใจ เอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กชายค. มีความรู้สึกอบอุ่น มีความมั่นใจในตนเองและมีกำลังใจที่จะปรับปรุงตนเอง นอกจากนี้ยังปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นกับบิดามารดา และขอความร่วมมือ ในการเอาใจใส่ดูแลเอาใจใส่ และให้กำลังใจแกเด็กชายค. ต่อไป

3.4 สรุปและการติดตามผล

หลังจากให้ความช่วยเหลือ เด็กชายค. มีความเข้าใจในตนเองมากขึ้นมีการปรับตัวด้านการเรียนดีขึ้น มีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก สามารถเผชิญปัญหาและอุปสรรค และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้อย่างเหมาะสม

4. กรณีศึกษาของเด็กชาย ง.

4.1 ประวัติ

เด็กชายง. เป็นบุตรคนที่ 1 ในจำนวนพี่น้อง 2 คน ครอบครัวมีฐานะปานกลาง บิดามารดามีอาชีพขายผลไม้ที่ตลาดลาดพร้าว เด็กชายง. เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาที่จังหวัดสระบุรี ต่อมาได้ย้ายเข้ามาเรียนที่โรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา 1 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปัจจุบันอายุ 14 ปี ผิวค่อนข้างดำ มีฟันที่ได้รับฟันปากด้านซ้าย ลักษณะท่าทางคล่องแคล่ว ไม่ค่อยอยู่นิ่ง

แต่งกายไม่ค่อยสะอาด พูดเร็ว ใจร้อนทำงานไม่รอบคอบ สัมพันธภาพกับเพื่อนดี เวลาเรียนไม่ค่อยตั้งใจเรียนชอบเล่นขณะครูสอน ไม่ค่อยมีความรับผิดชอบจึงมักโดนครูตำหนิอยู่บ่อยๆ ชอบเล่นฟุตบอลมาก เป็นนักฟุตบอลของโรงเรียน สัมพันธภาพในครอบครัวไม่ค่อยดีนัก บิดามารดาไม่ค่อยได้เอาใจใส่ดูแล เด็กชาย จ. จึงไม่รับผิดชอบเรื่องการเรียนรู้ ไม่ได้ทบทวนบทเรียน หรือหาความรู้เพิ่มเติม

4.2 ปัญหา

จากการศึกษาพบว่าเด็กชาย จ. มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน ซึ่งเกิดจาก ขาดความเข้าใจวิธีการเรียนที่ถูกต้อง ขณะเรียนไม่ตั้งใจเรียนชอบเล่นขณะครูสอน ไม่กล้าซักถามครูเมื่อไม่เข้าใจ ขาดความขยันหมั่นเพียร เมื่อกลับบ้านก็เล่นฟุตบอลมากเกินไป จนขาดความรับผิดชอบในการเรียน ไม่ค้นคว้าทบทวนบทเรียน บิดามารดาก็ไม่ได้ให้ความเอาใจใส่ดูแล กวดขันด้านการเรียน ขาดคนที่จะให้คำปรึกษา แนะนำ ส่งเสริม ในด้านการเรียนที่ถูกต้องเหมาะสม

4.3 การให้ความช่วยเหลือ

ความช่วยเหลือที่ให้แกเด็กชาย จ. คือ การชี้แนะวิธีการเรียนที่ถูกต้อง การแบ่งเวลาในการเรียนและการเล่นให้เหมาะสม ขอความร่วมมือจากกลุ่มเพื่อนที่เรียนดีคอยช่วยให้คำแนะนำด้านการเรียน ให้ความสนใจเอาใจใส่สม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กชาย จ. มีความรู้สึกรับรู้ มีกำลังใจที่จะปรับปรุงตนเอง นอกจากนี้ยังปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นกับบิดามารดา และขอความร่วมมือในการเอาใจใส่ดูแลและให้กำลังใจแกเด็กชาย จ. ค่อยไป

4.4 สรุปและการติดตามผล

หลังจากให้ความช่วยเหลือ เด็กชาย จ. มีการปรับตัวด้านการเรียนดีขึ้นมีความเข้าใจในตนเองและยอมรับตัวเอง มีความรับผิดชอบ มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น สามารถเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

5. กรณีศึกษาของเด็กชาย จ.

5.1 ประวัติ

เด็กชาย จ. เป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว บิดามารดาแยกทางกันตั้งแต่เด็กชาย จ. อายุได้ 6 ปี เด็กชาย จ. อยู่กับมารดา บิดากลับไปอยู่ที่จังหวัดสุพรรณ ต่อมามารดาแต่งงานใหม่ มีบุตรกับสามีใหม่ 1 คน มารดาเป็นแม่บ้าน บิดาใหม่ทำงานบริษัท ฐานะยากจน เด็กชาย จ. เข้าเรียนที่โรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา 1 ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปัจจุบันอายุ 15 ปี ผิวดำแดง รูปร่างผอม ตัวเล็กตาโต แต่งกายสะอาด หน้าตาขี้มึนๆ พูดจาคล่องแคล่ว เข้ากับเพื่อนได้ดี ด้านการเรียนยังขาดความรับผิดชอบ ชอบคุยในขณะที่ครูสอน บางครั้งก็เหม่อลอย ทำงานไม่

เรียนร้อย ไม่กล้าซักถามครูเมื่อไม่เข้าใจ เมื่อกลับบ้านเด็กชาย จ. มักออกไปเล่นกับเพื่อน จนค่ำ จึงกลับบ้าน ไม่เคยทบทวนบทเรียนเลย

5.2 ปัญหา

จากการศึกษาพบว่าเด็กชาย จ. มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน ซึ่งเกิดจากขาดความเข้าใจในวิธีการเรียนที่ถูกต้อง ไม่ตั้งใจเรียน ชอบคุยขณะที่ครูสอน ไม่มีความรับผิดชอบ ไม่ค่อยมีความกระตือรือร้นในการเรียน บิดามารดาก็ไม่ค่อยดูแลเอาใจใส่ กวดขันด้านการเรียน การทำการบ้าน หรือทบทวนบทเรียน ขาดคนที่จะคอยให้คำปรึกษา ชี้แนะ ช่วยเหลือ และส่งเสริมด้านการเรียนที่ถูกต้องเหมาะสม

5.3 การให้ความช่วยเหลือ

ความช่วยเหลือที่ให้เด็กชาย จ. คือการชี้แนะวิธีการเรียนที่ถูกต้อง การใช้เวลาวางให้เหมาะสม ขอความร่วมมือจากกลุ่มเพื่อนที่เรียนดีคอยช่วยให้คำแนะนำด้านการเรียน ให้ความสนใจเอาใจใส่สม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กชาย จ. มีความอบอุ่น และมีกำลังใจที่จะปรับปรุงตนเอง นอกจากนี้ยังปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นกับบิดามารดา และขอความร่วมมือในการดูแลเอาใจใส่ให้กำลังใจแก่เด็กชาย จ. ต่อไป

5.4 สรุปและการติดตามผล

หลังจากให้ความช่วยเหลือ เด็กชาย จ. มีความเข้าใจในตนเองยอมรับตนเอง มีการปรับตัวด้านการเรียนดีขึ้น โดยมีพฤติกรรมการตั้งใจเรียน และความรับผิดชอบมากขึ้น มีความมั่นใจในตนเองกล้าแสดงออก สามารถเผชิญปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

จากการวินิจฉัยนักเรียนทั้งรคน ที่มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน ผลจากการศึกษารายกรณีพอจะสรุปสาเหตุได้ดังนี้

1. สาเหตุจากตัวนักเรียน ปัญหาที่พบคือ เด็กขาดความเข้าใจในวิธีเรียนที่ถูกต้องขาดความรับผิดชอบ ขาดความกระตือรือร้น เกียจคร้าน ไม่มีความพากเพียรพยายาม ประกอบกับมีพื้นฐานทางการเรียนเดิมไม่ดี เรียนไม่เข้าใจ ทำให้เกิดความท้อแท้ เบื่อหน่ายในการเรียน

3. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม

2.9 สิ่งแวดล้อมที่บ้าน ได้แก่ สัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัว บิดามารดาเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ขาดความใกล้ชิดสนิทสนม ขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดคนชี้แนะแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม มีผลทำให้เด็กรู้สึกว่าเหงา สิ้นหวัง กลายเป็นคนขาดความรับผิดชอบ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดกำลังใจที่จะต่อสู้กับอุปสรรคหรือปัญหาที่เกิดขึ้น

2.2 สิ่งแวดล้อมที่โรงเรียน

2.2.1 ครู ปัญหาที่พบคือ เด็กจะไม่กล้าเข้าหาครู กลัวครูจะตำหนิ มีปัญหาอะไรไม่กล้าซักถามครู ดังนั้นครูจึงควรให้ความรักความเอาใจใส่ ให้ความใกล้ชิด มีความเป็นกันเอง จะทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ดี เกิดความไว้วางใจ กล้าขอคำปรึกษาเมื่อมีปัญหา หรือความคับข้องใจเกิดขึ้น

2.2.2 เพื่อน เพื่อนมีความสำคัญต่ออนาคตของบุคคลมาก พฤติกรรมจะดีหรือไม่ดีนั้น ส่วนหนึ่งมาจากเพื่อนจึงควรระมัดระวังในการคบเพื่อน ควรเลือกคบเพื่อนที่มีคุณสมบัติหลายๆด้าน เช่น ขยันเรียน ขยันทำงาน รู้จักเรียนรู้จักเล่น มีความรับผิดชอบ จะทำให้เป็นคนดี และมีคุณสมบัติเช่นนั้นด้วย ในทางตรงกันข้าม ถ้าคบเพื่อนไม่ดี เช่น เกียจคร้าน เอาแต่เล่น ก็จะพลอยมีพฤติกรรมแบบนั้นไปด้วย

การช่วยเหลือ การป้องกัน และการส่งเสริม

การช่วยเหลือ การป้องกันและการส่งเสริม กลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 ราย มีดังนี้

1. การประชุมปรึกษาเป็นรายกรณี (Case Conference) ประกอบด้วยผู้วิจัย อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ประจำวิชา เพื่อหาทางช่วยเหลือ ป้องกันและส่งเสริม ให้ผู้รับการศึกษาศาสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างแท้จริง
2. การชี้แนะแนวทางวิธีการเรียนที่ถูกต้อง เพื่อช่วยให้ผู้รับการศึกษามีการปรับตัวด้านการเรียนดีขึ้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้วิจัย ผู้รับคำปรึกษาและผู้ปกครอง
3. การเยี่ยมบ้าน เป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้ปกครอง ในการขอความร่วมมือที่จะช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของเด็ก
4. ให้การดูแลเอาใจใส่ อย่างสม่ำเสมอ โดยการติดตามผลเป็นระยะ

การทำนายผล

จากการศึกษารายกรณีทั้ง 5 ราย พบว่าการทำนายผลอยู่ในเกณฑ์ดี ทั้งนี้เนื่องจากผู้รับการศึกษายังอยู่ในวัยที่สามารถแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงได้ และให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือหรือแก้ไขเป็นอย่างดี นอกจากนี้มีผู้เกี่ยวข้องอื่นได้แก่ อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ประจำวิชา และผู้ปกครอง ยินดีให้ความช่วยเหลือ และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี การติดตามผล

จากการติดตามผลเป็นระยะๆ ตลอดเวลาของการศึกษาพบว่า ผู้รับการศึกษามีการพัฒนาขึ้น มีความมั่นใจในอนาคต มีความสุข มีสุขภาพจิตดีขึ้น มีการปรับตัวด้านการเรียนดีขึ้นซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้รับการศึกษาสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างแท้จริง

ตารางแสดงผลในการศึกษารายกรณี

ก่อนได้รับการศึกษา	หลังได้รับการศึกษา
<u>1.กรณีศึกษาของเด็กชาย ก</u> ลักษณะพฤติกรรมปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน <u>ขณะเรียน</u> -ขาดความกระตือรือร้น -ไม่มีสมาธิในการเรียน -ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น -ไม่มีความรับผิดชอบ <u>ก่อนและหลังเรียน</u> -ไม่ได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม -ไม่ได้อ่านบททบทวนบทเรียน <u>2.กรณีศึกษาเด็กชาย ข</u> ลักษณะพฤติกรรมปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน <u>ขณะเรียน</u> -ไม่มีสมาธิในการเรียน -ไม่มีความรับผิดชอบ -ชอบเล่นในเวลาเรียน <u>ก่อนและหลังเรียน</u> -ไม่ได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม -ไม่อ่านบททบทวนบทเรียน	<u>ขณะเรียน</u> -มีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น -มีสมาธิในการเรียนมากขึ้น -กล้าซักถามและแสดงความคิดเห็น -มีความรับผิดชอบมากขึ้น <u>ก่อนและหลังเรียน</u> -ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากห้องสมุด และเรียนพิเศษ -อ่านหนังสือทบทวนบทเรียน <u>ขณะเรียน</u> -มีสมาธิในการเรียนมากขึ้น -มีความรับผิดชอบมากขึ้น -ไม่เล่นในเวลาเรียน <u>ก่อนและหลังเรียน</u> -ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากห้องสมุด -อ่านบททบทวนบทเรียน

3.กรณีศึกษาของเด็กชาย ค ลักษณะพฤติกรรมปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน <u>ขณะเรียน</u> -เหม่อลอย -ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น -ไม่กล้าซักถามเมื่อไม่เข้าใจในบทเรียน <u>ก่อนและหลังการเรียน</u> -ไม่ได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม -ไม่อ่านบททวนบทเรียน	<u>ขณะเรียน</u> -ตั้งใจฟังครูอธิบาย -กล้าแสดงความคิดเห็น -กล้าซักถามเมื่อไม่เข้าใจในบทเรียน <u>ก่อนและหลังการเรียน</u> -ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากห้องสมุด -อ่านบททวนบทเรียน
4.กรณีศึกษาเด็กชาย ง ลักษณะพฤติกรรมปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน <u>ขณะเรียน</u> -ชอบเล่นขณะครูสอน -ไม่กล้าซักถามเมื่อไม่เข้าใจในบทเรียน -ไม่มีความรับผิดชอบ <u>ก่อนและหลังเรียน</u> -ไม่ได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม -ไม่อ่านบททวนบทเรียน	<u>ขณะเรียน</u> -ตั้งใจเรียน ไม่เล่นขณะครูสอน -กล้าซักถามเมื่อไม่เข้าใจในบทเรียน -มีความรับผิดชอบมากขึ้น <u>ก่อนและหลังเรียน</u> -ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากห้องสมุด -อ่านบททวนบทเรียน
5.กรณีศึกษาของเด็กชาย จ ลักษณะพฤติกรรมปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน <u>ขณะเรียน</u> -ชอบคุยขณะครูสอน -ไม่มีความรับผิดชอบ -ไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียน <u>ก่อนและหลังเรียน</u> -ไม่ได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม -ไม่อ่านบททวนบทเรียน	<u>ขณะเรียน</u> -ตั้งใจเรียน ไม่คุยขณะครูสอน -มีความรับผิดชอบมากขึ้น -มีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น <u>ก่อนและหลังเรียน</u> -ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากห้องสมุด -อ่านบททวนบทเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้รับการศึกษา

1.1.1 ควรสร้างความมั่นใจในตนเอง ลดความท้อถอย มีกำลังใจที่จะต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

1.1.2 ยอมรับความสามารถของตนเอง และพัฒนาให้เต็มความสามารถเพื่อความเจริญก้าวหน้าในชีวิต

1.3 บิดามารดา หรือผู้ปกครอง

ควรให้ความรัก ความเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด ตลอดจนสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว เพราะสิ่งนี้เป็นพื้นฐานสำคัญ ในการช่วยให้เด็กมีพัฒนาการเหมาะสมกับวัย มีความมั่นใจในตนเอง สามารถแก้ไขปัญหาได้เหมาะสม ดังนั้นบิดามารดาจึงต้องเข้าใจบุตร ให้การสนับสนุนช่วยเหลือสร้างกำลังใจให้กับตัวบุตร

1.3.1 อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น และอาจารย์ประจำวิชา

อาจารย์ที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ควรให้ความสนใจติดตามและเอาใจใส่ผู้รับการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องให้กำลังใจและจูงใจสิ่งที่ถูกต้องและดีงาม ให้ผู้รับการศึกษาเกิดความรู้สึกว่าครูอาจารย์รัก ห่วงดีและห่วงใยในตัวของผู้เรียน ซึ่งจะทำให้ผู้รับการศึกษาเกิดความรู้สึกไว้วางใจกล้าปรึกษาหรือขอคำแนะนำ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องต่อไป

1.9 ผู้ที่จะศึกษาต่อไป ผู้ที่จะศึกษาต่อไปควรสร้างสัมพันธภาพที่ดี มีความเป็นกันเอง ยอมรับและเข้าใจในตัวผู้รับการศึกษา โดยให้ความรัก ความสนใจ และความห่วงใย ผู้รับการศึกษา อย่างสม่ำเสมอ และ ต่อเนื่อง กระตุ้นให้เด็กมีความรับผิดชอบ และมีพฤติกรรมที่เหมาะสม และควรมีการสอนซ่อมเสริมแก่นักเรียนทั้ง 5 คน ที่มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารายกรณีในพฤติกรรมที่เป็นปัญหาอื่นๆ เช่น เด็กที่มีปัญหาเบี่ยงเบนทางเพศ ปัญหาติดยาเสพติด ปัญหาลักขโมย

2.2 การศึกษารายกรณี ควรศึกษาเป็นเวลานานขึ้น เช่น 4 เดือน 6 เดือน เป็นต้นจะทำให้เข้าใจในสาเหตุของพฤติกรรมบุคคลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น อันจะเป็นแนวทางในการช่วยเหลือแก้ไขและส่งเสริมได้ผลดียิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาความคงทน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. การศึกษามุคคผลเป็นรายกรณี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

_____. สุขภาพจิตในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามงกุฎราชวิทยาลัย, 2524.

กันยา สุวรรณแสง. การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2533.

กุลวรรณ วิทยาวงศ์จุ. ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

คมเพชร ฉัตรสุกฤ. การแนะแนวเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2529.

_____. ทฤษฎีการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

จกกล หงสุรพันธ์. ผลของการให้คำปรึกษาแบบโรเจอร์ที่มีต่อการปรับตัวในครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโพธิ์สัมพันธ์พิทยาคาร เมืองพัทยาลังหัวคชลบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

จำเนียร ชวงโชติ และนวลศิริ เปาโรหิตย์. เทคนิคการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522.

ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. เด็กและวิกฤตการณ์ในครอบครัว. เชียงใหม่. ภาควิชามนุษย์สัมพันธ์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2529.

จิรวัดน์ นิลเนตร. สภาพเชิงจิต-สังคมในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.

ควงมัลย์ เริกดำราญ. "ความสนใจของวัยรุ่นต่อปัญหาสุขภาพจิต," สุขภาพจิตศึกษา. โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2520.

ควงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจนิค. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมนักเรียนวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

คารณี ประครองศิลป์. การศึกษาการปรับตัวของนักเรียนแพทย์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. อัดสำเนา.

เดโช สวานานนท์. ปทานุกรมจิตวิทยา. กรุงเทพฯ. : โอเดียนสโตร์, 2512.

ทวี ท่อแก้ว และอบรม สนิทบาล. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2517.

ทองเรียน อมรัชกุล. เทคนิคเบื้องต้นในการให้คำปรึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์อักษรไทย, 2524.

ธีรวรรณ พิมพ์งาม. การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีปัญหาการปรับตัว

โรงเรียนวินาศศึกษา ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดลพบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2538. อัดสำเนา

ธีระ นวลธิยะ. ผลการให้คำปรึกษาแบบโรเจอร์ที่มีต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านการปรับตัว

ทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ครรเรียนวชิราวุฒ จังหวัดมหาสารคาม.

ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2530.

อัดสำเนา.

ธีระ ชัยยุทธธรรม. ผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนต่างเพศของนัก

เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหมี่วิทยา จังหวัดลพบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2530. อัดสำเนา.

ธีรวุฒิ ประทุมพนรัตน์. การเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล. กรุงเทพฯ : ภาควิชาแนะแนวและ จิต

วิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2520.

นันทิกา แยมสรวล. การศึกษาเฉพาะกรณี. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2529.

นิภา นิธยาน. การปรับตัวและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินติ้งเฮาส์, 2530.

นิยม บุญมี. ครอบครัวสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 4. (ฉบับปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม) คณะวิทยาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.

นันทวล อันทะชัย. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์กับการปรับตัว ด้านสัมพันธภาพ

กับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาหญิง โรงเรียน

มัธยมศึกษาชาย และโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบสหศึกษา จังหวัดอุดรธานี.

ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2532.

อัดสำเนา.

บุญศรี จิงรนาเจริญเลิศ. ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม.

- กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2519. อัดสำเนา.
- ประคอง ประดิทธิพร. ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในการเรียนการสอน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการปรับตัว. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2519. อัดสำเนา.
- ประจิม เมืองแก้ว. การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โรงเรียนทุ่งทรายวิทยา ถึงอำเภอทุ่งทราย จังหวัดกำแพงเพชร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2536. อัดสำเนา..
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, สุภาพจิตเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บัณฑิตการพิมพ์, 2530.
- พนม ลิมอารีย์. การเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล. มหาสารคาม : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, ม.บ.ป.
- พยอม วงศ์สารศรี. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ. : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครูศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต, 2526.
- พยอม วงษ์พราม. ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง โรงเรียนสวัสดิวิทยา กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2536. อัดสำเนา.
- พรหมธิดา แสนคำเครือ. การแนะแนวเบื้องต้น. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2528.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. เครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2523.
- พวงสร้อย วรกุล. การเปรียบเทียบสภาพปัญหาในการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครและจังหวัดสงขลา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2522. อัดสำเนา.
- เพชรวิ พูลเจริญ. การเปรียบเทียบการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและแบบรายบุคคลที่มีต่อการปรับตัวของนักเรียนพยาบาลโรงพยาบาลรามาริบัติ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2524. อัดสำเนา.
- ภูซังค์ เลาสศิริวงศ์. การเปรียบเทียบสภาพปัญหาในการปรับตัวและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2535. อัดสำเนา.

- มาลินี อยู่โพธิ์. การทดลองการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการพัฒนาการปรับตัวทางสังคมด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2525. อัดสำเนา.
- ยุวดี ควงจินดา. การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวด้านสัมพันธภาพในครอบครัวของผู้สูงอายุในศูนย์บริการสาธารณสุขที่ 24 กรุงเทพมหานคร. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2536. อัดสำเนา.
- เขาวานาญ พลิตนันทเกียรติ. สุขภาพจิต 14 เด็กไทยวันพรุ่งนี้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา. 2534.
- โยธิน ศันสนยุทธ และคนอื่น ๆ. จิตวิทยา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2533.
- รัตนา ชัยทิพย์. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูพฤติกรรมตนเองระหว่างบุคคลและการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2522. อัดสำเนา
- รุ่งทิพย์ ยอดประคู้. การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีพฤติกรรมก่อความในชั้นเรียน โรงเรียนนาหลวง สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2536. อัดสำเนา
- ราศรี ธรรมนิยม. จิตวิทยาพัฒนาการฉบับสมบูรณ์. ม.ป.ท., 2524.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. จิตวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2530.
- วนิดา แดงสุภา. “การศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี” วารสารแนะแนว. 25 - 27 ; เมษายน - พฤษภาคม 2518.
- วรวรรณ ประสิทธิ์ชัยกิจ. การศึกษาการปรับตัวของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดกรมพลศึกษา. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2537. อัดสำเนา
- วัชรารณ อภิวัชรางกูร. การศึกษารายกรณีของนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสุราษฎร์ธานี ที่มีแนวโน้มกระทำอัตวินิบาตกรรม. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2535. อัดสำเนา
- วัชรีย์ ธุระคำ. จิตวิทยาการแนะแนวและการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : จงเจริญการพิมพ์. 2524.
- วันดี ระเจริญ. บุคลิกภาพและการปรับตัว. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยราไพพรรณี, 2531.
- วัฒนา พัชรานิช. หลักการแนะแนว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา, 2531.

- วารินทร์ สายโอบเอื้อ และสุณีย์ ชีรดากร. จิตวิทยาการศึกษา. นนทบุรี : โรงพิมพ์สถาน
สงเคราะห์หญิงปากเกร็ด กรมประชาสงเคราะห์, 2522.
- สะอาด กันทรารัตน์. การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคลที่มีต่อ
ความวิตกกังวลในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพิษณุโลกพิช
คม จังหวัดพิษณุโลก. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2535. อัดสำเนา
- สุชา จันทน์เอม. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2529.
- สุภาพรณ โคตรจรัส. ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการปรับตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา. คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- _____. การศึกษาเฉพาะรายกรณีและการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- อนันต์ อนันตรังสี. หลักการแนะแนว. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2514.
- อภิวันท์ วงศ์ข้าหลวง. ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการปรับตัวและสุขภาพจิตของนักเรียนระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.
- อัมพร โอตระกูล. “ศึกษาสุขภาพจิตผู้รับบริการศูนย์สุขภาพจิต,” วารสารจิตวิทยาคลินิก 9 :
144 - 155 ; สิงหาคม 2525.
- อารี คันทน์เจริญรัตน์. การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2526.
- Duarte, Penelope Maria. Gifted Adults' Perceptions of Influential Factors in their Achievements
and Adjustments. : A Case Study of Selected Participants of the Major Work Program
inCleveland, Ohio. Ph.d. : Kent State University, 1990.
- Eichenberger, Susan Abrams. “The Contribution of Systemic Family Functioning Variables to
the Adjustment Level of Chilsren of Divorce as Reported by Custodial Parents,
“Dissertation Abstracts International. 51(3A) : 792 ; September, 1990.
- Erikson, E.H. Identity and the life Cycle, Psychological Issues. 1 : 88-94 ; 1959.
- Gill, L.J. “Some Non-Intellectual Correlated of Academic Achievement among Maxican
Secondary School, Journal of Educational Psychology. 53 : 144-149, March, 1962.

- Gilmer, B. and other. Industrial and Organizational Psychology. New York : McGraw-Hill BookCompany, 1971.
- Grossberg. Ingid Norene. Relationships between IQ and Emotional Adjustment in Gifted Latency-Age Children (Psychotherapy Gifted). Ph.D. : Wayne State University, 1985.
- Jones, H.E. "Physical Ability as a Factor in Social Adjustment in Adolescence," Journal of Educational Research. 40(1964) : 97 ; n.d.
- Kuhlen, Raymand G. The Psychology of Adolescent Development. New York : Harper and Brothers. Publishers, 1952.
- Lazarus, Richard S. Patterns of Adjustment and Human Effectiveness. New York : McGraw-Hill 1969.
- Moskowitz, Merle J. and Arthur R. Orgel. General Psychology. Boston : Houghton Mifflin Company, 1969.
- Rogers, Carl R. and John L. Wallen. Counseling with Returned Serviceman. New York : McGraw Hill Book Company. 1946.
- Rogers, C.R. "The Organization of Personality," American Psychologists. 2 : 258 ; 1974.
- Roy, Sister C. "Introduction to Nursing : an Adaptation Model," New Jersey : Prentice-Hall Inc., 1974.
- Shaffer, Laurance F. and Edward J. Shoben. The Psychology of Adjustment. Boston : Houghton Mifflin Company, 1959.
- Sheldon and E. glueck. Unrevelling Juvenile Delinquency. Massachusetts : Harvard University Press, 4 th Printing, 1964.
- Worchel, Stephen. Adjustment : Pathways to Personal Growth. 2 nd ed. New Jersey : Prewtice-Hall, Inc., 1989.

ภาคผนวก

แบบสอบถามแบบกรอกข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมข้อความในแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริงที่สุด การตอบตามความเป็นจริงจะเป็นประโยชน์แก่ตัวนักเรียนเอง แบบสอบถามนี้จะเก็บไว้เป็นความลับ

ก. ประวัติส่วนตัวและครอบครัวของข้าพเจ้า

1. ข้าพเจ้าชื่อ.....นามสกุล.....เพศ.....
กำลังเรียนอยู่ชั้น.....นับถือศาสนา.....เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....
เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....ปี.....เดือน.....
2. สถานที่เกิด.....ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....โทรศัพท์.....
อยู่บ้านตนเองหรือบ้านเช่า.....มีห้องส่วนตัวหรือไม่.....
3. บิดาชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
อาชีพ.....รายได้เฉลี่ยเดือนละ.....บาท
สถานที่ทำงาน.....โทรศัพท์.....
มารดาชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
อาชีพ.....รายได้เฉลี่ยเดือนละ.....บาท
4. บิดามารดาของนักเรียน (เขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความ)
.....อยู่ด้วยกันบิดาสมรสใหม่
.....แยกกันอยู่บิดาถึงแก่กรรม
.....หย่ากันมารดาสมรสใหม่
.....มารดาถึงแก่กรรม
5. นักเรียนอาศัยอยู่กับ
.....บิดามารดาบิดาและมารดาเลี้ยง
.....บิดามารดาและบิดาเลี้ยง
.....มารดาอื่นๆ (ระบุ).....
6. ผู้ปกครองชื่อ.....นามสกุล.....เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยเป็น.....อายุ.....ปี อาชีพ.....
รายได้เฉลี่ยเดือนละ.....บาท
7. ระดับการศึกษาของบิดา.....ระดับการศึกษาของมารดา.....

8. นักเรียนได้ค่าใช้จ่ายประจำวันจาก.....ประมาณวันละ.....บาท
9. นักเรียนมีพี่น้องที่เกิดจากบิดามารดาเดียวกัน.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน
 นักเรียนมีพี่น้องต่างมารดา.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน
 นักเรียนมีพี่น้องต่างบิดา.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน
10. พี่น้องของนักเรียนรวมทั้งตัวนักเรียนเรียงลำดับดังนี้
 คนที่1 อายุ.....ปี เพศ.....การศึกษา.....อาชีพ.....
 คนที่2 อายุ.....ปี เพศ.....การศึกษา.....อาชีพ.....
 คนที่3 อายุ.....ปี เพศ.....การศึกษา.....อาชีพ.....
 คนที่4 อายุ.....ปี เพศ.....การศึกษา.....อาชีพ.....
11. บุคคลอื่นในครอบครัวของนักเรียนคือ
 คนที่1 อายุ.....ปี เพศ.....การศึกษา.....อาชีพ.....
 คนที่2 อายุ.....ปี เพศ.....การศึกษา.....อาชีพ.....
 คนที่3 อายุ.....ปี เพศ.....การศึกษา.....อาชีพ.....
 คนที่4 อายุ.....ปี เพศ.....การศึกษา.....อาชีพ.....
12. เพื่อนนักเรียนที่อยู่บ้านใกล้ที่สุดที่จะติดต่อได้สะดวก
 ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น.....

ข. สุขภาพของข้าพเจ้า

ให้นักเรียนเขียนวงกลมล้อมรอบข้อความที่เหมาะสมกับนักเรียน และเติมข้อความในช่องว่าง
 บางข้อ

- สุขภาพของข้าพเจ้าในขณะนี้ () ดีมาก () ดี () พอใช้ () ไม่ดีเลย
- ข้าพเจ้าเคยเจ็บป่วยอย่างหนักมาก่อน () เคย () ไม่เคย
 ถ้าเคยเป็นโรค.....เมื่ออายุ.....ปี
- ข้าพเจ้าเคยเป็นโรคเรื้อรังมาก่อน () เคย () ไม่เคย
 ถ้าเป็น บอกชื่อโรค.....อายุขณะเป็นโรค.....ปี
- ข้าพเจ้าเคยประสบอุบัติเหตุร้ายแรงมาก่อน () เคย () ไม่เคย
 ถ้าเคย บอกด้วยว่าเป็นอุบัติเหตุอะไร.....
 ได้รับบาดเจ็บอะไร.....เมื่ออายุ.....ปี
- ข้าพเจ้าเคยเป็นลมเวียนศีรษะ () เสมอๆ () เป็นบ้าง () ไม่เคยเป็น
- ข้าพเจ้ามีปัญหาโรคประสาท () มี () ไม่มี

7. ข้าพเจ้าไม่เคยใช้แว่นสายตามาก่อนเลย แต่คิดว่าจำเป็นต้องใช้
☐ จำเป็นมาก ☐ จำเป็น ☐ ไม่จำเป็น
8. ในด้านการพูดข้าพเจ้ารู้สึกว่าการพูด () พูดคล่อง () พูดไม่คล่องหรือพูดซ้ำ () พูดคิดอย่าง
9. ข้าพเจ้าได้ยิน () ชัดเจน () ไม่ค่อยชัดเจน
10. ตามปกติข้าพเจ้านอนวันละ () 4-6 ชั่วโมง () 6-8 ชั่วโมง () 8-10 ชั่วโมง
11. โรคประจำตัวของข้าพเจ้าที่เป็นอยู่เสมอ คือ.....
12. ในบางครั้งข้าพเจ้าวิตกกังวลเกี่ยวกับสุขภาพขณะนี้
☐ วิตกมาก ☐ วิตกปานกลาง ☐ ไม่วิตกน้อย
13. ขณะนี้ข้าพเจ้าสูง..... ซม. น้ำหนัก..... กก.
14. ข้าพเจ้าตรวจสุขภาพปีละ.....ครั้ง ครั้งสุดท้ายได้ตรวจร่างกายเมื่อ.....
 ตรวจที่.....
15. อื่นๆ (ที่ต้องการบอกเกี่ยวกับสุขภาพ).....

ค. สังคมและกิจกรรมของข้าพเจ้า

ให้นักเรียนวงกลมล้อมรอบข้อความที่เหมาะสมกับนักเรียนและเติมข้อความลงในช่องว่างบางข้อ

1. ที่อยู่ของข้าพเจ้า คือ () บ้านบิดามารดา () บ้านญาติ () บ้านเช่า
 และอื่นๆ อธิบาย.....
2. ความรู้สึกของข้าพเจ้าที่มีต่อที่อยู่อาศัย () ชอบมาก () ชอบ () ไม่ชอบเลย
3. เพื่อนๆมาเที่ยวหรือเยี่ยมเยียนข้าพเจ้าที่บ้าน () บ่อยๆ () มาบ้าง () ไม่มาเลย
4. ข้าพเจ้าชอบให้เพื่อนมาบ้าน () ชอบให้มาเสมอ () ชอบให้มาบ้างเป็นครั้งคราว
☐ ไม่ชอบให้มาเลย
5. ความรู้สึกของข้าพเจ้าเมื่ออยู่กับเพื่อนๆ.....
6. ความรู้สึกของเพื่อนที่มีต่อข้าพเจ้า.....
7. ข้าพเจ้าได้รับอนุญาตให้ตัดสินใจด้วยตัวเอง () ใช่ () ไม่ใช่
8. ข้าพเจ้าใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ () เป็นประจำ () ใช้น้าง () ไม่ใช่เลย
9. ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือประเภท
☐ ผจญภัย ☐ วิทยาศาสตร์ ☐ รักใคร่ ☐ เครื่องยนต์กลไก ☐ ดลกขบขัน
☐ ลึกลับ ☐ กีฬา ☐ ชีวิตประวัติ ☐ ประวัติศาสตร์ ☐ โคลงและบทละคร
10. ข้าพเจ้าชอบเล่นกีฬากลางแจ้ง () ชอบมาก () ชอบบ้าง () ไม่ชอบเลย

10. ตามปกติข้าพเจ้า () ชอบ () ไม่ชอบเรียนหนังสือ และเมื่อเทียบกับเพื่อนๆ
ข้าพเจ้าเรียนหนังสืออยู่ในเกณฑ์ () ดี () ปานกลาง () ใช้ได้
11. เมื่อข้าพเจ้าเติบโตขึ้น บิดาต้องการให้มีอาชีพเป็น.....
มารดาต้องการให้มีอาชีพเป็น.....
ข้าพเจ้าต้องการเป็น.....
12. ข้าพเจ้าตั้งใจจะเรียนให้จบชั้นสูงสุดของเรียนนี้
() ตั้งใจแน่วแน่ () ไม่แน่ใจ () ไม่ตั้งใจเลย
13. เมื่อข้าพเจ้าเรียนจบชั้น ม 3 แล้วข้าพเจ้าตั้งใจจะศึกษาต่อที่.....
.....(ชื่อสถาบันที่จะศึกษาต่อ)
14. อาชีพที่ข้าพเจ้าเลือกตามความตั้งใจของข้าพเจ้าในขณะนี้
1..... 2.....
3..... 4.....
15. ความรู้สึกของข้าพเจ้าเกี่ยวกับความเป็นอยู่ในโรงเรียน.....
.....
.....
16. ความรู้สึกของข้าพเจ้าเกี่ยวกับความเป็นอยู่ทางบ้าน.....
.....
17. ปัญหาหรือความไม่สบายใจที่ข้าพเจ้าต้องการได้รับความช่วยเหลือ
1..... 2.....
3.....

แบบสำรวจความต้องการและปัญหาของนักเรียน

คำชี้แจง

คณาจารย์มีความประสงค์จะทราบสภาพความเป็นอยู่ ความต้องการและปัญหาของนักเรียน เพื่อที่จะรู้จักและเข้าใจนักเรียนดียิ่งขึ้น และเพื่อพิจารณาหาทางช่วยเหลือนักเรียนในสิ่งที่โรงเรียนสามารถกระทำได้ จึงขอให้นักเรียนตอบคำถามตามความเป็นจริง หรือแสดงความรู้สึกอย่างจริงใจ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของตัวนักเรียนเอง และทางโรงเรียนจะเก็บข้อมูลที่ได้นี้ไว้เป็นความลับ

ชื่อ.....นามสกุล.....เพศ.....ชั้น.....อายุ.....ปี

ขณะนี้ข้าพเจ้ามีปัญหาเกี่ยวกับเรื่อง

ก. เกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ คือ

☐ เรียนไม่เข้าใจ	☐ เบื่อการเรียน	☐ เรียนไม่ทันเพื่อน
☐ สอบตก	☐ ไม่มีปัญหา	

สาเหตุของปัญหาคือ

☐ พื้นฐานการเรียนรู้เดิมไม่ดี	☐ สุขภาพไม่ดี	☐ ไม่มีเวลาดูหนังสือเพียงพอ
☐ บทเรียนไม่หน้าสนใจ	☐ ขี้ลืม	☐ อุปกรณ์การเรียนไม่เพียงพอ
☐ ขาดเรียนบ่อย	☐ ไม่รู้จักวิธีเรียน	☐ เวลาสอบมักกลัวจนคิดไม่ออก
☐ สิ่งแวดล้อมในการเรียนไม่	☐ ครูสอนไม่ดี	☐ สถิติปัญหาไม่เหมาะสมในการเรียน
☐ ครูคุมมากเกินไป	☐ ไม่มีสมาธิ	☐ สาเหตุอื่นๆ(ระบุ).....

ข. เกี่ยวกับสุขภาพ

โรคที่เป็นประจำ

☐ ปวดศีรษะ	☐ สมอมีนชา	☐ ตัวร้อนเป็นไข้บ่อยๆ
☐ โพรงจมูกอักเสบ	☐ ได้ยินไม่ชัดเจน	☐ คันตามร่างกาย
☐ เป็นหวัดเรื้อรัง	☐ หูเป็นน้ำหนวก	☐ สายตาสั้น
☐ โรคอื่นๆ (โปรดระบุ)		

อาหารที่รับประทาน

1. ปริมาณอาหาร

☐ รับประทานได้มาก	☐ รับประทานพอดี	☐ รับประทานได้น้อย

2. จำนวนครั้งต่อวัน

☐ มากกว่า 3 มื้อ	☐ น้อยกว่า 3 มื้อ	☐ รับประทานจุจิกทั้งวัน

3. คุณภาพอาหารที่รับประทานในแต่ละวันมีดังนี้

ประเภทข้าวแป้งน้ำตาล

() มากที่สุด () มาก () พอสมควร () น้อย () น้อยมาก

ประเภทไขมัน

() มากที่สุด () มาก () พอสมควร () น้อย () น้อยมาก

ประเภทถั่วและเนื้อสัตว์

() มากที่สุด () มาก () พอสมควร () น้อย () น้อยมาก

ประเภทผักและผลไม้

() มากที่สุด () มาก () พอสมควร () น้อย () น้อยมาก

การออกกำลังกายและการพักผ่อน

1. ข้าพเจ้าออกกำลังกาย () เป็นประจำ () เป็นบางครั้ง () น้อยมาก

2. วิธียออกกำลังกาย () ตามแบบกายบริหาร () การเล่นกีฬาหรือกรีฑา

() การทำงาน () การฝึกโยคะ

3. การพักผ่อนนอนหลับ () เกิน 8 ชั่วโมง () 6-8 ชั่วโมง () น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

ค. เกี่ยวกับเศรษฐกิจ

1. ข้าพเจ้ามีเงินใช้ประมาณ.....บาท ต่อ () วัน () สัปดาห์ () เดือน

2. ข้าพเจ้าจัดสรรการใช้จ่ายดังนี้

ค่าอาหาร.....บาท ต่อ () วัน () สัปดาห์ () เดือน () ปี

ค่าอุปกรณ์การเรียน.....บาท ต่อ () วัน () สัปดาห์ () เดือน () ปี

ค่าที่พัก.....บาท ต่อ () วัน () สัปดาห์ () เดือน () ปี

ค่าเสื้อผ้าและของใช้ส่วนตัว.....บาท ต่อ () วัน () สัปดาห์ () เดือน () ปี

3. เงินค่าใช้จ่ายดังกล่าวข้าพเจ้าได้มาจาก

() บิคารมราคา () ผู้ปกครอง () การทำงานพิเศษ () ทุนการศึกษา

() ผู้อุปถัมภ์ คือ.....

4. เงินค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้ข้าพเจ้าคิดว่า

() มากเกินไป () พอใช้ () ไม่พอใช้ () บางครั้งพอใช้บางครั้งไม่พอใช้

() น้อยเกินไป

5. ถ้าค่าใช้จ่ายไม่พอ ข้าพเจ้าแก้ปัญหาโดยวิธี.....

6. ข้าพเจ้ามีความกังวลใจในเศรษฐกิจของครอบครัว

() มากที่สุด () มาก () พอสมควร () ไม่เคยเลย

7. เกี่ยวกับการทำงานพิเศษนั้น ข้าพเจ้าคิดว่า

() จำเป็นมากที่สุด () จำเป็นมาก () ไม่จำเป็น

8. งานพิเศษที่ข้าพเจ้าอยากทำคือ.....เพราะ.....

ง. เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน ข้าพเจ้าคิดว่า

1. โรงเรียนของข้าพเจ้า

() น่าเรียนมาก () น่าเรียนพอสมควร () ไม่น่าเรียน

2. บรรยากาศในการเรียน

() อบอุ่นมาก () อบอุ่นพอสมควร () ไม่น่าเรียน

() สามีคึกคัก () ต่างคนต่างอยู่ () แยกกันหลายพวก

3. อาคารและบริเวณโรงเรียน

() สวยงามมาก () ธรรมดา () สะอาดมาก

() สะอาดพอสมควร () สกปรก () โปรงสบาย

() โปรงแต่ร้อน () ทึบแต่เย็น () ทึบร้อนอุดอู้

() กว้างขวางมาก () กว้างขวางพอ () ค่อนข้างคับแคบ

() คับแคบมาก () อากาศดีมาก () อากาศดีพอสมควร

() อากาศไม่ค่อยดี () กลิ่นเหม็น () เงียบสงบดี

() แสงสว่างจ้าเกินไป () แสงจ้าพอควร () ค่อนข้างมืด

() มีเสียงรบกวนเป็นคราวๆไป () มีเสียงรบกวนตลอดเวลา

4. สถานที่ปลูกต้นไม้ตามลำพัง () มี () ไม่มี

5. ห้องสมุดของโรงเรียนมีอุปกรณ์เอกสาร () พอเพียง () ไม่พอเพียง

6. บริการของห้องสมุด

() สะดวกมาก () สะดวกพอควร () ไม่สะดวกเลย

7. บริการอย่างอื่นของโรงเรียน

- ห้องส้วม () เพียงพอ () ไม่เพียงพอ () สะอาด () สกปรก

- น้ำดื่ม () มี () ไม่มี

- อาหารกลางวัน () มี () ไม่มี

- ทุนการศึกษา () มี () ไม่มี

- การตรวจสุขภาพ () มีประจำ () มีบ้าง () ไม่มีเลย

- การจัดให้มีครูที่ปรึกษา () มีประจำ () มีบ้าง () ไม่มีเลย

- กิจกรรมพิเศษที่โรงเรียนจัดให้ นอกเหนือจากการเรียนในชั้น

() มีประจำ () มีบ้าง () ไม่มีเลย

จ. ตั้งแวดล้อมทางบ้าน

1. บ้านของข้าพเจ้า

() น้อยกว่าอาศัยมาก () น้อยกว่าพอสมควร () ไม่น้อยเลย

2. บรรยากาศของบ้าน

() อบอุ่นมาก () อบอุ่นพอสมควร () ห่างเหินกันมาก
() สามัคคีกันดี () ต่างคนต่างอยู่ () ไม่ลง^{รอย}กันทั้งบ้าน

3. ตัวบ้านและบริเวณบ้าน

() สวยงามมาก () ธรรมดาๆ () ซอมซ่อ
() สะอาดมาก () สะอาดพอสมควร () สกปรก
() เย็นสบายมาก () โปร่งแต่ร้อน () ทึบร้อนอุดอู้
() กว้างขวางมาก () กว้างขวางพอสมควร () ค่อนข้างคับแคบ
() คับแคบมาก () อากาศดีมาก () อากาศดีพอสมควร
() อากาศไม่ค่อยดี () กลิ่นเหม็น () เฝียบสงบดี
() มีเสียงรบกวนเป็นบางครั้ง () มีเสียงรบกวนตลอดเวลา

4. ห้องส่วนตัวที่ข้าพเจ้าใช้อ่านหนังสือตามลำพัง () มี () ไม่มี

5. ตามปกติสถานที่ที่ข้าพเจ้าใช้อ่านหนังสือภายในบ้านคือ.....

6. สถานที่ที่ข้าพเจ้าอ่านหนังสือนั้น

() สะดวกมาก () สะดวกพอสมควร () ไม่สะดวกเลย
() มีอุปกรณ์การเรียนมาก () มีพอสมควร () ไม่มีเลย
() สะอาดมาก () สะอาดพอสมควร () สกปรก
() เฝียบสงบดีมาก () มีเสียงรบกวนบางครั้ง () มีเสียงรบกวนตลอดเวลา

จ. เกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์และสุขภาพ

1. ข้าพเจ้ามีเพื่อนสนิท () หลายคน () เพียง 2-3 คน () ไม่มีเลย

2. เพื่อนสนิทของข้าพเจ้ามีลักษณะดังนี้

() โตกว่า () เท่ากัน () เล็กกว่า () อายุมากกว่า
() อายุเท่ากัน () อายุต่ำกว่า () อยู่ชั้นเดียวกัน () อยู่ต่างชั้นกัน
() อยู่ต่างโรงเรียน () เป็นคนเรียบร้อย () เป็นคนเอะอะ โผงผาง
() ชอบทำผิดระเบียบ () เป็นคนเอื้อเฟื้อ () เป็นคนเห็นแก่ตัว
() เป็นคนเฉยๆ ไม่เกี่ยวข้องกับใคร

3. เมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อนนั้น ข้าพเจ้ามักจะ

() เป็นผู้นำ () เป็นผู้ตาม () นำบ้างตามบ้างตามโอกาส

4. เมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนๆแล้วข้าพเจ้ามักจะ
☐ เก่งกว่า ☐ พอๆกัน ☐ ต่ำกว่า
5. ในการคบเพื่อนนั้น ตามปกติข้าพเจ้ามักจะ
☐ ตามใจเพื่อน ☐ ขัดใจเพื่อน ☐ ตามใจและขัดใจเป็นบางครั้ง
6. ตามปกติเพื่อนของข้าพเจ้ามักจะ
☐ เอาใจใส่ข้าพเจ้า ☐ ไม่ค่อยเอาใจใส่ข้าพเจ้า ☐ ไม่สนใจข้าพเจ้าเลย
7. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณ
☐ โดดเดี่ยว ☐ มีความอบอุ่นทางใจ ☐ มีคนเอาใจมากเกินไป
8. ตามปกติข้าพเจ้ามักจะ
☐ ไปไหนมาไหนตามลำพัง ☐ ไปกันเป็นกลุ่ม ☐ ไปกับเพื่อนสนิทเพียง2-3คน
9. ขณะนี้ข้าพเจ้ากำลังมีปัญหาขัดแย้งกับ
☐ เพื่อน ☐ พี่น้อง ☐ พ่อแม่ ☐ คนรัก
10. ตามปกติข้าพเจ้ามักจะใกล้ชิดสนิทสนมได้ง่ายกับ
☐ ผู้ใหญ่ ☐ เพื่อน ☐ เด็กเล็กกว่า
11. หากใครทำให้ข้าพเจ้าไม่พอใจ ข้าพเจ้ามักจะ
☐ ทำร้ายตอบ ☐ ผูกใจเจ็บหรืออาฆาต ☐ อโหสิให้
12. เมื่อคิดใจหรือเสียใจข้าพเจ้ามักจะ
☐ แสดงความรู้สึกออกมาอย่างชัดเจน ☐ แสดงออกมาบ้าง ☐ ซ่อนความรู้สึกไว้
13. เมื่อมีกิจกรรมกลุ่มข้าพเจ้ามักจะ
☐ รับภาระมากกว่าเพื่อน ☐ ทำงานพอๆกับเพื่อน ☐ ทำงานน้อยกว่าเพื่อน
14. เมื่อได้รับการขอร้องจากเพื่อน ข้าพเจ้ามักจะ
☐ ช่วยเหลือเสมอ ☐ ช่วยเมื่อจำเป็นจริงๆ ☐ ปฏิเสธ
15. ในการคบเพื่อนนั้นตามปกติข้าพเจ้าไว้วางใจเพื่อน
☐ มาก ☐ พอสมควร ☐ ไม่ค่อยไว้วางใจนัก ☐ ไม่ไว้วางใจใคร
16. เมื่อเพื่อนๆของข้าพเจ้าประสบความสำเร็จ ข้าพเจ้ามีความรู้สึก
☐ พลอยยินดีด้วย ☐ เฉยๆ ☐ อิจฉาริษยา
17. ข้าพเจ้ามีความรู้สึกว่า ครูให้ความเอาใจใส่ต่อข้าพเจ้า
☐ มากกว่าเด็กคนอื่นๆ ☐ พอๆกับเด็กคนอื่นๆ ☐ น้อยกว่าเด็กคนอื่นๆ
18. ข้าพเจ้ามีความรู้สึกว่า ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียน
☐ เอาใจใส่เด็กทุกคน ☐ เลือกที่รักมักที่ชัง ☐ ไม่สนใจเด็กเลย

19. เมื่ออยู่บ้าน ข้าพเจ้ามักได้รับความเอาใจใส่ต่อข้าพเจ้า

() มากกว่าพี่น้องคนอื่นๆ () พอกับพี่น้องคนอื่นๆ () น้อยกว่าพี่น้องคนอื่นๆ

20. พ่อแม่ข้าพเจ้ามักจะมอบหมายให้ข้าพเจ้าทำงานต่างๆภายในบ้าน

() มากกว่าพี่น้องคนอื่นๆ () พอกับพี่น้องคนอื่นๆ () น้อยกว่าพี่น้องคนอื่นๆ

21. เมื่อผู้ใหญ่ใช้งานตามปกติข้าพเจ้ามักจะ

() รับทำด้วยความกระตือรือร้น () ทำด้วยความเต็มใจ () พยายามหลีกเลี่ยง

ณ. เกี่ยวกับสุขภาพจิตและค่านิยม

1. เมื่อพิจารณาสภาพของอารมณ์และจิตใจ โดยทั่วไปของข้าพเจ้าเอง ในขณะนี้ข้าพเจ้าคิดว่าตัวเองมีความรู้สึกดังนี้

() มีความสดชื่นเป็นปกติ	() คิดมาก	() ตาฝาดบ่อย
() หูแว่วเสียงประหลาด	() ท้อแท้ใจ	() ใจหดหู่
() ผิดหวังหมดหวัง	() กลุ้มอกกลุ้มใจ	() แค้นใจ
() ว้าเหว่-เดียวดาย	() วุ่นวายใจ	() จี้โมโห
() โกรธง่าย	() หงุดหงิด	() จีร่าคาญ
() นอนไม่หลับ	() อ่อนเพลีย	() เบื่ออาหาร
() คลื่นไส้	() หัวใจสั่น	() หลงใหลบางคน

2. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าโลกนี้ () น่าอยู่ () ไม่น่าอยู่

3. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเอง () มีค่า () ไม่มีค่า

4. สิ่งที่ข้าพเจ้าใฝ่ฝันมากที่สุดคือ.....

5. สิ่งที่ข้าพเจ้าใฝ่ฝันนั้น () สามารถเป็นจริงได้ () ไม่สามารถเป็นจริงได้

6. ข้าพเจ้าอยากให้โลกนี้มีสภาพ.....

7. ข้าพเจ้าคิดว่าสังคมที่ดีควรจะ.....

8. ข้าพเจ้าคิดว่าคุณธรรมต่างๆข้างล่างนี้ มีความจำเป็นต่อข้าพเจ้าและสังคมดังนี้

- ความซื่อสัตย์	() จำเป็นมาก	() จำเป็นบ้าง	() ไม่จำเป็น
- ความเสียสละ	() จำเป็นมาก	() จำเป็นบ้าง	() ไม่จำเป็น
- ความกตัญญู	() จำเป็นมาก	() จำเป็นบ้าง	() ไม่จำเป็น
- ความสามัคคี	() จำเป็นมาก	() จำเป็นบ้าง	() ไม่จำเป็น
- ความมรยัสต์	() จำเป็นมาก	() จำเป็นบ้าง	() ไม่จำเป็น
- ความอ่อนน้อม	() จำเป็นมาก	() จำเป็นบ้าง	() ไม่จำเป็น
- ความรับผิดชอบ	() จำเป็นมาก	() จำเป็นบ้าง	() ไม่จำเป็น

ซ. เกี่ยวกับเป้าหมายของชีวิตในอนาคต

1. ข้าพเจ้าอยากเป็น.....
2. ข้าพเจ้าอยากเรียนต่อในแขนง.....เพราะ.....
3. ข้าพเจ้าอยากประกอบอาชีพ.....เพราะ.....
4. เป้าหมายดังกล่าวข้างบนนี้ ข้าพเจ้า () ตัดสินใจแน่นอนแล้ว () ยังไม่แน่ใจ

ซ. สิ่งที่ข้าพเจ้าอยากให้โรงเรียนปรับปรุงเพื่อช่วยเหลือนักเรียนคือ

- 1..... 2.....
- 3..... 4.....

ณ. สิ่งที่ข้าพเจ้าอยากให้ครอบครัวของข้าพเจ้าปรับปรุงคือ

- 1..... 2.....
- 3..... 4.....

แบบสำรวจความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตัวเอง

1. สิ่งที่คุณชอบข้าพเจ้าชื่อ.....
2. จุดมุ่งหมายในชีวิตของคุณข้าพเจ้าคือ.....
3. ข้าพเจ้ากลัวเมื่อ.....
4. ไม่มีอะไรที่ทำให้ข้าพเจ้าโกรธมากไปกว่า.....
5. ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจเมื่อ.....
6. คนอื่นมักคิดว่าข้าพเจ้า.....
7. ข้าพเจ้าคิดว่าข้าพเจ้า.....
8. ข้าพเจ้ามีความสุขที่สุดเมื่อ.....
9. ข้าพเจ้าไม่สามารถ.....
10. ข้าพเจ้าประหม่าเมื่อ.....
11. ข้าพเจ้าชอบ.....
12. สิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้ากังวลมากที่สุดคือ.....
13. ข้าพเจ้าคิดว่าอนาคตของคุณข้าพเจ้า.....
14. ข้าพเจ้าอยากรู้จัก.....
15. ข้าพเจ้าไม่ชอบคนที่.....
16. ข้าพเจ้าชอบคนที่.....
17. เมื่อถึงเวลาที่ต้องตัดสินใจ.....
18. ข้าพเจ้าพยายามอย่างเต็มที่ที่จะ.....
19. ข้าพเจ้าภูมิใจเกี่ยวกับ.....
20. เมื่อข้าพเจ้าแข่งขันกับผู้อื่นข้าพเจ้า.....

แบบสอบถามไครเอย์

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้ เป็นข้อๆ เพื่อตอบคำถามว่าลักษณะดังกล่าวข้างล่างนี้ตรงกับเพื่อนคนใดมากที่สุด ให้ใส่ชื่อเพื่อนคนนั้นลงไป หากข้อใดเหมือนตัวท่านเองมากที่สุดให้ใส่ “ข้าพเจ้า” ทั้งนี้ขอให้ท่านพิจารณาด้วยตัวของท่านเอง ไม่อนุญาตให้ปรึกษาผู้อื่น

1. ผู้ที่มีส่วนในการทำงานในห้องเรียนมากที่สุด คือ.....
2. ผู้ที่ชอบค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุด คือ.....
3. ผู้ที่เจียบขริมที่สุด คือ.....
4. ผู้ที่ชอบแสดงความคิดเห็นขณะครูสอน คือ.....
5. ผู้ที่ชอบซักถามขณะที่ครูสอน คือ.....
6. ผู้ที่เพื่อนรักมากที่สุด คือ.....
7. ผู้ที่ไม่มีความรับผิดชอบในการทำงาน คือ.....
8. ผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีเข้ากับคนอื่นได้ง่าย คือ.....
9. ผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้นำของกลุ่ม คือ.....
10. ผู้ที่เหม่อลอยในขณะเรียนบ่อยที่สุด คือ.....
11. ผู้ที่มีความรับผิดชอบในการทำงาน คือ.....
12. ผู้ที่มักสนับสนุนและคล้อยตามเพื่อน คือ.....
13. ผู้ที่มักใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล คือ.....
14. ผู้ที่ถูกอาจารย์ตำหนิบ่อยครั้งที่สุด คือ.....
15. ผู้ที่เพื่อนชอบอยู่ใกล้ คือ.....
16. ผู้ที่ไม่ตั้งใจเรียน คือ.....
17. ผู้ที่ตั้งใจเรียนมากที่สุด คือ.....
18. ผู้ที่เพื่อนๆมักไปขอความช่วยเหลือมากที่สุด คือ.....
19. ผู้ที่ชอบคุยเวลาเรียน คือ.....
20. ผู้ที่ไม่มีความมั่นใจในตัวเอง คือ.....
21. ผู้ที่เข้าห้องเรียนสายเป็นประจำ คือ.....
22. ผู้ที่ชอบออกคำสั่งกับเพื่อน คือ.....
23. ผู้ที่หยุดเรียนบ่อย คือ.....
24. ผู้ที่ไม่ส่งการบ้านบ่อยที่สุด คือ.....

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น.....

แบบสอบถามสำหรับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

เรียนผู้ปกครองนักเรียน

แบบสอบถามนี้ทางโรงเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบข้อเท็จจริงและความคิดเห็นบางประการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในความปกครองของท่าน เพื่อนำมาใช้ประกอบการช่วยเหลือแนะแนว และจัดเตรียมงานทางด้านแนะแนวของโรงเรียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของผู้ปกครองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

คำชี้แจงในการกรอกแบบสอบถาม

1. โปรดกรอกแบบสอบถามด้วยความจริงใจที่สุดและใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างหน้าข้อความที่ท่านต้องการ
2. ถ้าบิดามารดาเป็นผู้ปกครองให้กรอกเฉพาะรายการของบิดามารดาเท่านั้น ถ้าบิดามารดาไม่ได้เป็นผู้ปกครอง ให้กรอกรายการทั้งของบิดาและมารดาค่ะ
3. ทางโรงเรียนจะเก็บข้อมูลนี้เป็นความลับมากที่สุด จะนำไปใช้เฉพาะเกี่ยวกับเด็กของท่านเท่านั้น

1. ข้าพเจ้าเป็นผู้ปกครองของ.....โดยเกี่ยวข้องเป็น.....
2. ข้าพเจ้าชื่อ.....นามสกุล.....เชื้อชาติ.....
 สัญชาติ.....ศาสนา.....อายุ.....ปี จบการศึกษาสูงสุด.....
 ปัจจุบันประกอบอาชีพ (กรุณาบอกให้ละเอียด ถ้าค้าขายบอกด้วยว่าค้าขายอะไร).....
 ถ้าทำงานกรุณาระบุตำแหน่งด้วย.....สถานที่ทำงาน.....
 หมายเลขโทรศัพท์.....ที่ทำงาน.....
 ที่อยู่อาศัยระบุโดยละเอียด.....

3. รายได้ของผู้ปกครองเดือนละ.....บาท
ก. เป็นรายได้ประจำอย่างเดียว ข. เป็นรายได้ประจำและรายได้พิเศษรวมกัน
ค. อื่นๆ (โปรดระบุ)
4. ประเภทของบ้านที่อาศัย
ก. บ้านส่วนตัว ข. บ้านเช่า โดยเสียค่าเช่าเดือนละ.....บาท
ค. บ้านพักของทางราชการ ง. อื่นๆ (โปรดระบุ)

5. สมาชิกในครอบครัวของท่านมีจำนวน.....คน ผู้ที่ท่านอุปการะทางการเงินมีจำนวน.....คน สำหรับเด็กผู้นี้ ท่านอุปการะทางการเงินด้วยหรือไม่
.....ก. ใช่ เป็นจำนวนเงิน.....บาท ต่อเดือนข. ไม่ใช่
6. สถานภาพสมรสของท่านก. โสด
.....ข. แต่งงานแล้วค. หม้าย
.....ง. หย่าร้างจ. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

รายละเอียดสำหรับบิดามารดา

1. ข้าพเจ้าเป็นบิดาหรือมารดาของ.....
2. ชื่อบิดา.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....ศาสนา.....จบการศึกษาสูงสุด.....
บิดายังมีชีวิตอยู่ถึงแก่กรรม เมื่อใด.....
3. อาชีพของบิดา (ระบุโดยละเอียด) ถ้าค้าขายกรุณาระบุว่าขายอะไร.....
ถ้าทำงานระบุตำแหน่งด้วย.....สถานที่ทำงาน.....
หมายเลขโทรศัพท์ที่บ้าน.....ที่ทำงาน.....
4. รายได้ของบิดาประมาณเดือนละ.....บาท
.....ก. เป็นรายได้ประจำอย่างเดียวข. เป็นรายได้ประจำและรายได้พิเศษรวมกัน
.....ค. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
5. ชื่อมารดา.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....ศาสนา.....จบการศึกษาสูงสุด.....
มารดายังมีชีวิตอยู่ถึงแก่กรรม เมื่อใด.....
6. อาชีพของมารดา (ระบุโดยละเอียด) ถ้าค้าขายระบุว่าจะขายอะไร.....
ถ้าทำงานกรณาระบุตำแหน่งด้วย.....สถานที่ทำงาน.....
หมายเลขโทรศัพท์ที่บ้าน.....ที่ทำงาน.....
7. รายได้ของมารดาประมาณเดือนละ.....บาท
.....ก. เป็นรายได้ประจำเพียงอย่างเดียวข. เป็นรายได้ประจำและรายได้พิเศษรวมกัน
.....ค. อื่นๆ โปรดระบุ.....
8. ปัจจุบันบิดาอาศัยอยู่ที่บ้านเลขที่.....ถนน.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....
ปัจจุบันมารดาอาศัยอยู่บ้านเลขที่.....ถนน.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....

9. ประเภทบ้านที่บิดาอาศัยอยู่ ประเภทบ้านที่มารดาอาศัยอยู่
ก. บ้านส่วนตัวก. บ้านส่วนตัว
ข. บ้านเช่า เสียค่าเช่าเดือนละ.....บาทข. บ้านเช่าเสียค่าเช่าเดือนละ.....บาท
ค. บ้านพักของทางราชการค. บ้านพักของทางราชการ

10. สถานภาพของบิดามารดา
อยู่ด้วยกันแยกกันอยู่ค. หย่าร้างกัน
ง. อื่นๆ (โปรดระบุ)

11. ถ้าบิดามารดาแยกกันอยู่
ก. บิดาแต่งงานใหม่ข. มารดาแต่งงานใหม่ค. แต่งงานใหม่ทั้งคู่
ง. ไม่ได้แต่งงานใหม่ทั้งคู่จ. อื่นๆ (โปรดระบุ)

12. งานทางบ้านที่มอบหมายให้นักเรียนช่วยทำคือ.....

13. นักเรียนช่วยเหลืองานทางบ้านด้วย
ก. ความเต็มใจข. ทำบ้างไม่ทำบ้างค. ทำด้วยความไม่เต็มใจ
ง. อื่นๆ (โปรดระบุ)

14. ความประพฤตินักเรียนขณะอยู่บ้าน
ก. อยู่ในโอวาทข. เชื่อฟังเป็นบางครั้งค. ไม่ค่อยเชื่อฟัง
ง. อื่นๆ (โปรดระบุ)

15. เมื่ออยู่บ้านนักเรียนมีความสนใจการเรียนอย่างไร
ก. สนใจดีมากข. ไม่สนใจเลยค. สนใจพอประมาณ
ง. อื่นๆ (โปรดระบุ)

16. ท่านให้เงินแก่เด็กของท่านวันละ.....บาท

17. เด็กของท่านมีรายได้พิเศษหรือไม่

-ก. มี ได้จาก.....ข. ไม่มี

รายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียน

1. สิ่งที่คุณชอบและสนใจที่สุด คือ.....
 สิ่งที่คุณไม่ชอบและไม่สนใจมากที่สุดคือ.....
2. ผู้ที่คุณรักและไว้วางใจมากที่สุดในบ้านคือ.....
3. เมื่อเด็กของท่านจบชั้น ม.3 แล้วท่านต้องการให้

-ก. ออกไปประกอบอาชีพ (ไปตระเวน).....
-ข. ศึกษาต่อชั้น ม. ปลายค. ศึกษาต่อระดับ ปวช.
- ง. ยังไม่ทราบเพราะ.....
4. ท่านต้องการให้นักเรียนในความปกครองของท่านประกอบอาชีพ.....
- เพราะ.....
5. ในกรณีที่นักเรียนต้องการพบกับผู้ปกครอง เพื่อปรึกษาหรือทางด้านการเรียนหรือวางแผนทางอนาคตให้กับเด็กของท่าน หรือเพื่อช่วยแก้ปัญหาใดๆก็ตาม
-ก. ข้าพเจ้ายินดีมาด้วยตนเองหรือจะส่งผู้อื่นมาแทน
-ข. ขอให้เป็นผู้ของโรงเรียนเพราะไม่ค่อยมีเวลาว่าง
-ค. โรงเรียนควรจะตัดสินใจเองโดยไม่ต้องปรึกษาแก่ผู้ปกครอง
6. เด็กของท่านชอบทำงาน
-ก. ตามลำพังข. ร่วมกับผู้อื่น
-ค. อื่นๆ (ไปตระเวน).....
7. เด็กของท่านชอบเล่น
-ก. กับผู้อื่นข. เล่นคนเดียว
-ค. อื่นๆ (ไปตระเวน).....
8. ผู้ที่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่เด็กเวลาทำการบ้านคือ.....
9. งานอดิเรกที่เด็กชอบทำคือ.....
10. เด็กใช้เวลาว่างส่วนใหญ่โดย
-ก. อ่านหนังสืออ่านเล่นข. ฟังวิทยุค. ดูโทรทัศน์
-ง. เล่น หรือพูดคุย จ. อื่นๆ (ไปตระเวน).....
11. สุขภาพของเด็กโดยทั่วไป
-ก. ดีข. ไม่ดี เพราะ.....
12. ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียน
-
-
-
13. ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นอื่นๆ
-
-

แบบการเติมประโยคให้สมบูรณ์

ชื่อ-นามสกุล.....
 วัน เดือน ปี ที่ทำแบบทดสอบ.....
 วัน เดือน ปี เกิด.....

วิธีตอบแบบทดสอบ

จงเติมประโยคหรือข้อความต่อไปนี้ให้สมบูรณ์ โดยอ่านแต่ละประโยคหรือแต่ละข้อความ แล้วเติมสิ่งแรกที่ผ่านสมองของท่านเพื่อให้ประโยคนั้นสมบูรณ์ โปรดทำให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถ้าไม่ทราบว่าจะเติมอะไร ให้เขียนวงกลมล้อมรอบหมายเลขของข้อนั้นๆ และพยายามเติมประโยคหรือข้อความนั้นในภายหลัง

1. ฉันรู้ดีกว่าคุณพ่อของฉันไม่ค่อยจะ.....
2. เมื่อเคราะห์ร้ายประดังกันเข้ามา ฉัน.....
3. สิ่งที่คุณต้องการมากที่สุด.....
4. ถ้าฉันต้องรับผิดชอบ.....
5. สำหรับฉัน อนาคตเป็นสิ่งที่.....
6. ผู้ที่มีอำนาจเหนือฉัน.....
7. ทั้งๆที่เห็นว่ามันไร้สาระ ฉันก็ยังกลัว.....
8. ฉันรู้ดีกว่าเพื่อนที่แท้จริง.....
9. เมื่อตอนที่ฉันยังเป็นเด็กอยู่.....
10. ผู้ชายในอุดมคติของฉัน.....
11. เมื่อเห็นผู้ชายและผู้หญิงอยู่ด้วยกัน.....
12. เมื่อเปรียบเทียบกับครอบครัวอื่นแล้ว ครอบครัวฉัน.....
13. ผู้ที่ฉันชอบทำงานกับเขามากที่สุดคือ.....
14. คุณแม่ของฉัน.....
15. ฉันจะทำทุกอย่างเพื่อให้ได้.....
16. ถ้าคุณพ่อของฉันเพียงแต่.....
17. ฉันมั่นใจว่าฉันมีความสามารถที่จะ.....
18. ฉันคงมีความสุขถ้า.....

19. ถ้าใครทำงานให้ฉัน.....
20. ฉันกำลังคิดถึงใคร.....
21. เพื่อนของฉันส่วนมากไม่ทราบว่าฉันกลัว.....
22. ครูที่โรงเรียน.....
23. ฉันไม่ชอบคนที่.....
24. ฉันจำได้เมื่อ.....
25. ฉันคิดว่าผู้ชายส่วนมาก.....
26. ความรู้สึกของฉันเกี่ยวกับชีวิตแต่งงาน.....
27. พวกที่บ้านทำกับฉันอย่างกับว่า.....
28. เพื่อนร่วมงานของฉันคือ.....
29. คุณแม่กับฉัน.....
30. ฉันได้ทำผิดอย่างมากที่.....
31. คุณพ่อของฉัน.....
32. จุดอ่อนของฉันก็คือ.....
33. ความทะเยอทะยานในชีวิต คือ.....
34. คนที่ทำงานให้ฉัน.....
35. สักวันหนึ่งฉันคง.....
36. เมื่อฉันเห็นครูเดินมา.....
37. ฉันอยากจัดการความกลัวในเรื่อง.....
38. คนที่ฉันชอบมากที่สุด.....
39. ฉันไม่เคยมีความสุขเท่า.....
40. เมื่อฉันคิดถึงผู้ชาย.....
41. เมื่อฉันมีความรู้สึกทางเพศ.....
42. ครอบครัวส่วนมากที่ฉันรู้จัก.....
43. ฉันชอบทำงานร่วมกับคนที่.....
44. ถ้าคุณแม่ของฉันเพียงแค่.....
45. บางครั้งฉันรู้สึกอาย.....
46. คุณพ่อและฉัน.....
47. เมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่นแล้วฉัน.....
48. เมื่อฉันเป็นคนออกคำสั่ง ฉัน.....

49. สิ่งที่คุณต้องการมากที่สุด ในชีวิต.....
50. อีก 10 ปีข้างหน้า.....
51. คนที่คุณถือว่าเหนือกว่า.....
52. บางครั้งความกลัวก็บังคับให้คุณต้อง.....
53. เมื่อคุณไม่อยู่ เพื่อนจะ.....
54. สิ่งที่คุณจำได้แม่นที่สุดในวัยเด็กของคุณ.....
55. สิ่งที่คุณชอบน้อยที่สุดเกี่ยวกับบุรุษเพศ.....
56. คุณรู้สึกอย่างไรเรื่องเพศ.....
57. เมื่อคุณยังเป็นเด็กอยู่ บิดาของคุณ.....
58. คนที่ทำงานร่วมกับคุณโดยมาก.....
59. คุณแม่ของคุณไม่ค่อยจะ.....
60. คุณรู้ดีว่าเป็นความผิดใหญ่หลวงที่คุณได้.....
61. ผู้หญิงในอุดมคติของคุณ.....
62. ฉันคิดว่าผู้หญิงตัวนมาก.....
63. เมื่อฉันคิดถึงผู้หญิง.....
64. สิ่งที่คุณชอบน้อยที่สุดเกี่ยวกับสตรีเพศ.....

แบบสอบถามปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนกรอกข้อความตามสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับนักเรียนในช่องว่าง

ชื่อ.....
เพศ.....อายุ.....ปี
ชั้น.....
โรงเรียน.....
คะแนนเฉลี่ย 2 ภาคเรียน.....
จำนวนพี่น้อง.....คน
รายได้ของผู้ปกครองเฉลี่ยต่อเดือน.....บาท

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้เป็นการถามเกี่ยวกับปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน เป็นการประมาณความรู้สึก (Rating Scale) 5 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด ไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด สิ่งสำคัญที่สุดขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงกับนักเรียนให้มากที่สุด คำตอบที่ได้จะไม่กระทบกระเทือนต่อการเรียนของนักเรียนและจะเก็บไว้เป็นความลับ และจะนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียนมากที่สุด

ขอให้นักเรียน ☒ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนเพียงช่องเดียวในแต่ละข้อ

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
	<u>ก. ขณะเรียน</u>					
1	ข้าพเจ้ามักใจลอยขณะที่เรียนหนังสือ.....					
2	ข้าพเจ้าชอบออกไปแสดงอะไรให้เพื่อนดูหน้าห้อง.....					
3	ข้าพเจ้ากล้าซักถามขณะที่อาจารย์สอน.....					
4	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการเรียนของบางวิชานั้นนานเกินไป.....					
5	ข้าพเจ้าชอบแสดงความคิดเห็นขณะที่ครูสอน.....					
6	ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกสนานกับบทเรียน.....					
7	ข้าพเจ้าจะปรึกษาอาจารย์ทันทีเมื่อมีปัญหาเรื่อง การเรียน.....					
8	ขณะที่อาจารย์สอน ข้าพเจ้าจะมองอาจารย์และอุปกรณ์.....					
9	ข้าพเจ้าชอบเรียนวิชาที่อาจารย์ไม่ซักถาม.....					
10	ข้าพเจ้าปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้นเสมอ.....					
11	เมื่ออาจารย์ให้ทำงานกลุ่ม ข้าพเจ้ามักปล่อยให้เพื่อนๆ ทำ					
12	การเรียนในช่วงใดที่มีการคำนวณข้าพเจ้าอยากให้ หมดเวลาเร็ว ๗.....					
13	เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงาน ข้าพเจ้าต้องทำให้เสร็จทัน กำหนดส่ง.....					
14	ในการเรียนในช่วงใดที่เนื้อหายาก ข้าพเจ้าอยากให้ หมดเวลาเร็ว ๗.....					
15	ข้าพเจ้าขีดเส้นได้เพื่อแสดงหัวข้อที่สำคัญในสมุดจดงาน..					
16	ในขณะที่เรียน เมื่อมีข้อสงสัย ข้าพเจ้าไม่กล้าซักถาม อาจารย์.....					
17	เมื่ออาจารย์มอบหมายงานให้ทำ ถ้าอาจารย์ไม่อยู่ใน ห้องข้าพเจ้ามักคุยกับเพื่อน.....					
18	ข้าพเจ้าชอบทำงานทุกอย่างด้วยตัวเอง โดยไม่ชอบให้ ผู้อื่นทำให้.....					
	<u>ข. ก่อนและหลังเรียน</u>					
19	ข้าพเจ้าจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนตามตารางเรียนไว้ล่วงหน้าเสมอ.....					
20	เมื่อกลับบ้านข้าพเจ้าไม่ได้อ่านหนังสือทบทวนบทเรียนเลย.....					
21	ก่อนส่งงานข้าพเจ้าตรวจทานก่อนส่ง.....					

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
22	ทั้งๆที่รู้ว่าควรดูหนังสือแต่เนิ่นๆ แต่ข้าพเจ้ามักจะละเลยเก็บไว้ดูตอนใกล้สอบ.....					
23	เมื่ออ่านตำราเรียน ข้าพเจ้ามักเพลิดเพลิดกับเรื่องที่อ่าน.....					
24	ข้าพเจ้าต้องการให้ผลการเรียนดีขึ้น จึงหมั่นค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม.....					
25	เมื่อข้าพเจ้านึกถึงการเรียนจะรู้สึกท้อแท้ใจ.....					
26	ในการสอบข้าพเจ้ามักอ่านหนังสือไม่ทัน.....					
27	ข้าพเจ้ามีเพื่อนที่คอยให้คำปรึกษาแก่ข้าพเจ้า เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาเรื่องการเรียนรู้.....					
28	นอกจากตารางเรียนตามปกติแล้ว ข้าพเจ้ามีตารางสำหรับอ่านหนังสืออีกด้วย.....					
29	เมื่อกลับถึงบ้านข้าพเจ้าจะทำการบ้านให้เสร็จก่อนที่จะทำอย่างอื่น.....					
30	ทุกวิชาที่เรียน ข้าพเจ้าไม่เคยอ่านหนังสือล่วงหน้าก่อนเรียนเลย.....					
31	ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือเบาสมอง มากกว่าหนังสือเรียน.....					
32	ในการเรียน เวลาที่ต้องหุ่มเทอย่างหนักสำหรับข้าพเจ้าแล้วมักจะเป็นช่วงใกล้สงกรานต์.....					
33	ในการดูหนังสือสอบ ข้าพเจ้าดูทุกวิชาที่สอบได้ทันก่อนสอบ.....					
34	เมื่ออ่านหนังสือเรียน ข้าพเจ้ามักง่วงนอน.....					

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

ถ้าเป็นข้อความทางลบให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริง	ให้	4	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

ถ้าเป็นข้อความทางบวกให้คะแนนตรงข้ามกับข้อความทางลบ

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางธิดาภรณ์ เกษสุวรรณ

เกิดวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2505

สถานที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 146/1 หมู่ 7 ตำบลตลาดบางเขน ถนนวิภาวดีรังสิต 64 เขตหลักสี่
กรุงเทพมหานคร 10210

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา 1 เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2521 ประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนวินิตศึกษา

พ.ศ. 2525 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ จากวิทยาลัยอาชีวศึกษาฉะเชิงเทรา

พ.ศ. 2527 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จากสถาบันเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา
วิทยาเขตโชติเวช

พ.ศ. 2533 ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2541 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การศึกษารายกรณีของนักเรียนที่มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา 1 เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
ธิดาภรณ์ เกษสุวรรณ

เสนอต่อ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา
ตุลาคม 2541

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษารายละเอียดของนักเรียนที่มีปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน

การศึกษาค้นคว้านี้ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 5 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา 1 เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2541 การรวบรวมข้อมูลใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ การสังเกต การบันทึกการสังเกต การเยี่ยมบ้าน อัดชีวประวัติ บันทึกประจำวัน สังคมมิติ แบบสอบถาม แบบทดสอบ และระเบียบสนทนา การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวัดแต่ละประเภท จะเป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการศึกษา ปรากฏดังนี้

1. สาเหตุของปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนแบ่งออกเป็น

1.1 ปัญหาที่เกิดจากตัวนักเรียน คือ ขาดความเข้าใจในวิธีเรียนที่ถูกต้อง ขาดความรับผิดชอบ ขาดความกระตือรือร้น และขาดความพากเพียร

1.2 ปัญหาที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน สิ่งแวดล้อมที่บ้านคือการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ส่วนที่โรงเรียนก็คือ เกิดความคับข้องใจ ไม่กล้าซักถามปัญหา ไม่กล้าเข้าพบครูเพื่อขอคำแนะนำ

2. ความเปลี่ยนแปลง ภายหลังจากการศึกษารายกรณีและให้ความช่วยเหลือแล้วพบว่ามี การปรับตัวดีขึ้น มีความเข้าใจในตัวเองมากขึ้น รู้จักตัวเองและยอมรับสภาพของตัวเอง มีความเข้าใจในวิธีเรียนที่ถูกต้อง มีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น สามารถเผชิญอุปสรรคและหาแนวทางแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

A CASE STUDY OF ADJUSTMENT PROBLEMS IN LEARNING OF MATHAYOM
SUKSA II STUDENTS OF KHEHATUNGSONGHONGWITTAYA I
SCHOOL IN LAKSI DISTRICT, BANGKOK

AN ABSTRACT
BY
TIDAPORN KETSUWAN

PRESENTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS FOR THE
MASTER OF EDUCATION DEGREE IN EDUCATIONAL PSYCHOLOGY
AT SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY
OCTOBER 1998

The objective of this study is to examine the behavior of students who were believed to have problem of adjustment to learn in the school.

This study was conducted on the basis of judgement nonrandom or purposive method by selecting 5 students in Mathayomsuksa II of Khehatungsonghongwittaya 1 school in Laksi district, Bangkok in academic year 1998 as samples for case study.

Collection of data had been done through a variety of techniques including direct behavioral observation, home visit, biographical record, questionnaires, and test. Summarization and analysis of data will be presented in a descriptive results.

Follow are the results of this study.

1. Causes of students adjustment problem could be grouped into types:

- 1.1 inner factors including lack of proper understanding on how to learn, lack of responsibility, and learning with out enthusiasm and industry, etc;

- 1.2 environmental factors including their bringing up attitudes at home and in school e.g. being afraid of asking question or seeking advistses

2. Changes in students behavior and thinking had been guided on a case by case basis which resulted in the improvement of their individual behavior e.g. self-respect characteristic, self-imposed responsibility and self-confident in facing difficulties and solving problems properly.